

ἈΘΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ἈΠΟΡΕΙΤΙΚὸΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚὸΝ

43
44

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἐπεύθυνος: Θεόκλητος Μοναχὸς Διονυσιάτης
Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου ὼρους

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἐπιστολαί: ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΝ ΕΛΙΣΣΑΙΟΝ Σιμωνοπετρίτην
Δάφνην - Ἁγίου ὼρους

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης
Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἡ χάρις τῶν Θεοφανείων	1
Τοῦ ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς τὰ Ρ' κεφάλαια	5
Μήνυμα ἀγάπης	8
Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι	9
Τὸ Ἅγιον ὼρος καὶ οἱ νέοι Μοναχοὶ	15
Ἄντωνιος ὁ Μέγας	19
Τὸ Κονκορδάτο - Ἐθνικὸς Κίνδυνος	24
Τὰ Χειρόγραφα ἑνὸς Ἑρημίτη	27
Βιβλιοκρισίαι	30
Ἀθωνικὰ Σχόλια καὶ Κρίσεις	32

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 43-44 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1977

Ἡ ΧΑΡΙΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

Θεολόγος. «Πόσαι μοι πανηγύρεις!» Πόσαι φάσεις τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς σεπτῆς Γεννήσεώς του καὶ περατούμενα εἰς τὴν ἔνδοξον Ἀνάληψίν του!

Καὶ συνεχίζει, συνεχόμενος ἀπὸ τὰς θεολογικάς του θεωρίας, ὁ θεῖος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας: «Ὡν ἀπάντων κεφάλαιον ἔν, ἡ ἐμὴ τελείωσις καὶ ἀνάπλασις καὶ ἡ πρὸς τὸν πρῶτον Ἀδὰμ ἐπάνοδος». Ἴδου ὀλόκληρον τὸ περιεχόμενον τῆς θείας Ἐπιφανείας. «Ἡ ἐμὴ τελείωσις καὶ ἀνάπλασις».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναυζιανζηνὸς βλέπει τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τελείωσιν εἰς τὸν Ἰορδάνην, ὡς τὴν βασικὴν πρᾶξιν τῆς «πρὸς τὸν πρῶτον Ἀδὰμ ἐπανόδου» ὡς ἄλλωστε διδάσκει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ψάλλουσα τὸ ἱαμβικὸν τροπάριον: «χρῆεις τελειῶν τὴν βρότειον οὐσίαν...»

Χωρὶς τὴν πτώσιν τῶν πρωτοπλάστων καὶ τὴν ἀκρείωσιν τῆς ἐν ἡμῖν θείας εἰκόνας, ποῖον νόημα θὰ εἶχεν ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου; Καὶ τί θὰ ἐχρειάζετο τὸ Βαπτισμα ἐν τοῖς Ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου, ἂν ὄχι διὰ ν' ἀποπλύνῃ τὴν ῥυπωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας «βρότειον οὐσίαν»;»

* * *

Τὸ πλέον ἐκφραστικὸν τροπάριον τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος εἶναι αὐτό, ποῦ ψάλλει ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας. «Ρεύσαντα ἐκ παραβάσεως, Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα γενόμενον, ὄλον τῆς φθορᾶς ὑπάρξαντα, κρεῖττονος ἐπταικότητα θείας ζωῆς, αὐθις ἀναπλάττει ὁ σοφὸς δημιουργός...»

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν πόλων ἐξελλίσσεται ἡ περὶ τῆς θείας οἰκονομίας θεολογία. Τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἀναπλάσεως. Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐπέμενον ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῶν σημείων αὐτῶν, διότι, ὡς περὶ κέντρον, στρέφεται ὅλη ἡ Χριστολογία καὶ ἡ Σωτηριολογία μὲ ὅλας τὰς συνεπειάς των.

Ἡ ἁγία Ὀρθοδοξία μας διετήρησεν ἔντινον τὴν μνήμην, ἐξ ἰσοῦ ἀμφοτέρων τῶν πόλων, ἀρνητικοῦ καὶ θετικοῦ καὶ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ τῆς, ἡ διδασκαλία τῆς, ἡ περὶ πνευματικῆς ζωῆς ὑποτύπωσις, ἡ Μυστικὴ τῆς θεολογία, ὁ Ἀσκητισμὸς, ὁ Ἡσυχασμὸς, τὸ περὶ θεώσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δόγμα, θεμελιοῦνται ἐπὶ τῆς διατυπώσεως: «Τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· δ δὲ ἦνῶται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζεται». Ἴδου ἡ ἐξήγησις τῆς Σαρκώσεως: Ἡ ἐνσωμάτωσις, ἡ ἐνχρίστωσις.

Μόνον ὑπὸ τὴν ἀδιάλειπτον αἴσθησιν

τῆς ἀναπλάσεως, ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς θεώσεώς της, ὡς ἠνωμένης τῷ Χριστῷ, δυνάμεθα νὰ ὀδεύωμεν ὀρθῶς εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν μας. Μόνον οὕτω κατορθώνομε νὰ μορφώσωμεν ἀληθῆ ἀντίληψιν τῆς ἀπείρου πνευματικῆς μας ἀξίας.

* * *

Χωρὶς τὴν μυστικὴν ἐξάρτησιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἔντονον μνήμην τῆς πώσεως, ἐξαγορᾶς καὶ θεώσεώς της, δὲν γνωρίζει κανεὶς «πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει». Εὐρίσκεται αἰωρούμενος εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀγνωσίας. Ἄνευ φωτός, ἄνευ προσανατολισμοῦ, τραγικῆ οὕτως σύνθεσις λογικότητος καὶ ἀλογίας.

Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὑπογραμμίζει τόσον πανηγυρικῶς τὴν «τελείωσιν τῆς βροτείου οὐσίας» ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὡς βασικοῦ Μυστηρίου. Ὡς «ἀνάπλασιν καὶ πρὸς τὸν πρῶτον Ἀδὰμ ἐπάνοδον». Ὡς «κεφάλαιον» τῆς σωτηρίας. Ὡς ἀόπλουσιν τοῦ προπατορικοῦ ῥύπου. Ὡς θύρας δι' ἧς εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Παράδεισον. Ὡς ἀλλοτρίωσιν ἀπὸ τῶν ἐντὸς τῶν καρδιῶν καὶ τῶν σωματίων, σατανικῶν ἐνεργημάτων. Ὡς θωράκισίν μας ἔναντι τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν. Ὡς ἀμφίεσιν «χιονοφεγγοῦς στολῆς, ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος». Ὡς ἀνακαίνισιν συμπάσης τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς. Ὡς χριστοποιήσεώς μας.

Ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι, φρονοῦμεν, ὅτι τὸ Μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἀποτελεῖ τὸ θεμελιωδέτερον γεγονός τῆς σωτηρίας τῆς ἀθανάτου ψυχῆς. Διότι, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω θείων δωρημάτων, ἐνέχει καὶ τὴν σημασίαν συνθήκης τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀποδοχομένου τὸ Βάπτισμα ἀνθρώπου.

Ποῖον τὸ περιεχόμενον τῆς συνθήκης; Ἡ ὑπόσχεσις τηρήσεως τῆς διδομένης ἐν τῷ Μυστηρίῳ τούτῳ χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς συντηρήσεως τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς.

Διὰ τοῦτο ὑπεμνήσαμεν, τὸ πόσην σημασίαν ἀποδίδει ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐντόνου μνήμης τῆς ἐπὶ τοῦ Βαπτίσματος γεννημένης νέας

ζωῆς. Καὶ διατί ἡ λήθη τοῦ μεγίστου τούτου Μυστηρίου ἄγει εἰς μυρίας πλάνας καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὀρθοῦ προσανατολισμοῦ.

Πράγματι. Κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρας, ὁ βαπτισθεὶς ἀνάλαβε τὴν ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ Θεοῦ, ὅπως τηρήσῃ ἀμόλυντον τὴν ἀναπλασθεῖσαν ἐν ἡμῖν θείαν εἰκόνα — τὸ «κατ' εἰκόνα» — καὶ ἀνέλθῃ εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ὁμοίωσιν πρὸς τὸν Θεόν.

Αὐτό, βεβαίως, διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῇ ψυχῇ δυνατοτήτων καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀκριβῶς διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐδόθησαν καὶ αἱ θεῖαι ἐντολαί. Τῶν θείων ἐντολῶν ἡ σκοπιμότης εἶναι, ὅπως διατηρήσῃ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ βοηθήσῃ εἰς τὴν ὁμοίωσιν πρὸς τὸν Θεόν.

* * *

Ἐξω τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, τῶν ἐντολῶν ἡ ἀποστολὴ παραμορφοῦται. Καὶ ἡ ἐρμηνεύονται μὲ μίαν ἐγκόσμιον σκοπιμότητα, καθ' ἣν μετροῦνται τὰ ἀγαθὰ ἔργα — Παπισμὸς — ἢ ἀχρηστεύονται, ὡς τῆς πίστεως μόνης σωζούσης — Προτεσταντισμὸς. Καὶ ἡ μία ἄποψις καὶ ἡ ἕτερα προϋποθέτουν βαθυτάτην ἀγνοίαν, τῆς ἐπὶ θεώσεϊ τοῦ ἀνθρώπου Σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀρχῆς γενομένης ἐν τοῖς ῥεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου...

Καὶ μόνον ἡ ἑτεροδιδασκαλία αὐτὴ ἐκ μέρους τῶν αἵρετικῶν εἶναι ἀρκετὴ, διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ χάσμα, ὅπερ ὑφίσταται μεταξὺ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ αὐτῶν καὶ νὰ καταδείξῃ πόσον διεστραμμένην θεολογίαν ἀνέπτυξαν.

Ἴσως νὰ μὴ εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ κλίμα τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ἡ ὑπόδειξις τοῦ κινδύνου ἐκ τῆς ἀναστροφῆς, τῶν ἀκαίρων καὶ ἀμεθόδων διαλόγων, μὲ τοὺς αἵρετικούς, ἀπογυμνῶσαντας τὴν θείαν Οἰκονομίαν τῆς Σαρκώσεως ἀπὸ τὴν Θεοποιὸν Θεολογίαν. Ἀφήνομεν τὸ ὅτι, καταβιβάσαντες εἰς ἠθικιστικὰ ἐπίπεδα τὴν ἐπὶ θεώσει τοῦ ἀνθρώπου ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ, διέστρεψαν καὶ αὐτὴν τὴν πρώτην μυστηριακὴν πράξιν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ὁρθοδοξία νὰ

τούς θεωρῆ ἀβαπτίστους.

Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποταμίευσις ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ «πλοῦτου τῆς θεολογίας» τῶν Ἁγίων Πατέρων. Εἶναι ἀπαραίτητον, ὡς ποιμαίνουσα καὶ διδάσκουσα ἱερωσύνη, νὰ ἀνανεώσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς, προφυλάττουσα οὕτω τὰ τέκνα τῆς, θεολογοῦντα ἢ μὴ, ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τῶν αἰρετικῶν, οἵτινες τόσον χαμηλὰ ἔρριψαν τὸ ἔργον τῆς ἀγγελιοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τοῦ «τελειώσαντος τὴν βρότειον οὐσίαν» ἐν τῷ Ἰορδάνῃ Κυρίου Ἰησοῦ.

Διότι, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἔκδηλα συμπτώματα νοθεύσεως τῆς θεολογίας μας παρατηρήθησαν εἰς ἐκτεταμένην κλίμακα ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, αἱ συνάπτειαι τῶν ὁποίων ἤδη καταφαίνονται. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μέγα κακόν, ὅχι μόνον διὰ τὸν Ὁρθόδοξον λαόν μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς πάσης φύσεως πεπλανημένους, οἵτινες οὐδαμοῦ βλέπουν τὸ λυτρωτικὸν φῶς, ὅπερ ἐπαγγέλλεται ὅτι κατέχει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ὄντως κατέχει.

* * *

Πόσον πνευματικὸν κάλλος δὲν χαρίζει εἰς τὴν τέως ἐσκοτισμένην ὑπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ψυχὴν τὸ ἅγιον Ὁρθόδοξον Βάπτισμα! Καὶ μόνῃ ἢ ῥῆσις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε», εἶναι ἀρκετὴ, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῆς οὕτως ἐνδυομένης τὸν Χριστὸν ψυχῆς.

Ἐφ' ὅσον «ὁ Χριστὸς κατοικεῖ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, εἰς ὃν ἀπόκεινται πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοί» κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν πόσον σοφῆ, πόσον γνωστικὴ καὶ ὠραία γίνεται ἡ χριστοφόρος διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου...

Πόσῃ μακαριότητι αἰσθάνεται ἡ διατηροῦσα τὴν καθαρότητά της ψυχὴ, πόσῃ λάμπει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀκτινοβολεῖ, ποῖον θεϊκὸν κάλλος ἀντιφεγγεῖ, ὡς ἠνωμένη εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπὶ τῆς ἀκατάγνωστος ναρκισιομοίας, εἰς αὐτοθουμασμὸς θεῖος ἐντὸς τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας μας. Νὰ στρέψωμαι ἐντὸς τῆς καρδίας σου καὶ νὰ βλέπῃς τὴν «Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», μὲ τὰ ἄφραστα κάλλη της. Καί, ἀδυνατῶν νὰ ἀνθέξῃς εἰς τοὺς παφλασμοὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ ἀναλύεσαι εἰς ὕμνους καὶ ὠδὰς πνευματικὰς. Νὰ θανμάζῃς καὶ νὰ ἐξίστασαι βλέπων τὸν ἑαυτὸν σου μέσα εἰς τὸ ἄκτιστον φῶς. Καὶ πλήρης, κατὰ χάριν, ἀγαθότητος, νὰ ζητῆς μὲ γλυκύτατον κλαυθμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ εἰσαγάγῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν Βασιλείαν Του. Νὰ συγχωρήσῃ δὲ καὶ νὰ σώσῃ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς δαίμονας!... Αὐτὴν τὴν ἔλλαμψιν καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον πῦρ τοῦ Παρακλήτου, αὐτὴν τὴν ἀγάπην εἶχον εἰς τὰς καρδίας των οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅλοι οἱ ἅγιοι τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦτο τὸ ἴδιον πῦρ καὶ τὸ ἴδιον φῶς, ὅπερ ἔλαβον ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι — δι' ὧν ἀνεπλάσθη τὸ «κατ' εἰκόνα». — Καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὸ ἠῤῥησαν, φθάσαντες εἰς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» γενόμενοι κατὰ χάριν θεοί!...

* * *

Ἄλλ' ἡ χάρις ἐκ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος ἀναχωρεῖ, ἡμῶν ἁμαρτανόντων. Καὶ τότε; Μᾶς ἀπομένει ἕτερον Βάπτισμα. Τὸ Βάπτισμα τῆς μετανόιας, τῶν δακρύων. «Καὶ δάκρυον στάξαν — λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος — ἐκ συνοχῆς καρδίας, ἰσοδυναμεῖ τῷ λουτρῷ» — δηλ. τῷ πρώτῳ Βαπτίσματι. Τοῦτο ὅμως μόνον ἐπὶ τῶν μὴ θανασίμων ἁμαρτημάτων.

Τὰ πολυχρόνια ὅμως καὶ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ γνωστὰ ἐπτά, ἀπαιτοῦν πολλὰ δάκρυα καὶ πολλὴν μόχθον καὶ πολλὴν χρόνον, διὰ νὰ ἀποπλυθοῦν καὶ διὰ νὰ κατοικήσῃ ἐν τῇ ψυχῇ ἡ φυγαδευθεῖσα θεία Χάρις. Διότι, ὡς λέγουν οἱ Πατέρες, ἀποβαίνουν αἱ χρόνια ἁμαρτίαι πάθη, «σκληραὶ οὐσίαι», δυσκόλως μεταβαλλόμεναι, αἱ ὁποῖαι ἀκρειῶνουν πάλιν τὸ «κατ' εἰκόνα».

Ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας ἀνακρίνει καὶ ἀξιολογεῖ τὰ τέκνα της βάσει τῶν «καρπῶν τοῦ Πνεύματος» (Γαλάτας Ε' 22 -

26) και τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι καθαρθείσης «εἰκόνας». Καὶ ἀναλόγως πραγματεύεται τὴν ἰατρειάν τῶν νοσούντων ψυχικῶς. Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τακτοποίησιν τῶν ἡθῶν, ἀλλ' ἀναζητεῖ πάντοτε νὰ ἀνασηλώσῃ τὴν πεσοῦσαν πάγκαλον «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ.

«Ὅπου κάθαροις, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἐκεῖ ἔλλαμψις· ἄνευ τοῦ πρώτου, τὸ δεῦτερον οὐ δίδεται». Καὶ ὅλαι αἱ πράξεις αἱ καλάι, ὅλαι αἱ διακονίαι, ὅλαι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν ἀποβλέπουν εἰς τὴν κάθαρσιν, τὴν ἔλλαμψιν, τὴν κτῆσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι προφανῆς ὅτι δὲν ἐνεργοῦνται ὀρθοδόξως.

* * *

Μόνον ὠραϊζόμενοι κατὰ τὸν ἕσω ἄνθρωπον, διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δυνάμεθα νὰ λεγώμεθα τέκνα Θεοῦ, νικῶσαντα τὸν κόσμον. Ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ φωτισμοῦ μας, τῆς υἰοθεσίας, τῆς τελειώσεως, τῆς ἀθανασίας μας, γίνεται μόνον ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον ἱερὰν Κολυμβήθραν. «Βαπτιζόμενοι φωτιζόμεθα· φωτιζόμενοι, υἰοθετούμεθα· υἰοθετούμενοι, τελειούμεθα· τελειούμενοι, ἀποθανατιζόμεθα», ὡς λέγει ὁ ἴδιος ἅγιος Γρηγόριος.

Καὶ ἂν ἀπολέσωμεν τὴν «βασιλείον χάριν» ἐξ ἁμαρτιῶν; Ἔχομεν, εἶπομεν, τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας, τόσον ἀπαραί-

τητα εἰς ἐκτεταμένην κλίμακα σήμερον. Ἦς μὴ ἀναφέρωμεν ἐν ἄλλο Βάπτισμα, τὸ τοῦ αἵματος τοῦ μαρτυρίου «ὃ καὶ αὐτὸς Χριστὸς ἐβάπτισατο· καὶ πολὺ γε τῶν ἄλλων αἰδεσιμώτερον, ὅσω δευτέροις ῥύποις οὐ μολύνεται», τὸ ὅποιον ὁ Κύριος ἐπιφυλάσσει εἰς τοὺς ἐκλεκτούς Του.

Πῶς ὁμως νὰ ἀντιπαρέλθωμεν τὸ τελευταῖον Βάπτισμα, ὅπερ ἐπιφυλάσσεται εἰς τοὺς διαφόρους αἰρετικούς καὶ σχισματικούς; Περὶ τοῦ ὁποῖου ἡ μὲν Ἐκκλησία ψάλλει· «Ἐν πυρὶ βαπτίζει τελευταίῳ Χριστὸς, τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ μὴ Θεὸν φρονοῦντας αὐτόν...». Ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος λέγει· «Οὔτοι μὲν, (οἱ αἰρετικοὶ) εἰ μὲν βούλονται τὴν ἡμετέραν ὁδὸν καὶ Χριστοῦ, οἱ δὲ μὴ, τὴν ἐαυτῶν πορευέσθωσαν· τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθήσονται τῷ αἰωνίῳ καὶ τελευταίῳ βαπτίσματι, τῷ ἐπιπονωτέρῳ τε καὶ μακροτέρῳ ὃ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην καὶ δαπανᾷ πάσης κακίας κουφότητα...».

Κεφάλαιον δ' ἐπὶ τούτοις: ἀδιάλειπτον μνήμην τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ὡς σωστικοῦ, ὡς φεγγοειδοῦς, ὡς ἀρρήτου κάλλους, ὡς ἀγιότητος καὶ ὡς συνθήκης μετὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς τήρησιν. Καὶ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ, «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι».

θ.μ.δ.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΤΑ Ρ' ΚΕΦΑΛΑΙΑ

λς'

ἀπόδοσις

Ω

Ι ΕΝ ΤΗ ΑΓΑΠΗ
τοῦ Θεοῦ ἐμφαινόμε-
νοι τῇ ψυχῇ ὄνειροι
ὕπναιουσης ψυχῆς
πὼς εἰσιν ἀλλανεῖς
καιήγοροι. Διόπερ
οὔτε ἀπὸ ἐτέρου σχή-
ματος εἰς ἕτερόν τι

σχῆμα μεταβάλλονται, οὔτε μὴν πιουοῦσι
τὴν αἴσθησιν οὔτε γελῶσιν ἢ σιτυγάζου-
σιν ἀνθρώω· ἀλλὰ μετὰ πάσης ἐπιεικείας
τῇ ψυχῇ προσεγγίζουσι πνευματικῆς αὐ-
τὴν καταγεμίζοντες θυμηδίας. "Ὅθεν καὶ
μετὰ τὸ διπνιθῆναι τὸ σῶμα πολλῶ τῷ
πόθῳ ζητεῖ ἡ ψυχὴ τὴν χαρὰν τοῦ ὄνει-
ρου. Αἱ δὲ τῶν δαιμόνων φαντασίαι διὰ
πάντων ἐναντίως ἔχουσιν οὔτε γὰρ ἐν τῷ
αὐτῷ μένουσι σχήματι οὔτε μορφῇ ἐπὶ
πολὴν ἀτάραχον ἐπιδείκνυνται. "Ὁ γὰρ ἐκ
προαιρέσεως μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἐκ δὲ τῆς
οἰκειᾶς κινεῶνται μόνον πλάνης, ἀρκεῖν
αὐτοῖς ἐπὶ πλεῖστον οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ
μεγάλα λέγουσι καὶ ἀπειλοῦσι δὲ πλεῖστα
εἰς σιραιωτιῶν εἶδος ἑαυτοὺς πολλὰκις
σχηματίζοντες" ποτὲ δὲ καὶ προσβάλλου-
σι μετὰ κραυγῆς τῇ ψυχῇ. "Ὅθεν ἐπιγι-
νώσκων αὐτοὺς ὁ νοῦς, ὅτε καθαρεύει, πε-
φαντασμένως διπνίζει τὸ σῶμα· ἔστι δὲ
ὅτε καὶ χαίρει ὡς τὸν δόλον αὐτῶν ἐπι-
γινῶναι δινηθεῖς. Διόπερ ἐν αὐτῷ τῷ ὄ-
νειρῳ πλειστάκις ἐλέγχων αὐτοὺς εἰς ὀρ-
γὴν αὐτοὺς μεγάλην κινεῖ. Πλήρ ἔστιν ὅτε
καὶ τὰ χρησιτὰ ἐνύπνια χαρὰν μὲν οὐ φέ-
ρουσι τῇ ψυχῇ, λύπην δὲ αὐτῇ ἡδέϊαν ἐμ-
ποιοῦσι καὶ ἀνάληγον δάκρυον. Τοῦτο δὲ
γίνεται ἐπὶ τῶν εἰς πολλὴν ταπεινοφρο-
σύνην προκοπιόντων.

Τὰ ὄνειρα ποὺ φανερώνονται στὴν ψυ-
χὴ ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποὺ ἔχει στὸν Θεόν,
ἀποτελοῦν ἀψευδεῖς μαρτυρίες ὅτι ἡ ψυχὴ
εἶναι ὑγιής. Γι' αὐτὸ τὰ ὄνειρα αὐτῆς τῆς
ποιότητος δὲν παρουσιάζουν τὸ φαινόμενο
τῶν μετασχηματισμῶν, οὔτε προκαλοῦν
στὴν αἴσθησιν τῆς ψυχῆς φόβον, ἀλλ' οὔ-
τε μεταβάλλονται ἀπότομα ἀπὸ φωτεινὰ
σὲ σκοτεινὰ. Ἀντιθέτως πλησιάζουν τὴν
ψυχὴν μὲ πολλὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν γεμί-
ζουν μὲ πνευματικὴν χαρὰν. Ὡς ἐκ τού-
του μόλις ξυπνήσει τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ μὲ
πολὴν πόθον ζητεῖ διὰ τῆς ἀναμνήσεως τὴν
χαρὰν ποὺ τῆς προκάλεσε τὸ ὄνειρον. Οἱ
φαντασίαι ὅμως τῶν δαιμόνων σὲ ὅλες τίς
λεπτομέρειες εἶναι ἀντίθετες. Διότι οὔτε πα-
ραμένουν στὸ αὐτὸ σχῆμα, ἀλλὰ καὶ τὰ
πρόσωπα τῶν δὲν παραμένουν συνεχῶς ἀ-
τάραχα. Γιατὶ ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔχουν ἐξ αἰ-
τίας τῆς προαιρέσεως τῶν οἱ δαίμονες
(δηλαδὴ τὴν εἰρήνην), δὲν εἶναι δυνατόν
νὰ τὸ μιμοῦνται ἀρκετὸν χρόνον, δι' αὐτὸ
καὶ τὰ σχήματα καὶ τίς ἐκφράσεις τῶν
παίρνουν ἀπὸ τὴν ταραγμένην φύσιν τῶν.
Συνήθως δὲ παραλογίζονται μεγαλορρημο-
νοῦντες ὅταν μετασχηματίζονται πολλές φο-
ρὲς σὲ στρατιωτικοὺς. "Ἄλλοτε πάλιν ψάλλου-
ν μὲ κραυγὰς κοντὰ στὴν ψυχὴ. Ὡς ἐκ
τούτου ὁ νοῦς, ὅταν εἶναι καθαρὸς, τυλιγ-
μένος στίς φαντασίαις ξυπνᾷ τὸ σῶμα καὶ
πολλὰς φορὲς χαίρεται ποὺ κατῴρθωσε νὰ
καταλάβῃ τὸν δόλον τῶν δαιμόνων. "Ἄλλο-
τε πάλιν ὁ νοῦς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
ὄνειρου, ἐλέγχει τοὺς δαίμονας, πρᾶγμα ποὺ
τοὺς προκαλεῖ μεγάλην ὀργὴν. Κάποτε ὅ-
μως καὶ τὰ καλὰ καὶ μὴ δαιμονικὰ ὄνειρα
δὲν προκαλοῦν εἰς τὴν ψυχὴν χαρὰν, ἀλλὰ
εἰσάγουν μίαν γλυκεῖαν λύπην καὶ δάκρυα
ἐπίσης γλυκὰ. Αὐτὸ δὲ συμβαίνει εἰς ἐκεῖ-

γους που προοδεύουν εις την ταπεινοφροσύνην.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Ὡς διδάσκαλος τῶν μοναχῶν ὁ ἅγιος Δ., ἔπρεπε νὰ τοὺς διασφαλίσῃ ἀπὸ τὶς πλάνες τῶν δαιμόνων ποὺ ἐνεργοῦν διὰ τῆς φαντασίας μὲ τὰ ὄνειρα. Ἐπειδὴ ἦτον γνωστὸν, ὅτι «πολλοὺς τὰ ὄνειρα ἐπλάνησαν» καὶ πλανοῦν εἰς ὄλους τοὺς αἰῶνας, — φυσικὰ καὶ οἱ μοναχοὶ περισσότερον ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς κινδυνεύουν νὰ πλανηθοῦν μὲ τὰ ὄνειρα, ἀφοῦ στὴν ἐγρηγόρσιν των πολεμοῦν διὰ τῆς «εὐχῆς» ἀδιαλείπτως καὶ τῆς ταπεινώσεως τοὺς δαίμονας — ὁ διὰ πολυχρονίου πείρας καὶ Πνεύματος ἁγίου γνωρίζων τὰς «μεθοδείας» τοῦ σατανᾶ, ἅγιος Πατὴρ, διὰ τοῦ παρόντος κεφαλαίου καὶ τῶν ἐπομένων λη' καὶ λθ' ἀποκαλύπτει τοὺς δόλους τῶν δαιμόνων καὶ τοποθετεῖ πνευματικῶς τὶς ποιότητες τῶν ὁνείρων. Εἰς τὸ λς' κεφ. ἀναφέρεται εἰς ἕνα εἶδος ὁνείρων ποὺ γεννῶνται ἀπὸ τὴν ἀγαπῶσαν τὸν Θεὸν ψυχὴν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ὁνείρων αὐτῶν εἶναι ἡ εἰρηνικότης των, ἡ σταθερότης των καὶ ἡ πνευματικὴ θημηδία. Πράγματι, ὅσοι ἔχουν δοκιμάσει τὸ εἶδος αὐτῶν ὁνείρων, γνωρίζουν νὰ διακρίνουν τὴν γεῦσιν τῆς πνευματικῆς χαρᾶς ἀπὸ τὴν πλαδαρὰν χαρὰν ποὺ προκαλοῦν οἱ δαίμονες καὶ γιὰ τὴν ὁποῖαν ἐσημειώσαμεν τινὰ εἰς τὰ κεφ. λ' - λγ'. Τὰ πνευματικὰ ὄνειρα ἐπίσης ἀποτελοῦν τεκμήρια τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς καὶ τὴν χαρὰν ποὺ προκαλοῦν τὴν δοκιμάζομεν καὶ μετὰ τὸ ὄνειρο.

Τὰ χαρακτηριστικὰ δὲ τῶν δαιμονικῶν ὁνείρων, εἶναι τὸ μεταβλητὸν τῶν μορφῶν ποὺ προσλαμβάνουν οἱ δαίμονες, ἡ ἔλλειψις εἰρήνης, τὸ στρατιωτικὸν σχῆμα ποὺ παίρνουν, οἱ ἄτακτες ψαλμοδίαις καὶ οἱ παραλογισμοί. Ὁ ἅγ. Δ. θεωρεῖ ὅσα ἐνεργοῦν οἱ δαίμονες στὶς ὄνειρικὰς φαντασίας, ὡς ὀφειλόμενα στὴν διαστραφεῖσαν φύσιν των, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀπουσιάζει ἡ εἰρήνη, ἡ χαρὰ καὶ ἡ σεμνότης.

Ἐπίσης εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ ψυχὴ ποὺ εἶναι ἀπηλλαγμένη καχυλίων παθῶν, μὲ τὸ λογιστικὸν τῆς διακρίνει, ὅτι τὰ ἀνυπόστατα παίγνια τῆς φαντασίας, προέρχονται ἀπὸ τοὺς φαντασιοποιοὺς δαίμονας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ νοῦς, ὅπως εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ δαιμονικὰ εἰδῶλα, ξυπνᾷ τὸ σῶμα καὶ μὲ κάποια ἱκανοποίησιν χαίρεται γιὰτὶ κατενόησε τοὺς ἔχθρους του. Αὐτὸ βεβαίως σημαίνει νοῦν δυνατὸν καὶ καθαρὸν,

χαρὶς δὲ εἰς τὴν καθαρότητά του, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὄνείρου, ἐλέγχει τοὺς δαίμονας, ποὺ μηχανεύονται νὰ μολύνουν τὴν ψυχὴν. Καὶ ὁ ἅγ. Δ. μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι αὐτὸ τοὺς προκαλεῖ μεγίστην ὀργήν.

Πλὴν τῶν δαιμονικῶν ὁνείρων, ὁ θεῖος Πατὴρ, ἀναγνωρίζει τὰ «χρηστά», ποὺ παρὰ τοῦτο δὲν χαροποιοῦν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ προκαλοῦν «λύτην ἡδεῖαν» καὶ «ἀνάληγτον δάκρυον». Αὐτὰ τὰ ἐνεργήματα, σημειώνει ὁ ἅγ. Δ., συμβαίνουν εἰς ἐκείνους ποὺ προκόπτουν στὴν ταπεινοφροσύνην.

Θὰ εἶχαμε νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι πρόκειται περὶ καταστάσεων ποὺ δὲν εἶναι μόνον χαρὰ, ἀλλ' οὔτε μόνον λύπη. Εἶναι μία σύνθετος κατάσταση, ποὺ οἱ ἅγιοι Πατέρες ὀνομάζουν «χαρμολύτην» καὶ ἀποτελεῖ τὸν τύπον τῶν χαριτωμένων χριστιανῶν. Ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ «ἀνάληγτον δάκρυον» σημαίνει τὰ γλυκύτατα δάκρυα, ποὺ ἔθουν ἀπὸ ἀγάπην καὶ πνευματικὸν πένθος, ἀπὸ τὶς ψυχὰς ποὺ πέρασαν τὸ στάδιον τῶν «δακνηρῶν» καὶ «καιόντων» δακρῶν τῆς μετανόιας καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης, ὅπου ἀναβλύζουν τὰ «δροσίζοντα» καὶ «παινόντα» δάκρυα.

λη'

ΙΡΗΚΑΜΕΝ μὲν ἡμεῖς, ὡς παρὰ τῶν ἐν πείρᾳ γεγονότων ἠκούσαμεν, καλῶν τε καὶ φθλῶν ὁνείρων διάκρισιν ἀρκεῖται δὲ ἡμῖν πρὸς ἀρετὴν μεγάλην τὸ μηδεμιᾶ ὄλως πείδεσθαι φαντασίᾳ. Οἱ γὰρ ὄνειροι οὐδὲν ἔτερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσιν ἀλλ' ἢ εἰδῶλα λογισμῶν πλανομένων ἢ πάλιν, ὡς ἔφην, δαιμόνων ἐμπαίγματα. Ὅποτε κἂν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος καταπεμθῆ ἡμῖν δραμα πώποτε καὶ μὴ αὐτὸ καταδεξώμεθα, οὐκ ἂν ἡμῖν ὁ πολυλόγητος ἡμῶν Κύριος Ἰησοῦς ὀργισθῆ διὰ τοῦτο· οἶδε γὰρ ὅτι διὰ τοὺς δόλους τῶν δαιμόνων ἐπὶ τοῦτο ἐρχόμεθα. Ἡ μὲν γὰρ προειρημένη διάκρισις ἀκριβὴς ἐστίν, συμβαίνει δὲ ἐκ συναρπαγῆς τινος ἀνεπαιθότου ρυπωθεῖσαν τὴν ψυχὴν, οὐπερ ἐκίτις οὐδεὶς, ὡς οἶμαι, εὐρίσκειται, ἀπολέσει τὸ ἴχνος τῆς ἀκριβοῦς

διαγνώσεως και πιστεῦσαι ὡς καλοῖς τοῖς μὴ καλοῖς.

ἄ πόδοις

Ἐμεῖς εἶπαμε μὲν περὶ τῆς διαφορᾶς καλῶν καὶ κακῶν ὀνείρων, ὅπως ἀκούσαμεν ἀπὸ πεπειραμένους Γέροντας. Ὅμως δύναται νὰ θεωρηθῆῃ μεγάλη ἀρετὴ τὸ νὰ μὴ δίδῃ σημασίαν κανεὶς στὰ ὄνειρα. Διότι τὰ ὄνειρα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, τοῦλάχιστον τὰ περισσότερα, ἀπὸ εἰδῶλα τῶν λογισμῶν ποῦ περιφέρονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἤ, ὅπως εἶπα, φαντασίαις, διὰ τῶν ὁποίων ἐμπαίζουν τοὺς ἀνθρώπους οἱ δαίμονες. Ἐπομένως ἐὰν δὲν ἀποδεχθῶμεν κάποτε κάποιο ὄραμα ποῦ θὰ σταλῆ σ' ἐμᾶς ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ ὀργισθῆῃ ἐναντίον μας, διότι τὸ ἀρνηθήκαμε, ὁ πολυπόθητος Κύριος Ἰησοῦς. Διότι γνωρίζει ὅτι αὐτὸ τὸ κάμνομεν ἀπὸ φόβον μήπως μᾶς ἀπατήσουν οἱ δαίμονες. Βεβαίως ἕνα εἶπαμε γιὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἔσ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας ὀνείρων εἶναι ὀρθά. (Ἐπομένως ἔχομεν ἤδη ἀπλανῆ κριτήρια διὰ τὴν ἐπισήμανσίν των). Ἄλλ' ὑπάρχει πιθανότης, ἀπὸ μίαν αἰτίαν ἀνεπαίσθητον νὰ μολυνθῆῃ ἡ ψυχὴ — πρᾶγμα ἀναπόφευκτον δι' ὄλους — καὶ νὰ χάσῃ τὴν λεπτότητα τῆς διακρίσεως, ὅποτε πιστεύει τὰ ψεύτικα ὡς ἀληθινά.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Φαίνεται, ὅπως εἶναι ἐπόμενον, οἱ μοναχοὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται ὁ ἅγ. Δ., ἤθελαν μίαν ἔγκυρον συμβουλὴν ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῶν ὀνείρων. Διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος Πατὴρ εἰς τὸ λη' κεφάλαιον δίδει ὀριστικὴν λύσιν. Κατ' ἀρχὴν αἰτιολογεῖ τὰ ὄνειρα ὡς προερχόμενα ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς καὶ τοὺς δαίμονας, ὁπότε καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη τὸν λόγον δὲν ἀξίζει νὰ τὰ προσέχῃ κανεὶς. Ἄλλὰ ἔχομεν καὶ ὄνειρα, σπανιότερα, ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἔτσι δημιουργεῖται ὁ κίνδυνος τῆς ἀπορρίψεως ὀνείρου ποῦ καταπέμπεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἄλλ' ὁ θεῖος Διάδοχος, διὰ νὰ διασφαλίσῃ τοὺς μοναχοὺς ἀπὸ κάθε κίνδυνον, τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι θεωρεῖ τὴν ἀδιαφορίαν ἐναντι ὄλων τῶν ὀνείρων ὡς «ἀρετὴν μεγάλην». Ὡς πρὸς τὰ σπανίως ἐνεργούμενα ὄνειρα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, συνιστᾷ καὶ αὐτὰ νὰ μὴ τὰ δέχονται μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς, «ὁ πολυπόθητος», δὲν

θὰ ὀργισθῆ διὰ τοῦτο, ἀφοῦ γίνεται ἀπὸ τὸν φόβον μὴ πλανηθοῦν. Διότι καὶ παρ' ὄλον ὅτι γνωρίζουν ἤδη τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῆς προελεύσεως τῶν ὀνείρων, ὅμως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ σφάλουν, ὅταν ὁ νοῦς χάσῃ τὴν διάκρισίν του ἀπὸ ἀλλοίωσιν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ υποστῆ ἀπὸ μίαν αἰφνιδίαν εὐφυσίν του.

λθ'

ΤΩ ΠΡΟΣ ὑπόδειγμα ἡμῖν τοῦ πράγματιος δοῦλος ὑπὸ δεσπότου νύκτωρ καὶ μετὰ πολλὴν ἀποδημίαν πρὸ τῶν περιβόλων τῆς οἰκίας καλούμενος. Ὡτινι τὴν ἀνοιξιν τῶν θυρῶν δι' ὄλου ὁ οἰκέτης ἤρνησατο' ἐδεδίει γὰρ μὴ ὁμοιότης αὐτὸν φωνῆς συναρπάσασα προδότην παρασκευάσῃ γενέσθαι ὄνπερ παρ' αὐτοῦ πεπίστευτο πραγμάτων. Ὡτινι οὐ μόνον οὐκ ὄργισθη ἡμέρας γενομένης ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐπαίνων αὐτὸν ἠξίωσεν, ὅτι καὶ τὴν τοῦ δεσπότου φωνὴν πλάνην εἶναι ἐνόμισεν μὴ θέλων ἰ τῶν αὐτοῦ ἀπολέσαι χρημάτων.

ἄ πόδοις

Ἄς εἶναι γιὰ ὑπόδειγμα, (ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συμβουλὴν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον) ὅτι ἕνας δοῦλος προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ κυρίου του ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα σὲ ὦρα νυκτερινῆ καὶ ὕστερα ἀπὸ πολυχρόνιον ἀπουσίαν του. Ὁ δοῦλος φοβούμενος μήπως ἡ φωνή, λόγῳ ὁμοιότητος, δὲν εἶναι τοῦ κυρίου του, δὲν ἀνοίγει τελείως τὴν θύραν σ' αὐτόν' διότι ἂν ἀπατηθῆ θὰ ἐκθέσῃ σὲ κίνδυνον τὴν παρουσίαν ποῦ τοῦ ἐνεπιστεύθη. Ὅταν δὲ ἔγινεν ἡμέρα, ὁ κύριος τοῦ ὑπρέτετο ὄχι μόνον δὲν ὄργισθη κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ εἶπε καὶ πολλοὺς ἐπαίνους, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν πίστιν νὰ μὴ χάσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ πράγματά του, ἐθεώρησε τὴν φωνὴν του ὡς ἀπατηλὴν.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὁ ἅγιος Δ. τὴν ὀρθότητα τῆς ὑποσχέσεώς του, ὅτι εἰς περιπτώσιν ἀπορρίψεως θεϊκοῦ ὀνείρου δὲν πρόκειται ὁ εἰς σελ. 31 →

ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ

ΠΟ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας μας, σὰς ἀπενθύνουμε τὶς ἀδελφικές μας εὐχές. Συγγαίρουμε καὶ συνοροιάζουμε μεῖς ὅλους τοὺς ἐν Χριστῷ Ὀρθοδόξους ἀδελφούς μας, τὰ μέλη τὰ ἴμια τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὶς ἐορτὲς τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως.

Προσκυνοῦμε καὶ ὑμνοῦμε μαζί σας τὸν εὐδοκῆσατα Πατέρα, τὸν Σαρκωθέντα Υἱὸν καὶ τὸ ἐπιφοιτῆσαν Ἅγιον Πνεῦμα.

Εὐχαριστοῦμε καὶ δοξάζουμε καὶ τὴν Ἀειπάρθενο Θεοτόκο, πὸν μετὰ τὴν ἄκρα καθαρότητά της καὶ τὴν τελεία ἀγάπη της συνήργησε ἀποφασιστικὰ σὴν σάρκωσι τοῦ Λόγου.

Τώρα πὸν σαρκώθηκε ὁ Λόγος ἡ ἀνθρώπινη φύσις μας ἠμπορεῖ νὰ ξεπερνᾷ τὴν ἄ-λογία της καὶ νὰ γίνεται ἔλ-Λογος.

Δὲν ἔχουμε ἄλλη ἐλπίδα νὰ ζήσουμε ἔλ-Λογο ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὸν Σαρκωθέντα Λόγο.

Καθὼς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας, «ὁ ἄσαρκος σαρκούται, ὁ Λόγος παχύνεται, ὁ ἀόρατος ὁράται καὶ ὁ ἀναφῆς ψηλαφᾶται, καὶ ὁ ἄσραγος ἀρχεται. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Υἱὸς γίνεται». Ἐπειδὴ ὁ Λόγος ἐσαρκώθη καὶ ἐπαχύνθη ἠμπορεῖ νὰ λύσῃ τὴν ἀλογία μας καὶ νὰ μᾶς ὑψώσῃ σὴν ἔλ-Λογο καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ φύσεώς μας.

Ὁ Λόγος Χριστὸς διὰ τὸν δεχόμεθα μετὰ καθημερινῆ μετάνοια νικᾷ τὰ ἄλογα πάθη μας καὶ Λογοποιεῖ (Χριστοποιεῖ) τὸ ἄλογον ἡμῶν ἄρρωμα μας.

Ἡ ταπεινὴ μας προσευχὴ γιὰ ὅλους

μας εἶναι: ὁ σαρκωθείς Λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ γίνῃ καὶ ἰδικός μας Λόγος, ὥστε ἡ ζωὴ μας νὰ βρῆ τὸ ἀληθινὸ της νόημα καὶ ἡ τάλαιπωρημένη ἀπὸ τὴν ἀλογία ὑπαρξὶς μας τὸν ἀληθινὸ της προσορισμὸ καὶ τὴν πραγματικὴ της εἰρήνη καὶ ἀνάπανσι...

Ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν σοχνότερη ἐπίκλησις τοῦ Λόγου μετὰ τὴν εὐχὴ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν» καθαρίζει καὶ χαριτώνει τὴν καρδιά μας, ὥστε μέσα της νὰ ἠμπορῆ νὰ ἀνακλίνεται ὁ Λόγος Χριστός. Καὶ ἀπὸ τὴν φάτην τῆς καρδιάς μας — κέντρου τῆς ὑπάρξεώς μας — ὁ Λόγος νὰ μεταμορφώσῃ τὴν ἄλογο ζωὴ μας σὲ ἔλ-Λογο θεανθρωπίνην ζωὴν.

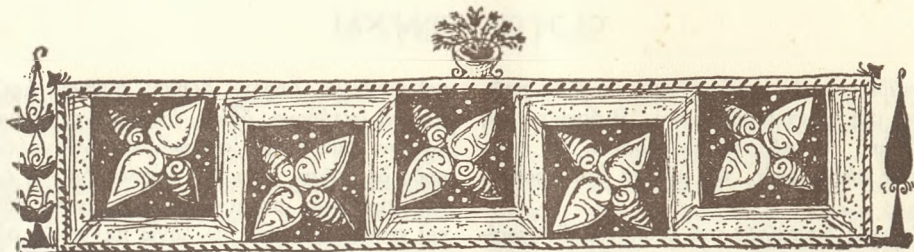
Κάθε στιγμή διατρέχουμε τὸν κίνδυνον νὰ πέφτουμε ἀπὸ τὴν ἔλ-Λογο, ἐν Χριστῷ ζωὴ, σὴν ἄ-Λογο, χωρὶς Χριστὸν ἢ ἐν σαρκὶ ζωὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ Λόγου μεσὸ τῆς «εὐχῆς» πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς.

Τὸ Εὐαγγέλιον πὸν εὐαγγελίζεται τὸ Ἅγιον Ὄρος διὰ μέσον τῶν αἰώνων πρὸς τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφούς αὐτὸ εἶναι: Ἡ εὐλογία, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ φωτισμὸς πὸν ἐρχεται σὴν ζωὴ μας μετὰ τὴν ἐν μετάνοιᾳ συνεχῆ ἐπίκλησι τοῦ γλυκυτότου ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄς δεχθοῦμε μετὰ πόθο τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἄς ἐπιδοθούμε σὴν καθημερινῆ εφαρμογῇ του. Τότε ὁ Λόγος θὰ γίνῃ τόσο οἰκεῖος σὲ μᾶς, ὅσο ἦταν γιὰ τὴν Παναγία Μητέρα Του, πὸν τὸν ἐκνοφόρησε, τὸν ἐγέννησε, τὸν ἐθήλασε καὶ τὸν ἐδάσασε σὴν ἁγία ἀγκάλῃ της.

Ἡ ἐξαιρετικὴ ἀγάπη τῶν Ἁγιορειτῶν Μοναχῶν σὴν Κυρία Θεοτόκο πηγάζει ἀεὶς σελ. 26 →

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

Χριστός.

Δὲν γνωρίζομεν ἀπὸ ποίου σημείου ἀρχίζει νὰ γίνεται ὑπερβολὴ τὸ λεχθέν. Βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς ἤσκησαν καὶ ἀσκοῦν εἰσέτι ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καὶ ἐν γένει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Ὁ μὲν, ὡς Τριαδικὸς θεολόγος καὶ θεωρητικὸς, ὁ δὲ, ὡς δογματικὸς καὶ ἀσκητικὸς διδάσκαλος, καὶ ὁ τρίτος ὡς ἱεροκῆρυξ τοῦ ἄμβωνος ἔξοχος καὶ ἐρμηνευτὴς τῆς χριστιανικῆς διδαχῆς μοναδικός.

Καὶ οἱ τρεῖς, ὡς τέλειοι ἐν Χριστῷ, ἐκοιμοῦντο κοινῶς ὑφ' ὄλων τῶν ἀνωτέρω χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γρηγόριος ὁ θεολόγος, εἶχε μὲν τὸ χάρισμα τῆς Τριαδικῆς θεολογίας καὶ θείας θεωρίας, ἀλλ' ἦτο καὶ δογματικὸς καὶ ἀσκητικὸς καὶ ἐρμηνευτὴς καὶ κῆρυξ δεινὸς τοῦ θείου λόγου. Βασίλειος ὁ μέγας μαζὶ μὲ τὸ χάρισμα τοῦ δογματικοῦ καὶ ἀσκητικοῦ συγγραφέως εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τῆς Τριαδικῆς θεολογίας καὶ θεωρίας, ὡς καὶ τῆς ἐρμηνείας καὶ διδαχῆς τοῦ θείου λόγου.

Καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, μαζὶ μὲ τὸ χάρισμα τοῦ ἐρμηνευτοῦ καὶ ἱεροκῆρυκος τοῦ ἄμβωνος, ἦτο καὶ διδάσκαλος τῆς Τριαδικῆς θεολογίας καὶ θεωρίας, ὡς καὶ τῆς δογματικῆς καὶ ἀσκητικῆς θεολογίας.

Ἀλλὰ τὰ μὲν, ἦσαν βασικὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰδικὰ καὶ κυρίαρχα «πρὸς

οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας», τὰ δὲ ἦσαν ἀκόλουθα τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τῆς εἰδικῆς μαθήσεως, κατὰ τό: «ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν».

Εἶναι τόσο ἀληθές, ὅτι ὁ κεκαθαρμένος κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν ψεκτῶν παθῶν γίνεται μέγας θεολόγος, ὥστε αὐτὸς ὁ Χρυσόστομος νὰ λέγῃ: «Ἔδει μὲν ἡμᾶς μηδὲ δεῖσθαι τῆς ἀπὸ τῶν γραμμάτων βοηθείας, ἀλλ' οὕτω βίον παρέχεσθαι καθαρὸν, ὡς τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν, ἀντὶ βιβλίων γίνεσθαι ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς».

Τοῦτο δὲ εὔρε τὴν τελείαν ἐφαρμογὴν τοῦ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, καθὼς ἀφηγγεῖται ὁ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Πρόκλος. Ὅταν ἐπέραιωσε τὴν ἐρμηνείαν εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στραφεὶς πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀποστόλου, ἐζήτηε παρ' αὐτοῦ πληροφορίαν, ἂν ὀρθῶς τὰς ἡρμηνεύσει. Τότε ἐνεφανίσθη σωματοειδῶς αὐτὸς ὁ Παῦλος, ὅστις εἶπεν αὐτῷ: «Ἀδελφε Ἰωάννη, μηδὲν ὄλως ἀμφίβαλε περὶ τῆς τῶν ἑμῶν, μᾶλλον δὲ τοῦ Πνεύματος ἐπιστολῶν ἐξηγήσεως· ἴσθι γὰρ σαφῶς, ὡς ὄντως ἀκριβῶς διέγγως ταῦτα καὶ ἀνεκάλυψας, ὡς αὐτὸς τε ἔγγων ἐγὼ καὶ ὡς αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἀμφοτέροις ὑπέθετο»...

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς καθάρσεως ὀμιλοῦν ὄλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες.

Προκειμένου περὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς προσωπικότητος τῶν τριῶν τούτων μεγίστων Ἱεραρχῶν, συνῆλθον τρεῖς θεμελιώδεις παράγοντες· α) ἡ ἔκτακτος φυσικὴ πρώτη καταβολή· β) ἡ ὑπερφυσικὴ ἔλλαμψις τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ γ) ἡ εὐρυτάτη παιδεία ἐσωτερικὴ καὶ θύραθεν. Συνεδύασαν φύσιν, χάριν, τέχνην.

Συνεπεῖς πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῆς μελέτης ἠγωνίσθησαν ἀσκητικῶς διὰ

τὴν κάθαρσιν τῆς καρδίας των, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς προετοιμασίας των. Ἡ ἄσκησις, ὡς φυγὴ ἀπὸ τὸν κόσμον, ὡς ἡσυχία, ὡς ὑπωπασμοὶ τῆς σαρκός, ὡς μελέτη καὶ προσευχή.

Ἐκ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ θεολόγου Γρηγορίου πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον, μανθάνομεν τὴν σκληρότητα τῆς ἀσκητικῆς ἀγωγῆς ἀμφοτέρων εἰς τὸ ἡσυχαστήριόν των ἐν Πόντῳ, παρὰ τὸν Ἴριον ποταμόν, ἧτις τοὺς ἔφερεν εἰς κίνδυνον, ἂν μὴ ἐπενέβαιεν ἡ μήτηρ τοῦ Μ. Βασιλείου. «Ταντάλιοί πινες καὶ κατάκριτοι, ἔγραφε, διψῶντες ἐν ὕδασι, τὴν ἔλεεινήν ἐκέειν καὶ ἄτροφον πανδαισίαν, ἐφ' ἣν ἀπὸ Καππαδοκίας ἐκλήθημεν, οὐκ ὡς Λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ὡς Ἀλκινόου τράπεζαν, ἡμεῖς οἱ νέοι ναυαγοὶ τε καὶ τλήμονες. Μέννημαι γὰρ τῶν ἄρτων ἐκείνων καὶ τῶν ζωμῶν. Αὐτὸς ταῦτα τραγωδήσεις ὑψηλότερον, ἐκ τῶν οἰκείων παθῶν ἔχων τὸ μεγαλόφωνον, ὧν εἰ μὴ ταχέως ἡμᾶς ἡ μεγάλη καὶ πτωχοτρόφος ὄντως ἐρρύσατο, τὴν σὴν λέγω μητέρα, ὥσπερ λιμὴν ἐν καιρῷ φανεῖσα χειμαζομένοις, πάλοι ἂν ἦμεν νεκροί»...

Ὁ Μ. Βασίλειος, περιῆλθε τὰ ἀσκητήρια, ἐν τῇ νεότητί του, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὕλης τῆς Αἰγύπτου, τῆς Παλαιστίνης, τῆς κοίλης Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας «θαυμάζων μὲν τὸ περὶ τὴν δίαitan ἐγκρατὲς τῶν μοναχῶν, τὸ καρτερικὸν ἐν πόνοις, τὴν ἐν προσευχαίᾳ εὐτονίαν, ὅπως ὕπνου κατεκράτουν, ὑπ' οὐδεμιᾶς φυσικῆς ἀνάγκης κατακαμπτόμενοι, ὑψηλὸν αἶε καὶ ἀδούλωτον τῆς ψυχῆς τὸ φρόνημα διασχίζοντες, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν ψυχῇ καὶ γυμνότητι... ἔργῳ ἐδεῖκνυσαν τί τὸ παροικεῖν τοῖς ὄδε καὶ τί τὸ πολίτευμα ἔχειν ἐν οὐρανῷ. Ἐκεῖνα θαυμάσας καὶ μακαρίσας, γράφει, ἠυχόμεν καὶ αὐτὸς, καθ' ὅσον ἐμοὶ ἐφικτόν, ζηλωτῆς εἶναι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων...». Ὅπως καὶ ἐγένετο ὄντως ζηλωτῆς διὰ βίου.

Συνοψίζων τὸν σκοπὸν τῆς φυγῆς καὶ ἀσκήσεως εἰς μίαν ἐπιστολήν του, ἀπὸ τὸ ἀσκητήριόν του πρὸς τὸν Εὐστάθιον, Σεβαστηνὸν ἱατρὸν, ἔγραφε· «Κατέλιπον μὲν γὰρ τὰς ἐν ἄσπει διατριβάς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμάς, ἑμαυτὸν δὲ οὕτω ἀπολπεῖν ἡδυνήθην. Τοῦτων δὲ μία φυγὴ, ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ κόσμου παντός. Κόσμου δὲ ἀναχώρησις οὐ τὸ ἔξω αὐτοῦ γενέσθαι σωματικῶς, ἀλλὰ τῆς πρὸς τὸ σῶμα συμπαθείας τὴν ψυχὴν ἀπορρηξίαι

καὶ γενέσθαι, ἄπολι, ἄοικον, ἀνίδιον, ἀφιλέταιρον, ἀκτήμονα, ἄβιον, ἀπράγμονα, ἀσυνάλακτον, ἀμαθῆ τῶν ἀνθρωπίνων διδαγμάτων, πρὸς δὴ τοῦτο, μέγιστον ὄφελος ἡμῖν ἡ ἐρημία παρέχεται, κατευνάζουσα ἡμῶν τὰ πάθη, καὶ σχολὴν διδοῦσα τῷ λόγῳ παντελῶς αὐτὰ τῆς ψυχῆς ἐκτεμεῖν».

Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος διῆλθεν ἐπὶ ἐννέα ἔτη εἰς ἀσκητήριον πρῶτα καὶ ὕστερα εἰς μοναστήριον μετὰ τὴν περάτωσιν τῶν σπουδῶν του. Ἐγράψε δὲ ἀληθεῖς ὕμνους διὰ τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες καὶ ὁ ἴδιος ἔζη μέχρι πέρατος τοῦ ἀποστολικοῦ του βίου ὡς μοναχός.

Ταῦτα ἀναφέρονται ὡς ἐκφραστικὰ τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ διὰ τὰ καταδειχθῆ πόσον ἀναγκαῖον στοιχεῖον ὑπῆρξεν ἡ ἄσκησις εἰς τὴν ἀρτίωσιν τῆς πνευματικῆς των συγκροτήσεως. Ἐντεῦθεν ἐγένοντο χωρητικὰ σκεύη τῶν ἐπιλάμψεων τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐνώκησε πλουσίως εἰς τὰς ψυχὰς των.

* * *

Ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, μὲ πέντε λέξεις ἐσχημάτιζεν ἓνα θεολογικὸν ὀγκόλιθον. Ἡ χάρις τοῦ λόγου του δὲν ἔχει μισητήν. Ὅτι ἦτο χάρις τὸ ἀπαράμιλλον κάλλος τοῦ λόγου του, ὅπως ἡ θεολογία του, ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸ ἀπολυτικίον του· «... ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγγματος προσετέθη σοι...». Κάλλη τὰ ὅποια θέλγουν καὶ τὰς ἁπλᾶς καρδίας καὶ τοὺς «περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδακότας».

Ὅμιλεῖ μὲ μίαν θεῖαν γαλήνην δι' ὅλα τὰ θέματα. Συμμετέχει εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας, πλέκει ἐγκώμια εἰς τὰς Δεσποτικὰς ἑορτάς, θλίβεται διὰ τὴν κατάπτωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς ἐποχῆς του καὶ ἀφήνει ἀπέλπδα κραυγὴν· «...ἔρρει τὰ καλὰ, γυμνὰ τὰ κακὰ, ὁ πλοῦς ἐν νυκτί, πυρὸς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει· μία μοι τῶν κακῶν ἡ λύσις, ὁ θάνατος...». Εἰρωνεύεται μετὰ λεπτότητος τοὺς πρίγκιπας τῆς Ἐκκλησίας διότι, «πρὶν ἄξιον γενέσθαι, προσιέναι τοῖς ἱεροῖς, μεταποιοῦνται τοῦ θήματος, θλίβονται τε καὶ ὠθοῦνται περὶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, ὥσπερ οὐκ ἀρετῆς τύπον, ἀλλ' ἀφορμὴν βίου τὴν τάξιν ταύτην εἶναι νομίζοντες, οὐδὲ λειτουργίαν ὑπεύθυνον, ἀλλ' ἀρχὴν ἀνεξέταστον...».

Ἐπθυμεῖ τὴν ἡσυχίαν μέχρις ἱεροῦ πάθους·

«ἐπεισῆι με ἔρωσ τοῦ καλοῦ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἀναχωρήσεως, ἥς ἔραστης γενόμενος ἐξ ἀρχῆς, οὐκ οἶδ' εἶ τις ἄλλος τῶν περὶ λόγου ἐσπουδακῶτων...». Δίδει κανόνας μοναχικοῦ βίου καὶ συνιστᾷ τὴν πρὸς καιρὸν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὸν κόσμον, πρὸς ὑψηλοτέρας ἀναβάσεις· «κρῆναι τὶ καὶ ἡσυχάζειν, ὥστε ἀθολῶτως προσομιλεῖν τῷ Θεῷ καὶ μικρὸν ἐπανάγειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν πλανωμένων». Φιλοσοφεῖ διαρκῶς, ἐκτείνων τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς, ὅτε μὲν, πρὸς τὰ ἀόρατα κάλλη, διὰ τὰ εἶπη· «...ζῆν ὑπὲρ τὰ ὀρώμενα καὶ τὰς θείας ἐμφάσεις ἀεὶ καθαρὰς ἐν ἑαυτῷ φέρειν... εἶ τις ὑμῶν τούτῳ τῷ ἔρωτι κάτοχος, οἶδεν ὃ λέγω, καὶ τῷ πάθει συγγνώσεται», ὅτε δέ, ἔστρεφε τὸ ὄμμα τοῦ σώματος πρὸς τὸν ὄρατον κόσμον καὶ τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔβλεπε τὸ σύμβολον τῆς ἀσαθείας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· «... ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετό τε καὶ ἐπωρύετο, τῶν δὲ κυμάτων, ὃ φιλεῖ συμβαίνειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνιστάμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἔλαττούμενα πρὸς ταῖς ἀκταῖς ἔλυετο, τὰ δὲ ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρούμενα εἰς ἄκνην ἀφώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο... θάλασσα μὲν ἢ ἡμέτερος βίος καὶ τὰ ἀνθρώπινα...».

Μελαγχολικὸς καὶ ποιητικὸς, θαυύτατος καὶ δυσκατάληπτος εἰς τὰς ἐνοράσεις καὶ θεωρίας του, ἐπιτείνει τὴν ἀγωνίαν μας πρὸς κατανόησιν καὶ αὐτὴ ἢ ἀποφθεγματικότης καὶ στρυφνότης τοῦ λόγου του. Οὐδεὶς τῶν Πατέρων ἔχει τὸ βάθος καὶ τὴν ἐν Θεῷ θεωρίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, οὔτε τὴν θέλγουσαν περιεκτικὴν λακωνικότητα τῆς φράσεώς του.

Ἐκφωνεῖ πρὸς οἰκεῖους καὶ φίλους ἐπιταφίους λόγους, ὧν ἀπάντων ἐξοχώτερος, ὁ πρὸς τὸν Μ. Βασίλειον, συνδυάζων ἀπύθμενον βάθος ἐννοιῶν, κάλλος ἀμύχανον φράσεως καὶ ἡγιασμένην συναισθηματικότητα παιδίου. Οἱ πανηγυρικοὶ του λόγοι, εἶναι ἀριστουργήματα ἑλληνικῆς καλλιτελείας. Οἱ σιηλιτευτικοὶ του, κατὰ Ἰουλιανῶν, ἀρειανῶν καὶ Πνευματομάχων, στήλαι ὀρθοδόξου δογματικῆς. Οἱ εἰρηνικοὶ του, ἀληθεῖς ὕμνοι τῆς ἐν Χριστῷ εἰρήνης. Ὁ «Συντακτῆρίδης» του, καλλίστευμα χάριτος λόγου, πραότητος πνεύματος, ἐκκλησιολογικῆς ἐμβαθύνσεως, ἀνεξικακίας καὶ ἀπέριου τρυφερότητος μὲ ὃ, τὴν συνεδέθη κατὰ τὴν παρακώδη περιόδον τῶν δογματικῶν ἀγῶν του καὶ τῆς Πατριαρχείας του. «Χαίροις,

τελειώνει, Ἄναστασία μοι (ὁ ναὸς τῆς ἀγίας Ἄναστασίας) τῆς εὐσεβείας ἐπάνυμε... ὁ μέγας ναὸς οὗτος καὶ περιβόητος, ἡ νέα κληρονομία, τὸ νῦν μέγας εἶναι παρὰ τοῦ λόγου λαθίων... χαίρετε ἀπόστολοι (ἐπίσης ναὸς) ἢ καλὴ μετοικία, οἱ ἐμοὶ διδάσκαλοι τῆς ἀθλήσεως, εἰ καὶ μὴ πολλαίς ὑμῖν ἐπανηγύρισα, ἴσως τὸν τοῦ ὑμετέρου Παύλου σατὰν περιφέρωμεν τῷ σώματι πρὸς τὸ συμφέρον, δι' ὃν νῦν ὑμῶν ἀποικίζομαι. Χαῖρέ μοι ὦ καθέδρα, τὸ ἐπίφθονον ὕψος τοῦτο καὶ ἐπικίνδυνον, ἀρχιερέων συνέδριον, ἱερέων... χαίρεται ναζιραίων χοροστασία, ψαλμωδιῶν ἀρμονία, στάσεις πάννουχοι, παρθένων σεμνότης, γυναικῶν εὐκοσμία, κηρῶν, ὄρφανῶν σύστημα, πτωκῶν ὀφθαλμοὶ πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἡμᾶς βλέποντες. Χαίρετε τῶν ἐμῶν λόγων ἔρασταί, καὶ δρόμοι καὶ συνδρομαὶ καὶ γραφίδες φανεραὶ καὶ λανθάνουσαι καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλῖς αὐτῆ τοῖς ἐπὶ τὸν λόγον ὠθιζομένοις. Χαίρετε, ὦ βασιλεῖς καὶ βασίλεια... κροτήσατε χεῖρας, ὀξὺ βοήσατε, ἄρατε εἰς ὕψος τὸν ρήτορα ὑμῶν· σεοίγηκεν ὑμῖν ἢ πονηρὰ γλῶσσα καὶ λάλος, οὐ μὴν σιγήσεται, μαχήσεται γὰρ διὰ χειρὸς καὶ μέλανος. Χαίροις ἀνατολὴ καὶ δύσις, ὑπὲρ ὧν καὶ ὑφ' ὧν πολεμούμεθα, μάρτυς ὁ εἰρηνεύων ὑμᾶς Θεός, ἂν ὀλίγοι μιμησονται τὴν ἐμὴν ὑποχώρησιν... ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸ πάντων βοήσομαι· χαίρετε ἄγγελοι τῆσδε τῆς Ἐκκλησίας ἔφοροι... χαῖρε μοι ὦ Τριάς, τὸ ἐμὸν μελέτημα καὶ καλλώπισμα, καὶ σώζοιο τοῖς δε καὶ σώζοις τούς δε, τὸν ἐμὸν λαόν· ἐμὸς γὰρ κἂν ἄλλως οικονομώμεθα, καὶ ἀγγέλοιτο διὰ παντὸς ὑψουμένη καὶ αὐξουμένη καὶ λόγῳ καὶ πολιτεία· τεκνία, φυλάσσοιπέ μοι τὴν παρακαταθήκην, μὲμνησθέ μου τῶν λιθασιῶν...».

Ἄναχωρεῖ διὰ τὸν Πόντον πάλιν, ἐκεῖ γράφει τὰ περίφημα «Ἔπη» του, διὰ τὰ ὁποῖα ἀπεκλήθη «Γεροκύκνος τοῦ Πόντου». Φιλοσοφεῖ καὶ προσεύχεται ἀδιαλείπτως διδάσκων τὴν Ἐκκλησίαν «μνημονευτέον γὰρ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον· καὶ εἰ οἶόν τε τοῦτο εἰπεῖν, μηδὲ ἄλλο τι ἢ τοῦτο πρακτέον...». Τοιοῦτος ὁ θεολόγος Γρηγόριος σκιαγραφούμενος.

* * *

Ὁ δὲ Μ. Βασίλειος, συγγενὴς ψυχῆ καὶ πνευματικὸς ἀδελφός, εἰς νοῦς εἰς ἀμφοτέρους, μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα, ἔχει ἐν τούτοις τὴν ἰδιοτυλίαν του. Καταδόκα

καὶ οἱ δύο, αὐστηροὶ περὶ τὰ ἴθη καὶ θετικοὶ διαφέρουν, ὡς ἐγράψαμεν, κατὰ τὰ ἰδιαίτερα αὐτῶν χαρίσματα.

Ἄσθηνικὸς ἐκ νεότητος, πάντοτε κλωμὸς ἐκ τῆς ἀσκητικῆς τοῦ ζωῆς, εἶναι μᾶλλον ἀσκητικῆς, «οὐρανοφάντωρ» καὶ οὐρανοπολίτης. Ἐπιείγεται, ὡς καὶ ὁ φίλος του Γρηγόριος, νὰ φύγη ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, θεωρεῖ τὸ πνευματικὸν κάλλος τοῦ Θεοῦ καὶ τιτρώσκειται τὴν καρδίαν. «Τί οὖν θείου κάλλους θαυμασιώτερον; τίς ἔννοια τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλοπρεπείας χαριεστέρα; ποῖος πόθος ψυχῆς οὕτω δριμύς καὶ ἀφόρητος, ὡς ὁ ἀπὸ Θεοῦ ἐγγινόμενος τῇ ἀπὸ πάσης κακίας κεκαθαρμένη ψυχῇ καὶ ἀπὸ ἀληθινῆς καθέσεως λεγούσῃ, ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγὼ εἰμί;... Τοῦτο τὸ κάλλος σαρκίνοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἀθεώρητον, ψυχῇ δὲ μόνῃ καὶ διανοίᾳ καταληπτόν· καὶ εἶ που τινὰ περιέλαμψε τῶν ἁγίων, ἀφόρητον τοῦ πόθου τὸ κέντρον αὐτοῖς ἐγκατέλιπεν...».

Τυχάνει γνωστόν, ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι ὁ ὀργανωτὴς τοῦ Μοναχικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς, ἐπιδράσας καὶ ἐπὶ τῆς Δύσεως. Θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι μετὰ τὰς ἐπισκοπικὰς φροντίδας του, τοὺς πολέμους πρὸς αἰρετικούς, τὸ ἔργον τῆς φιλανθρωπίας, τὸ ἐνδιαφέρον του ἀπερρόφα ὁ μοναχικὸς βίος. Τὸν ἐμελέτησε, τὸν ἐζῆσε, τὸν ἐζῆχ, ἐφιλοσόφει ἐπ' αὐτοῦ, ἔγραψε Κανόνας καὶ Ὁρους μοναχικοῦ βίου, συνένταξεν εἰδικὰς πραγματείας, περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔβλεπε νὰ περικλειῶνται ὑψιστα χριστιανικὰ ἰδεώδη καὶ οἰνεῖ τὸ μοναδικὸν μέσον εὐαρεστίσεως τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὰς σημερινὰς ἀντιλήψεις περὶ Χριστιανισμοῦ, αἱ ἀπόψεις τοῦ Μ. Βασιλείου εἶναι σχεδὸν ἀκατανόητοι. Καὶ ὅμως· πόσον εὐνόητον ὅτι ὁμιλεῖ θεοφωτίστως καὶ ἐρμηνεύει τὸ Εὐαγγέλιον ὡς χαρισματοῦχος διδάσκαλος! Ἄποφαίνεται ὅτι, «λυθῆναι οὖν δεῖ τῶν δεσμῶν τῆς προσπάθειάς τοῦ βίου, τὸν γε ἀληθινῶς τῷ Θεῷ ἀκολουθήσειν μέλλοντα· τοῦτο δὲ διὰ παντελοῦς ἀναχωρήσεως καὶ λήθης τῶν παλαιῶν ἐθῶν κατορθοῦται· ὡς εἰ μῆγε ἀποξενώσαιμεν ἑαυτοὺς καὶ συγγενείας σαρκικῆς καὶ κοινωνίας βίου, οἰνεῖ πρὸς ἕτερον κόσμον διὰ τῆς ἀσκήσεως μεταβαίνοντες κατὰ τὸν εἰπόντα· «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει»· ἀμήχανον ἡμᾶς περιγενέσθαι τοῦ σκότους τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστίσεως, τοῦ Κυ-

ρίου ὀριστικῶς εἰπόντος· ὅτι, «οὕτω πᾶς ἐξ ἡμῶν δεῖ οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς».

Ὁρος τῆς ἀποκτίσεως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ διαφύλαξις τοῦ νοῦ, ἀπὸ κοσμικῆς φαντασίας καὶ ἡ «διμνηκῆς μνήμη», τῆς ὁσίας τοῦ Θεοῦ ἔννοιας... καὶ συνάπτεσθαι τῷ Θεῷ διὰ τῆς μνήμης», δι' ὃν λόγον ἐπιβάλλεται καὶ ἡ μοναχικὴ ἡσυχία.

Συμφώνως ὅμως μὲ τὴν μέχρι τότε ἀσκητικὴν πείραν, ἀντετάκθη πρὸς τὸν κατὰ μόνας βίον, τὸν «ἡσυχαστικόν», διότι «ἡμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἰσχυρὸς οὐδὲ ἄγριον», συγκροτήσας οὕτω τὴν κοινοβιακὴν ζωὴν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς Βασιλείου θείας ψυχῆς, εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἄπειρος ἀγάπη του καὶ ὁ φόβος μήπως ἐκπέσῃ αὐτῆς ἐξ ἀμελείας τοῦ νοῦ καὶ τῆς περὶ τὰ κοσμικὰ φροντίδος. Εἰς μίαν ὁμιλίαν του, περὶ ἀγάπης Θεοῦ, διὰ τὰς ἀναριθμήτους εὐεργεσίας του πρὸς τὸν ἄνθρωπον, λέγει κάτι πολὺ συγκλονιστικόν· «ὡν εὐεργεσιῶν ἅπασῶν, ὅταν εἰς ἔννοιαν ἔλθω, ἴνα τὸ ἐμὸν πάθος ἐξείπω, εἰς φρίκην τινὰ καὶ ἔκστασιν ποθερὰν καταπίπτω, μήποτε ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ νοῦ ἡ τῆς περὶ τὰ μάταια ἀσχολίας, τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐκπεσῶν, ὄνειδος γένωμαι τῷ Χριστῷ».

Ὁ Μ. Βασίλειος, κυριαρχημένος ἐκ τῆς θείας ἀγάπης, ἠθόθανετο ἑαυτὸν ἔξω κόσμου. Ἡ ἐξασθένησις τοῦ σώματος καὶ ἡ διαρκὴς ἐγκράτεια, ἀνέστελλον τὰς κατ' αἴσθησιν λειτουργίας καὶ ἐνεργείας. Ὑπὲρ αἴσθησιν ἔζη ἐν οὐρανοῖς, θεωρῶν ἀδιαλείπτως τὸ θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος. Οὕτε ὁ Γρηγόριος, οὕτε ὁ Χρυσόστομος ἐγραψαν τόσον ἔντονα κείμενα περὶ ἀγάπης Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ Θεολόγος ὁ Γρηγόριος, ἐκτὸς τῆς στενῆς φιλίας του, εὐλαβεῖται βαθύτατα τὸν Μ. Βασίλειον, ὃν αὐτὸς πρῶτον ὠνόμασε Μέγαν. Ἡ δὲ λύπη του διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του εἶναι ἀπαρακλήτος, ὡς φαίνεται εἰς τὸν Ἐπιτάφιόν του· ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἔλεγε· «τὰ ἡμέτερα λίαν πικρῶς· Βασίλειον οὐκ ἔχω...».

Ὁ λόγος τοῦ Μ. Βασιλείου ὁμαλός, σαφής, μετρημένος ἔλλην λόγος καὶ κάποτε σχοινοτενής. Ἄλλ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀκρίβεια τῆς φράσεως, τὸ ὕψος τῶν νοημάτων, ἡ θετικότης καὶ ἡ διαύγεια, ἡ Γραφικὴ θεμελίωσις τῶν ἰδεῶν του, καὶ τὸ μέγα προσωπικὸν κύρος του, κατέστησαν τὰ γραπτὰ του θεογράφους

πλάκας και Κανόνας δογμάτων και ζωής δια την Ἐκκλησίαν.

Περὶ τοῦ Μ. Βασιλείου δὲν θὰ εἴπωμεν ἄλλα. Διότι ἡ προτίμησίς μας πρὸς αὐτὸν (ἴσως διότι εἶναι περισσότερο μοναστικὸς τῶν ἄλλων) μᾶς ἄγει εἰς πλείονα ἑξαρσιν. Ἄλλ' οὕτω, ἡ ἀλήθεια κλέπεται ἀπὸ τὴν ἀγάπην ὡς ἐξ Ἰσοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἀντιπάθειαν.

* * *

Περὶ τοῦ Χρυσορρήμονος Ἰωάννου τί νὰ εἴπωμεν; Ἄν ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἶναι διὰ τοὺς σοφοὺς, ὁ Μ. Βασίλειος διὰ τοὺς Μοναχοὺς, ὁ θεὸς Ἰωάννης εἶναι διὰ τὸν λαόν. Εἶναι ὁ λαϊκὸς κατηχητής, ὁ διδάσκαλος τῆς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ἔκων βαθεῖαν συνείδησιν ποιμένος καὶ πατρός, ὁ μαχητής, ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν ἀδικουμένων, ὁ καυστικῶς ἐλέγχων τὰς παρανομίας καὶ τῶν πολλῶν καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων.

Εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ ἀνωτέρω χαρακτηρισμοὶ τῶν ἁγίων τούτων Πατέρων, ἐκφράζουν τὰ ἐντονώτερα σημεῖα τῆς ιδιοτυπίας των καὶ τῶν ἰδιαιτέρων χαρισμάτων, χωρὶς νὰ σημαίνῃ, ὅτι δὲν ἔχουν πολλὰ τὰ κοινὰ μεταξύ των.

Ὁ θεὸς Χρυσόστομος, θεωρεῖ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς κορωνίδα τῶν ἀρετῶν, διὸ καὶ εἰς τοὺς πλείστους λόγους του καταλήγει εἰς τὴν ἑξαρσιν τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. Ἄλλὰ φυσικά, ζητεῖ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, διότι «πᾶσαι ἀληθῶν ἔχονται», ὡς οἱ κρικοὶ μῆδ' ἀλυσίδος.

Ἡ τοῦ στόματός του καθάπερ πυροδὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν. Ὅντως. Ἡ σπανία εὐγλωττία του μετὰ τῆς ἀκτινοβολοῦσης ἀγιότητός του, ἐσαγήνευαν τὰ πλήθη. Χρυσόστομος εἶναι χαρακτηρισμὸς τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἐπὶ τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἤσκει ἀκαταγώνιστον γοητείαν, διὰ τοῦ χειμαρρῶδους, πειστικῆς καὶ περικαλοῦς λόγου του. Αἱ παραστατικαὶ εἰκόνες, τὰ παραδείγματα, αἱ ἐντυπωσιακὰ ἀντιθέσεις, ἡ ἀκατάσχετος ἐπιχειρηματολογία του, ἡ διαλεκτικὴ δεινότης, αἱ ἀπὸ τῶν Γραφῶν πυκναὶ ἀποδείξεις, ἡ γλυκύτης τοῦ λόγου, αἱ συχναὶ μεταπτώσεις ἀπὸ τοῦ ἠπίου εἰς τὸ τραχύ, ἀπὸ τῆς θωπείας τοῦ λόγου εἰς τὸν πεπυρακτωμένον ἔλεγχον, ἀπὸ τῆς μελιχίου ἐκφράσεως, εἰς τοὺς «σηκηπούς» του, (κεραυνούς), ἡ πατριότης του, ἐκδηλουμένη ὡς ἐγγύησις σωτηρίας εἰς τοὺς μετανοοῦντας, (ἐγὼ ἐγγυῶμαι) πάντα ταῦτα καθίστων τὸν λόγον του

ὑπόθεσιν ἐντρυφήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀρχῆς μετανοίας. Τὰ πλήθη ἐξέσπυν εἰς χειροκροτήματα καὶ ἐκδηλώσεις λατρείας.

Ἄλλὰ διὰ νὰ καταλάβωμεν τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου καὶ νὰ ἀξιολογήσωμεν τοὺς λόγους του, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὸν λαὸν τῆς ἐποχῆς του. Ἐξ ὧσων ὁ ἴδιος ἀναφέρει εἰς ὁμιλίας του, ἀπηυθύνετο εἰς ἓνα λαὸν ἡμιβάρβαρον (ὅπως καὶ ὁ σύγχρονος, ἄλλωστε, κατὰ ἓνα μέγα ποσοστὸν), τὸν ὅποιον ἐλέγχει δριμύτατα. «Καὶ ἡ Ἐκκλησία οὐδὲν διενήνοχε βουστασίου καὶ ἐπαύλεως ὄνων καὶ καμῆλων· καὶ περιέρχομαι πρόβατον ἐπιζητῶν καὶ οὐδὲν δύναιμι εἶδέν. Οὕτω πάντες λακτίζουσι, καθάπερ ἵπποι καὶ ὄνοι». Διὰ τοῦτο, ἐνῶ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀφηρημένου λόγου σχεδὸν ἀπουσιάζει ἀπὸ τοὺς λόγους του, ἀντιθέτως, τὰ σχήματα, αἱ εἰκόνες, ἡ φανταστικὴ ἀπτοποίησις τῶν ἐννοιῶν, πλεονάζουν καὶ κυριαρχοῦν, ἐκ τῆς ἀνάγκης συγκαταβάσεως πρὸς τὴν παχυλότητα τῶν πολλῶν τῆς ἐποχῆς του. Δὲν φρονοῦμεν, ὅτι ὁ πνευματικώτατος καὶ ἐξαίτλωμένος αὐτὸς νοῦς ἔκαμνεν αισθητικὴν τοῦ λόγου. Διότι, ὧσων ἡ ψυχὴ ὑψοῦται πρὸς τὰ θεία καὶ αὔλα, τόσων καθίσταται θεωρητικὴ, θλίπευσα ἀσχηματίστως καὶ ἀνειδέως.

Ἐξ Ἰσοῦ μὲ τοὺς Καππαδόκας Πατέρας ἐπολέμησε τὰς αἵρέσεις, τὸν Ἰουδαϊσμόν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν. Καὶ ἐξ Ἰσοῦ μὲ αὐτοὺς ἔκλαυσε, διὰ τὴν ἀντιπνευματικότητα τοῦ κλήρου, τὴν κατάπτωσιν τῶν ἀφορώμενων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πραγμάτων, καὶ ἤλεγξε σφοδρῶς τὴν ἀκολασίαν καὶ ἀστοργίαν τῶν πλουσίων. Διὰ τὴν παρρησίαν του αὐτὴν ἔπρεπε νὰ καταβάλλῃ τὸ τίμημα. Καὶ τὸ κατέβαλεν ὑπερεκπερισσοῦ. Ἀπέθανεν ἐξέδριτος! Τοὺς κακοὺς Ἐπισκόπους ἐθεώρει ὡς πληγὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐδέποτε ἤλεγξε δημοσίως εἰμὴ αἰρετικούς τινας. Ἀντιθέτως μάλιστα καταφέρειται δριμύτατα κατὰ τῶν ἱεροκατηγόρων: «Τὸν πνευματικὸν δὲ πατέρα κατηγορῶν, ἄξιον εἶναι νομίζει σαυτὸν ἐπιβῆναι τῶν ἱερῶν προθύρων;... Κἂν γὰρ ὁ βίος αὐτῶν σφόδρα διαβεβλημένος ἦ, σὺ δέ, ἂν σαυτῷ προσέχης οὐδὲν παραβλάβῃς εἰς τὰ ἐγκεχειρισμένα αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ». Βεβαίως τὰ πράγματα σήμερον εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά. Καὶ ὁ λελογοισμένος ἔλεγχος καὶ ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Χρυσόστομος ἐπέτρεπε τὸν ἔλεγχον. Ὑπὸ τῶν «προαγομένων εἰς ἁγιασμόν» πρὸς ὄψε-

λος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦτο τόσοσιν τρυφερά ψυχῇ, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κύνας συμπεριεφέρετο μὲ εὐγένειαν. Ἄν οἱ ἔλεγχοί του ἦσαν δριμεῖς, εἴτε δημοσίως διὰ τὸν λαόν, εἴτε ἰδιαίτερος πρὸς ἐπισκόπους, τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὸ καθήκον τοῦ πνευματικοῦ ποιμένος καὶ Πατριάρχου, καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἀγάπην του.

Οἱ πανηγυρικοὶ λόγοι του, εἶναι ἀριστουργήματα καλλιτεχνικὰ καὶ ναοὶ δογματικῆς διδασκαλίας. Ὅταν ἐξεφώνει αὐτοὺς εἰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς ἑορτάς, ἐσκίρτα, ἠγάλλετο, ἐξήρχετο ἑαυτοῦ. Εἰς τὰς ὠραιότερας ἀποστροφὰς τοῦ λόγου ἐκραύγαζεν ἐνθουσιῶν· «μαίνομαι, μαίνομαι». Καὶ τὰ πλήθη, ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἔπνευφῆμον καὶ ἐχειροκρότουν τὸν ἱερὸν ρήτορα.

Ὁ Βοσσουέτος εἶπεν, ὅτι ὅσον ἀξίζει ἕνας λόγος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, δὲν ἀξίζει ὀλόκληρος ἡ πόλις τῶν Παρισίων...

• • •

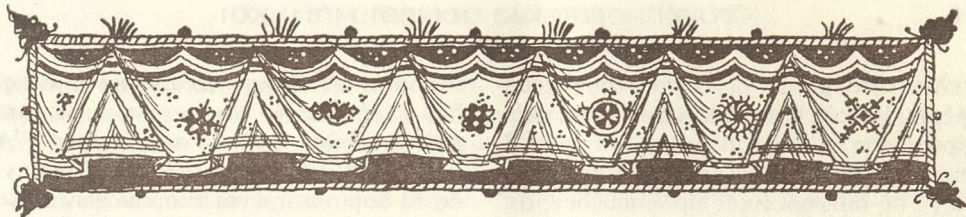
Ἐνα θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς μεγίστους τούτους Πατέρας, θέμα ἀντιλεγόμενον, τὸ ἀφήσαμεν διὰ τὸ τέλος τοῦ ἀφιερωμένου εἰς αὐτοὺς ἄρθρου μας.

Ἐχουν γραφῆ πολλά διὰ τοῦτο, καὶ ἡμεῖς δὲν θὰ εἴπωμεν πλείονα τῶν ὧσιν χρειάζονται, διὰ τὰ συμπληρωθῆ ἕνα ἄρθρον.

Ἐκεῖ γίνεαι πολλοὺς λόγους διὰ τὴν σκέσιν, τῶν ἁγίων τούτων Πατέρων, πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὰ γράμματα, τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην. Οἱ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι ἦσαν λάτρεις τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας — δι' ἃν λόγον καὶ ἐν Ἑλλάδι τιμῶνται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας — ἐπικαλοῦνται τὰς εἰς Ἀθήνας σπουδὰς των. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ἄνευ ἀξίας, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἦσαν ἀκόμη μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον βαρύνει, εἶναι αἱ ἰδέαι των κατὰ τὴν ᾤριμον ἡλικίαν των, αἱ ὁποῖαι ἐκτίθενται εἰς τὰ συγγράμματά των. Εἰς αὐτά, τοιαύτη λατρεία οὐδαμοῦ φαίνεται. Ἀντιθέτως, βλέπομεν καταφορὰν καὶ τῶν τριῶν κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Ὁ Γρηγόριος ὀνομάζει «κύνας» τοὺς φιλοσόφους, ὁ Μ. Βασίλειος ἀποκλαίεται διὰ τὴν ἀπάλειαν τοῦ χρόνου του σπουδάζων εἰς Ἀθήνας — «ἐνηφάνισα τὴν νεότητά μου» — ὁ δὲ Χρυσόστομος, ἔγραψεν ὀλοκλήρους λόγους κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.

Ἀλλὰ τί θὰ ὠφελοῦντο ἀπὸ τὰς πνευματικὰς κατακτήσεις τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος; Τὰς πεπλανημένας κοσμοθεωρίας των, τὰς ὁποίας κατεδίκασεν ἡ Ἐκκλησία; Τὴν φιλοσοφίαν τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε μωρίαν ὁ Χριστός; Ὁ Γρηγόριος λέγει: «ἡμεῖς φιλοσοφοῦμεν οὐκ ἄριστοτελικῶς, ἀλλὰ ἀλειυτικῶς». Ἀπὸ τὰ μαθηματικά, τὴν γεωμετρίαν, τὴν ἀστρονομίαν; Ἀλλὰ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν τὰ χρειάζεται αὐτά, εἰμὴ ὡς ἐκγύμνασιν τοῦ νοῦ. Καὶ ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμῆς «ἢ πρὸς ταῦτα σχολῆ γυμνάζει πρὸς ὀξυωπίαν τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμόν». Μόνον αὐτό. Ἡ ἀστρονομία διδάσκει ὅ,τι βλέπει μὲ τὰ ἐκάστοτε μέσα ποῦ διαθέτει. Ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ βλέπουν πολὺ πέραν τῶν ἀστρικῶν κόσμων τῶν ὀκτῶ πεντάκις ἐκατομμυρίων ἐτῶν φωτῶς, ποῦ ἐφθασαν ἤδη τὰ τηλεσκόπια. Οἱ παστοί, «ἐλέγχουν τὰ μὴ βλέπόμενα». Καὶ τὴν ἱατρικὴν δὲν εἶχον οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἐν πολλῇ ἐκτιμῆσει. Αὐτὸς ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὴν ὁμιλίαν του περὶ ἱατρικῆς τέχνης, δὲν διαβάλλει μὲν αὐτήν, ἀλλὰ ἐπιτιμᾷ τοὺς ἐλπίζοντας εἰς αὐτήν. Διότι παραδέχεται ὅτι, «οὐ πάντα φύσεώς εἰσιν ἀρρωστήματα... πολλάκις γὰρ καὶ μάλιστα ἀμαρτημάτων εἰσίν», ὅποτε ὀφείλομεν ναὶ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν ἴασιν, χρησιμοποιοῦντες καὶ τὰ φάρμακα καὶ τὰ μέσα τῆς Ἱατρικῆς, ὅπως ὁ Ἐζεκίας τὴν «παλάθην τῶν σύκων».

Ἦσαν δεινοὶ τοῦ λόγου χειρισταὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Ἀλλὰ δὲν ἠγάπησαν τὴν ρητορείαν. Τὴν γνῶσιν τῶν γλωσσικῶν κανόνων ἐπεδίωξαν ὡς καὶ τὴν ρητορείαν ἐν τῇ νεότητί των. Ἄν καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ποῦ ρέουν μέλι καὶ γάλα, ἔχουν γραφῆ ἀπὸ «εἰδιώτην τῷ λόγῳ». Ἀλλὰ πόση ἔλαξ, τόσοσιν κάλλος, πόσος ὀμιλοῦν βαθέως εἰς τὴν ψυχὴν! Ἡ ρητορικὴ τέχνη, μέχρις ἐνὸς ὀρίου εἶναι ἀπαραίτητος. Μέχρι τοῦ ὀρίου τῆς διατάξεως τῆς ὕλης μιᾶς ὁμιλίας, ἐξασφαλιζούσης τὸν συνειρμὸν τῶν ἰδεῶν. Πέραν τοῦ ὀρίου αὐτοῦ ἡ τέχνη, ὡς τεχνητὸν πλάσμα ἐλαττώνει τὴν γοητείαν τοῦ πηγαίου λόγου καὶ δεσμεύει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐμπνεύσεως. Ἀλλὰ ἡ τέχνη, προκειμένου διὰ τοὺς ἁγίους μας ἀπορροφᾶται ἀπὸ τοὺς καταρράκτας τῆς κατ' ἑλλαμψιν θείας ἐμπνεύσεως των.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ

ΡΑΙΩΤΑΤΑ και ἐκφραστικά εἶναι ὅσα γράφει ὁ ἱστορικὸς τοῦ 5ου αἰῶνος Σωζομενὸς γιὰ τὰ μοναχικὰ τάγματα τῆς ἐποχῆς του, πὺν ἐσχημάτιζαν σὶς Ἐ-

ρήμους «χοροὺς ἀγγέλων» καὶ οἱ μοναχοὶ μὲ τὴν ὑψηλὴ ἀρετὴ των ἔφθαναν στὴν κατάσταση τῆς ἀγγελικῆς ἀύλότητος, ὥστε νὰ γράφῃ, «τῆς τῶν ἀγγέλων ὡσπερ παραψαύοντες ἀύλιας».

Παραθέτω αὐτούσιον ἕνα σχετικὸ κείμενο τοῦ ἱστορικοῦ:

«... Οὐχ ἡμισία δ' ἐπισημοῦσιν τὴν Ἐκκλησίαν ἔδειξαν καὶ τὸ δόγμα ἀνέσχον ταῖς ἀρεταῖς τοῦ βίου οἱ τότε μειώοντες τὴν μοναστικὴν πολιτείαν. Ὁφελιμώτατον γάρ τι χορημία εἰς ἀνθρώπους ἐλθοῦσα παρὰ Θεοῦ ἢ τοιαύτη φιλοσοφία, μαθημάτων μὲν πολλῶν καὶ διαλεκτικῆς τεχνολογίας ἀμελεῖ, ὡς περιέργου καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀμείνοις σχολῆν ἀφαιρουμένης καὶ πρὸς τὸ βιοῦν ὁρθῶς οὐδὲν συλλαμβανόμενης. Μόνη δὲ φυσικῆ καὶ ἀπεριέργου φρονήσῃ παιδεύει καὶ παντελῶς κακίαν ἀναιροῦντα ἢ μέιονα ἐργαζόμενα. Μᾶλλον δὲ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεται, τὸ καρτερικὸν καὶ πρῶον καὶ τὸ ὀλίγου δεῖσθαι δι' ὅλου τοῦ βίου ἀσχοῦσα, καὶ ὡς οἶόν τε ἀνθρώπου φύσει, ἐγγυτάτω Θεῷ γινομένη. Ὡς ἐν παρόδῳ δὲ τῆ παρούσῃ βιοτικῇ κεχηρημένη, οὔτε περὶ κτήσιν πραγμάτων ἀσχολούμενη ἀγγείται, οὔτε πέρα τῆς κατεπειγούσης χρείας τῶν παρόντων προνοεῖ, ἀεὶ δὲ τὸ λιπὸν καὶ εὐζῶνον τῆς ἐνταῦθα κατασκευῆς ἐπαινοῦσα, παραδοκεί τὴν ἐντεῦθεν μακαριότητα καὶ συντίεται ἀεὶ πρὸς τὴν εὐδαίμονα λήξιν...».

Πράγματι οἱ μοναχοί, — ὅσοι θεβαίως ἀγωνίστηκαν καὶ ὑπέταξαν τὰ πάθη καὶ ἐνώθησαν μὲ τὸν Θεόν — μὲ τις ἀρετές των ἐλάμπρυναν τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἐστήριξαν στὴν ἄμωμη δογματικὴ διδασκαλία τῆς. Γιατὶ ὁ μοναχισμὸς ἀποτελεῖ μιὰ θεόδοτη φιλοσοφία, ἡ ὁποία δὲν φροντίζει γιὰ νὰ προσλάβῃ ἐξωτερικὰ μαθήματα, οὔτε φιλολογικῆς γνώσεις, οὔτε διαλεκτικὴ οὐκίψη. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ σκορπίζουν τὸν νοῦν, εἶναι ἀνίκανα νὰ βοηθήσουν τὴν ψυχὴ στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἀφαιροῦν τὴν δυνατότητα νὰ ἀσχοληθῇ ὁ νοῦς μὲ τὰ θεῖα. Ἡ μοναχικὴ φιλοσοφία παιδαγωγεῖ τὴν ψυχὴ μὲ τὴ φυσικὴ καὶ ἀπλὴ φρόνηση καὶ ἀποβλέπει στὴν τελεία ἀναίρεση τῶν παθῶν ἢ τὴν ἐλάττωσίν τους. Κυρίως ὅμως ἡ μοναχικὴ φιλοσοφία ἐπιτυγχάνει μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπομονή, τὴν πραότητα, τὴν ὀλιγάρκεια σὲ ὅλο τὸ βίον καὶ τὴν ἔνωση τῆς ψυχῆς μὲ τὸν Θεόν, ὅσο εἶναι δυνατό στὴν ἀνθρώπινη φύση. Τὴν δὲ παρούσα ζωὴ χρησιμοποιεῖ σὰν κάτι περαστικόν, γι' αὐτὸ καὶ δὲν φροντίζει καθόλου γιὰ ἀπόκτηση περιουσίας, οὔτε καὶ προνοεῖ περισσότερο ἀπ' ὅτι χρειάζεται ὁ ἀνθρώπος γιὰ νὰ ζῆσθαι μόνο. Ἡ μοναχικὴ φιλοσοφία, πάντοτε ἐπαινεῖ τὴ λιτότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τῆς μὴ ἀπαραίτητες ὕλης, ἐπιδιώκει δὲ τὴν αἰώνια μακαριότητα ἀπὸ ἐδῶ καὶ ὠθεῖ τοὺς φιλοσόφους-μοναχοὺς πάντοτε νὰ φθάσουν στὸ εὐτυχισμένον τέλος.

Ὁμολογουμένως εἶναι μεγάλη δωρεὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ πρακτικὴ φιλοσοφία τοῦ μοναχισμοῦ. Βγαλμένη μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς Ἐκκλησίας, ὁδηγεῖ τοὺς ἑραστῆς τῆς στὴν

τελειότητα με τὰ μέσα πού τούς προσφέρει. Βέβαια ἡ ἐπιτυχία ἀπόκειται στήν προαίρεση. Γιατὶ πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια τὴ χριστιανικὴ ζωὴ, ἀλλὰ ὠργανωμένη σὲ διαφορετικὲς προϋποθέσεις ἀπ' αὐτὲς πού δημιουργοῦνται ἀπὸ τὸν ἔγγαμο βίο.

Ὁ μοναχισμὸς ἐπειδὴ ὀφείλει τὴ γέννησή του στήν ἐπιθυμία τῆς τελειότητος, πού τοῦ προσφέρει Αὐτὸς ὁ Κύριος, ἀγωνίζεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Ἐυαγγελίου, πού ἀναφέρονται στὶς ὑψηλότερες μορφὲς τῶν ἀρετῶν: στήν παρθενία, τὴν τελεία ὑπακοή καὶ τὴν ἀκτημοσύνη πού συνοψίζονται στὸ: «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι...». Καὶ αὐτὰ τὰ ἀπαραίτητα πλαίσια παρέχονται ἤδη ἕτοιμα στὰ Μοναστήρια, στὶς Σκῆτες, στήν Ἐρημο καὶ γενικὰ στὰ μοναστικά Κέντρα, ἀλλὰ καὶ στὶς παρυφῆς τῶν πόλεων.

Ἐνα Κέντρο μοναστικό, τὸ ἀξιολογώτερο ἀναμφίβολα, εἶναι τὸ Ἅγιον Ὄρος, πού ὁ ἱστορικὸς βίος του ἀρχίζει ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα. Λαίλαπες καὶ καταγίδες ἱστορικὲς ἐπανειλημμένα ἀπέλησαν τὴν ὑπαρξή του, ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπεδείχθη ἰσχυρότερο ἀπ' αὐτές: «θεμελιώτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν», ἡ δὲ «πέτρα» εἶναι ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀρετή.

Πρὸ ὀλίγα ἀκόμη χρόνια, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν κατέβαινε ἐπικίνδυνα, οἱ ἡλικίες ἀνέβαιναν ἀνησυχητικά καὶ οἱ ἐλπίδες, ὅτι οἱ Μονῆς θὰ ἐπανδρώνοντο φυσιολογικά, εἶχαν πλέον μαραθῆ, τότε συνετελέσθη τὸ θαῦμα καὶ ἀκολούθησε «θαύματι θαῦμα». Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλη, οἱ ἀπανδρωμένες καὶ ἐρημούμενες ἱερέες μας Μονῆς, ἄρχισαν νὰ δέχωνται στοὺς κόλπους των νέους καὶ φερέλπιδες μοναχοὺς, ὅχι βέβαια ὡς μονάδες, ἀλλὰ ὡς σύνολα. Καὶ μάλιστα, ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, δὲν θὰ παρεπονείτο γιατί «ἔρχονται στήν θείαν ζωὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους κάτι μισεροὶ ἢ γεροντάκια», ἀλλὰ θὰ ἐχαίρετο ἡ ἀγία του ψυχὴ, γιατί θὰ ἔβλεπε «στίφη μοναχῶν», νεαρωτάτων νὰ γεμίζουν τὰ ἀδειανὰ μικροσκοπικὰ ἀσκητικά κελλάκια, τὰ διακονήματα νὰ καλύ-

πτονται, τὰ πρῶην ἄχαρα κενὰ στασίδια νὰ ὑποδέχωνται νεανικά σώματα, πού θὰ μένουν ὀλόρθα στὶς μακρὲς ἰ. Ἀκολουθίες καὶ τὶς ἀγγελικὲς Ἀγρυπνίες, οἱ βαρυστημένοι «χοροὶ» τῶν ἰ. Ναῶν, ἀπὸ τὶς ἄτονες καὶ βραχνὲς ὅσο καὶ ἀγιασμένες φωνὲς πολιῶν καὶ μιζοπόλων μοναχῶν, νὰ δονοῦνται ἀπὸ τὶς κατανυκτικὲς καὶ καλλίφωνες ψαλμωδίες νέων μοναχῶν καὶ τὰ ἐν ἀκρησίᾳ διακονικά ὑράρια πάλι νὰ εὐρίσκουν τοὺς, ἐπὶ ἔτη ἀνυπάρκτους, ἱεροδιακόvous τwn.

Μιλῆσαμε γιὰ θαῦμα. Πράγματι ἡ ὀμαδικὴ προσέλευση μοναχῶν καὶ δοκιμῶν ἦταν ἄγνωστος τρόπος «κοινοβιασμοῦ» καὶ αἰφνιδίασε τοὺς ἀγιορεῖτες, ἄλλους εὐάρεστα καὶ ἄλλους πού εἶδαν μὲ πολὺ σκεπτικισμὸ καὶ ἀνησυχία τὸ φαινόμενο, ἀνησυχία πού ἐπετείνετο ἀπὸ τὸ ὅτι οἱ περισσότεροι νέοι ἦσαν ὄχι ἀπλῶς «μορφωμένοι», ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμονες, πρᾶγμα σπανιώτατο σὲ ἄλλη ἐποχὴ. Κατὰ βάθος οἱ ἀνησυχοῦντες, ὅσοι δὲν ἔπασχαν ἀπὸ χρόνια μεμψιμοιρία, εἶχαν τοὺς λόγους των, ἕνας τῶν ὁποίων ἦτο ὁ κίνδυνος τῆς μὴ ἀφομοίωσης τῆς ἀγιορειτικῆς πνευματικῆς καὶ ἀσκητικῆς παραδόσεως. Ἐφοβοῦντο μήπως οἱ ὀμάδες ἐκ μοναχῶν καὶ δοκιμῶν, προερχομένων ἀπὸ ἄλλα μοναστικά κλίματα καὶ ἐστερημένες ἀπὸ πάγια παραδοσιακὴ πείρα, ἔπαιρναν «στραβὸ δρόμο» καὶ ἐνόθευαν ἔτσι τὴν Πατερικὴ διδασκαλία, πού ἀποτελεῖ τὴ μόνη ἐγγύηση γνησίας Ὁρθόδοξης ζωῆς, πού ὀδηγεῖ στήν τελείωση τοῦ ἀνθρώπου.

Στὴν ἄλλη πλευρὰ πάλι, πού δὲν ἀνησυχούσε, — καὶ θέλει νὰ πιστεύη ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχῆ — κυριαρχοῦσε καὶ κυριαρχεῖ ἡ ἀντίληψη, ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος ἀνησυχίας ἐπειδὴ ἡ ἀφομοιωτικὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι τόσο ἰσχυρὴ, ὥστε πρέπει νὰ κἀνη κανεῖς πολλὴ προσπάθεια γιὰ νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἀγιορειτικῆς παραδόσεως. Βέβαια καὶ οἱ μὴ «φοβούμενοι», δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ κάποια ἴχνη ἀνησυχίας, πού ὀφείλονται στὸ γεγονός, ὅτι οἱ νέοι δὲν ὑφίστανται τὴν παραδοσιακὴ δοκιμασία, στὰ

πρώτα τουλάχιστον χρόνια του μονασμοῦ των, δοκιμασία πού θά τοὺς ἔδινε τὴ δυνατότητα νὰ θεμελιώσουν σωστά τὴ μοναχική τους ζωὴ. Ἀλλὰ ἐλπίζουν, ὅτι ὁ χρόνος καὶ πρὸ παντὸς ὁ «παιδαγωγῶν ἐν ράβδῳ» Θεός, θά ἀναπληρώσουν τὰ «ὑστερήματα» αὐτά, ὥστε νὰ ἀναδειχθοῦν δόκιμοι μοναχοί, μὲ τὰ «σημεῖα» τῆς προκοπῆς καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἀγιασμοῦ. Θά ἔπρεπε νὰ εἶναι κανεῖς ἀγνώμων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰδικὰ στὴν Προστάτιδα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὴν «μετὰ Θεὸν θεὸν» Παναγίαν Θεοτόκον Μαρτίαν, ἔαν δὲν ἐμνημόνευε μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ εὐχαριστία, γιατί ἔνευσε ἀγαθὰ στὶς καρδιές τῶσων νέων χριστιανῶν, πού πύκνωσαν τὸν μοναχισμό τοῦ Ἁθῶ καὶ ζωοποίησαν Μοναστήρια, διατελοῦνται σὲ κατάσταση νεκροφανείας. Ὑστερα ἀπὸ τὸ σχεδὸν ἐρημωθὲν μοναστήρι τοῦ Σταυρονικήτα, πού τώρα ἔγινε ἕνα μικρὸ ὑποδειγματικὸ Κοινόβιο μὲ 15-20 μοναχοὺς, καὶ τὴ Μονὴ Φιλοθέου, πού κι' αὐτὴ κινδύνευε μὲ 7-8 γέροντες μοναχοὺς νὰ ἐρημωθῆ καὶ τώρα κοινοβιοποιημένη καὶ «σωφρονοῦσα» παρουσιάζει ἐκπληκτικὴ καὶ θαυμαστὴ ἀνθηση ἀπὸ 65-70 νεαροὺς μοναχοὺς, ἀκολούθησε ἡ οὐρανογεῖτων Μονὴ τῆς Σίμωνος Πέτρας, Ἀθηλιτισμένη κι' αὐτὴ μὲ 10-12 ἐτοιμόρροπα γεροντάκια, ἐδέχθη τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ εὐνοία τῆς Θεοτόκου, ὥστε ὄχι μόνο νὰ γεμίση ἡ ἴδια μὲ νέους μοναχοὺς καὶ ἱερομονάχους, ἀλλὰ καὶ φιλαδέλφως νὰ προσφέρῃ 6-7 ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς στὴν ἐπίσης ματαίως ἀναμένουσα τὴν ἐπ'ἀνδρωσὴ τῆς Μονῆ τοῦ Κωνσταμονίτου. Ἐπίσης ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου, ὑφισταμένη καὶ αὐτὴ τὶς συνέπειες ἐνὸς θλιβεροῦ γήρατος, παρ' ἐλπίδα ἀνανεώθηκε μὲ τὴν εἴσοδο περισσοτέρων ἀπὸ 25 νέων μοναχῶν, ὅπως καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου ἐνισχύθηκε μὲ 8-10 μοναχοὺς.

Ὅλα αὐτὰ βέβαια εἶναι πολὺ καλὰ σημεῖα καὶ ἐνθαρρυντικὲς μαρτυρίες ὑψηλῆς πνευματικῆς αἰσθήσεως στὴν ἐποχὴ μας, πού φυσικὰ δὲν διακρίνεται γιὰ τὴν πίστη τῆς καὶ τὴν ἀγάπη τῆς πρὸς Θεόν. Καὶ ἐνῶ τὰ ἀνανεωτικὰ φαι-

νόμενα τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἄρχισαν νὰ γίνωνται παρελθόν καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ἐπανδρώσεως τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐφαίνεται ὅτι ἀτνεῖ, νέα εἰσροὴ νέου αἵματος ἐξαγγέλλεται. Στὴν ἐλάχιστα γηροκομείου διαφέρουσα ἰ. Μονὴ τοῦ Ξενοφῶντος κοινοβιάζουν συλλογικῶς 17 νεαροὶ μοναχοὶ καὶ δόκιμοι ὑπὸ τὸν γέροντά των, προερχόμενοι ἀπὸ ἕνα μοναστήρι τῶν Μετεώρων.

Νέα χαρὰ, νέες ἐλπίδες, νέες δοξολογίες στὸν Θεὸ καὶ νέες φροντίδες τῆς ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὡς ἀνωτάτης διοικητικῆς Ἀρχῆς, γιὰ νὰ διευκολύνῃ μὲ τὴν ἀπαραίτητη «οἰκονομία» τὴ νέα διοικητικὴ διάρθρωση τοῦ ἡλεημένου Μοναστηριοῦ. Σ' αὐτὴ τὴ νέα Χαρὰ ὀφείλεται καὶ ἡ παρούσα ἀνασκόπηση, γιὰ νὰ μὴ λησιμονῶμε τίς εὐεργεσίες τῆς «κουροτρόφου Παρθένων».

Πράγματι, μετὰ τίς ἀπαραίτητες διαδικασίες, ἐξελέγη ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς νέας ἀδελφότητος ὡς ἡγούμενος καὶ κατὰ τὰ θέσιμα πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν Κ. Χάρτη τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ἔγινε ἡ ἐγκατάστασή του στὶς 3.11.76 παρουσία τῆς ἱ. Κοινότητος, τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν, ἡγουμένων καὶ πολλῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν. Ἡ τελετὴ ὑπῆρξε λαμπρὴ καὶ κατανυκτικὴ. Ἐγίναν προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις κατὰ τὴν τάξη καὶ ὁ νέος Καθηγούμενος ἀρχιμ. κ. Ἀλέξιος καταφανῶς συγκινημένος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν Μητέρα Του διὰ τὴν εὐεργεσία νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀδελφότης τῶν Μετεώρων στὸ μοναδικὸ καὶ προνομιούχον Ἁγιον Ὄρος, μεταξὺ ἄλλων εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Ἐκπληξίς καὶ θάμβος διακατέχει τὴν ψυχήν μου, δι' ὅσα θαυμαστά ἡ χάρις καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ φιλανθρωποῦ Θεοῦ τελειουργεῖ σήμερον εἰς ἐμέ, τὸν μικρὸν καὶ ἐλάχιστον δούλον Του.

Μόλις παρῆλθεν εἶτος ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν εἰσερχόμεθα μετὰ τῆς συνοδείας εἰς τὸ Ἁγιώννιον τοῦτο Ὄρος, ὡς εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ τῶν ἱερῶν καὶ παλαιφάτων Μονῶν, τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν λειψάνων, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐ-

σεβοῦς ἀγιορειτικῆς παραδόσεως καὶ βιω-
τῆς. Ἀπὸ τὰς πρώτας σιγμὰς ἐπλήσθη ἡ
καρδία ἡμῶν πνευματικῆς χαρᾶς καὶ εὐ-
φροσύνης. Ἀντελήφθημεν ὅτι, τοῦτος ὁ
τόπος, ὁ κεχωρισμένος καὶ ὑπερευλογημέ-
νος ὑπὸ τῆς Κυρίας Θεοτόκου, ὁ καθηγια-
σμένος ἐκ τῶν προσευχῶν, τῶν μετаноιῶν,
τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων καὶ τῶν κατανυ-
κτικῶν δακρύων τῶν χιλιάδων ἀγιορει-
τῶν πατέρων εἶναι «γῆ ἁγία» καὶ νέον
Θαβώρ. Ὁρος καπνίζον, Βάτιος φλεγο-
μένη. Ἀνυπόδυτοι, ἀναβαίνομεν ἀπὸ πᾶν
γῆινον, τὰς θαμνίδας τοῦ Ὁρους τούτου,
τὰ πλατύσκαλα τῆς οὐρανοφόρου ταύτης
Μονῆς. Ἐπείσθημεν ὅτι τὸ «περιβόλι τῆς
Παναγίας» πρέπει νὰ γίνῃ καὶ δι' ἡμᾶς
ὁ τόπος τῆς μετάνοιας μας, ὁ κῆπος ὁ κε-
κλεισμένος, ὁ ἐπιθυμητός, κληρὸς Θεοῦ
Πατρὸς ἐν τῷ οἴκῳ Του εἰς ἡμᾶς τὰ κατὰ
τὴν Χαναταίαν κινάγια, καὶ ἀπαρχὴ ἐν
νεομηρίᾳ Κυρίου Σαββαῶθ, ὡς θυσία ὁ-
λοκαυτώματος.

Διεπιστώσαμεν διὲν ἐν ταῖς καρδίαις ἡ-
μῶν, ἐνεφύτευσεν ἡ Παναγία Μητέρα μας
ἀγάπη ἀνείπωτον πρὸς τὸν ἡγιασμένον τοῦ-
τον τόπον, καὶ πόθον διακαῆ, ἵνα κατανυ-
τήσωμεν καὶ ἀναπανδῶμεν εἰς τὴν χώ-
ραν ταύτην τῶν ἁγίων, νὰ ἐορτάσωμεν ἀ-
ποστολικῶς ἡμέραν μετὰ τὸ Σάββατον, νὰ
μείνωμεν διὰ παντός εἰς τὴν δόξαν τῆς
Βασιλείου καὶ Κυρίας ἡμῶν.

Ἐδέχθημεν τὴν ἁγίαν πρόσκλησιν τῆς
Παναγίας μας.

Ἐνωπίσθημεν ἐν τοῖς ἐγκάτοις ἡμῶν
τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου ἐν τῇ ἐξόδῳ: «Ἐξ
ἔλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενεί-
ας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου
καὶ πορεύου εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δεῖξω». Ὑ-
πεκλίναμεν τὸν ἀνχένα τῆς ψυχῆς καὶ
τοῦ σώματος ἐν ἀγαλλιάσει λέγοντες: «Ἰ-
δοὺ οἱ δοῦλοι Σου Κύριε, γεννηθῆτω ἐν
ἡμῖν τὸ θέλημά Σου» καὶ ἀφήκαμεν τὸν
ιερόν βράχον τοῦ Μεγάλου Μετεώρου κα-
τακολονδοῦντες τοῖς ἴγνεσι τῶν ἁγίων καὶ
ἐφθάσαμεν εἰς τοῦτο τὸ Ὁρος τὸ «θεϊότα-
τον καὶ βασιλικότατον», ἵνα ἐγγραφῶμεν
καὶ ἡμεῖς εἰς βίβλους τοῦ Θεοῦ τὰς κα-
ταγραφόμενας ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ εἰς τὰς
ὑπωρείας τοῦ φοβεροῦ Ἄθωνος...

Τώρα πλέον ζῶμεν καθημερινῶς ἐν
συνεχῆς θαύμα καὶ μυστήριον. Ἦλθαμεν

ἐνταῦθα ἵνα μαθητεύσωμεν εἰς τὸ μέγα
μυστήριον τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ,
νιόθεσιαν ἐπιζητοῦντες. Θεωροῦμε τὰ ἱε-
ρὰ ταῦτα σκηνώματα ὡς πτέρυγας χειρο-
βιακὰς ὀπισθεν τῶν ὁπίων κρύπτεται ἡ δό-
ξα τοῦ Μεγάλου Θεοῦ, ὡς θεματοφύλα-
κας τῶν Ὁρθοδόξων παραδόσεων, ἀλλὰ
καὶ χώρους μετάνοιας, δακρύων, προσευ-
χῆς, ἀσκήσεως, καθάρσεως, μεταμορφώ-
σεως καὶ ἁγιασμοῦ, ἀρπαγῆς θείας προ-
ῆς. «ὡς καλοὶ σου οἱ οἴκοι Ἰακώβ, αἱ
σκηναὶ σου Ἰσραήλ, ὡσεὶ παράδεισος ἐπὶ
ποταμῶν καὶ ὡσεὶ σκηναί, ἃς ἔπηξεν ὁ
Κύριος καὶ ὡσεὶ κέδροι παρ' ὕδασι».

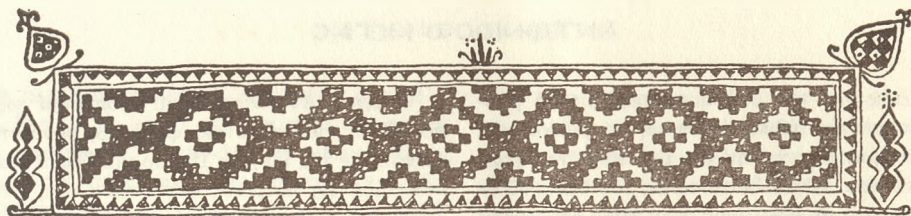
(Μέγ. Ἀθανάσιος)

Ἡ στενότης τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέ-
πει τὴν παράθεση ὀλοκλήρου τοῦ ὠραί-
ου λόγου τοῦ νέου ἡγουμένου. Μᾶς πα-
ρέχεται ὅμως ἡ δυνατότης νὰ τοῦ εὐ-
χρηθῶμε διατήρηση τοῦ δέους πού τὸν
διακατέχει καὶ πνευματικὴ προκοπὴ «ἀ-
πὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν», ὥστε νὰ ἀ-
ποτελέσῃ ὑπόδειγμα κάθε μοναχικῆς ἀ-
ρετῆς γιὰ τὰ φίλα τέκνα του, πρὸ παν-
τὸς «ἐγκομβόυμενος τὴν ταπεινοφροσύ-
νην», χωρὶς τὴν ὁποία ἡ ψυχὴ παρα-
μένει πτωχὴ καὶ ἀφώτιστη. Καὶ ἡ τα-
πεινοφροσύνη θὰ τοῦ δωροφορήσῃ ὅλες
τις ἀρετές, ἀφοῦ «ἐν καρδίαις πραέων
ἀναπαύσεται ὁ Κύριος». Ἔτσι θὰ δι-
δάξῃ καὶ ἡμᾶς στὴν πράξη, ὅτι μόνον
ὡς θεωρίαν διδάσκομεν. Καὶ ὑποθέτου-
με ὅτι μοναχὸς χωρὶς ταπείνωση εἶναι
«κύμβαλον ἀλαλάζον» καὶ παράγων κά-
θε προσωπικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνωμα-
λίας.

Κύριος ὁ Θεὸς ἅς ἐλεήσῃ ὄλους μας,
γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὸ σκοτάδι πού
δυναστεύει τὴν ψυχὴ μας. Μόνον ἔτσι
ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα ὑψώσεως καὶ σωτη-
ρίας, δοθέντος ὅτι πρῶτος ὁ ἐνανθρω-
πήσας Κύριος «ὑπέδειξεν ἡμῖν ἀρίστην
ὁδὸν ὑψώσεως, τὴν ταπείνωσιν».

μ.χ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ΕΝΝΗΘΗΚΕ τὸ 251 στὴν πόλη Κόμα κατὰ τὴ νότια Μέμφιδα κοντὰ στὴν Ἡρακλεόπολη τῆς Μέσης Αἰγύπτου. Οἱ γονεῖς του ἦσαν Αἰγυπτῶτες χριστιανοί. Ἡ ἀνατροφή του ἦτο βέβαια χριστιανική, ἀλλὰ κατὰ περίεργο τρόπο δὲν μορφώθηκε σχολικά, ἂν καὶ ἦταν εὐπορος. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ καὶ βιογράφος του, μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «γράμματα μαθεῖν οὐκ ἠνέσχετο... θεοδίδακτος γενόμενος ὁ μακάριος καὶ φρόνιμος ἦν λίαν· καὶ τὸ θαυμαστὸν ὅτι, γράμματα μὴ μαθῶν, ἀγίνους ἦν καὶ συνετὸς ἄνθρωπος». Ἀργότερα σὲ κάποιους εἰδωλολάτρεις ὁ Ἀντώνιος θὰ εἶπῃ: «μὴ μαθόντες ἡμεῖς γράμματα πιστεύομεν εἰς τὸν Θεόν».

Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τῶν γονέων του, ὅταν ἦταν περίπου 20 ἐτῶν, ἄκουσε στὸν ἱερὸ ναὸ τὴν περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ποῦ εἶπεν ὁ Χριστὸς στὸν πλούσιο νεανίσκον: «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησον πάντα τὰ ὑπάρχοντά σοι καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ δεῦρο ἀκολύθει μοι». Πράγματι· μόλις ἐτελείωσεν ἡ θεία λειτουργία, ὁ Ἀντώνιος ἄρχισε νὰ σκορπᾷ στοὺς πτωχοὺς καὶ καταφρονεμένους τὴ σημαντικὴ περιουσία του. Δὲν βάστηξε γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν ἀδελφή του ποῦ προστάτευε, παρὰ μόνο ἐλάχιστα χρήματα. Ἀλλὰ ὅταν ἄκουσε καὶ πάλι κατὰ τὴ θεία λειτουργία τὸ λόγον τοῦ Χριστοῦ, «μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον», τότε διανέμει στοὺς ἀπόρους ὅ,τι εἶχεν ἀπομείνει. Μὲ σύμφωνη γνώμη ὀδηγεῖ τὴν μὲν ἀδελφή του σὲ παρθενοῦνα ὑποτυπῶδες μοναστήρι τῆς ἐποχῆς, αὐτὸς δὲ παραμένει μόνος στὸ σπίτι του ἀκούμενος.

Ἡ ἄσκησή του συνίστατο στὴν νηστεία, τὴν ἄσκησιον καὶ τὴν προσευχή. Ἡ τροφή του ἦταν ψωμί καὶ νερὸ μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου

στὴν ἀρχὴ κι' ἀργότερα ἔτρωγε κάθε δύο ἡμέρες καὶ μετὰ ἀνὰ τέσσερες.

Ἀργότερα ἐγκατέλειψε τὸ σπίτι του καὶ ἐγκατεστάθη σὲ ἡσυχαστικὸ τόπο ἔξω ἀπὸ τὴν Ἡρακλεόπολη. Ἐκεῖ ἀνεύρε καὶ κάποιον γέροντα ἀσκητὴ ποῦ ζοῦσε ἡσυχαστικὰ ἀπὸ τὴ νεότητά του. Πλησίον του παρέμεινε μικρὸ διάστημα μετὰ τὸ ὅποιο ἀνεχώρησε γιὰ περισσότερη ἡσυχία. Βρῆκε ἓνα τάφο ποῦ τὸν μετέβαλε σὲ παλαιόστρα. Ἐκεῖ παρέμεινε ἀρκετὰ χρόνια παλεύοντας μὲ τὸ διάβολο, γιὰ νὰ ἀναχωρήσῃ πάλι σὲ βαθύτερη ἔρημο. Ἀφοῦ διαπέρασε τὸν Νεῖλο, προχώρησε πρὸς τὰ ὄρη τῆς δεξιᾶς ὄχθης, ποῦ ἐκτείνονται πρὸς τὴν Ἀραβία καὶ ἐγκατεστάθη σὲ κάποια ἐρείπια κοντὰ σὲ πηγὴ στὴ λιθυκὴ ἔρημο Πισίπρ. Στὴν ἔρημο αὐτὴ παρέμεινε ὡς εἰκοσι χρόνια ἀκούμενος μέσα σὲ ἀδιάλειπτο πόλεμο μὲ τοὺς δαίμονες.

Ἡ φήμη του ἄρχισε νὰ ἀπλώνεται μεταξὺ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν. Ὁ Ἀντώνιος ἐδέχετο τοὺς προσερχομένους σ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐδίδασκε περὶ σωτηρίας ψυχῆς. «Ταῦτα διαλεγόμενου τοῦ Ἀντωνίου πάντες ἔχαιρον καὶ τῶν μὲν ὁ ἔρωσ τῆς ἀρετῆς ἠϋξανε, τῶν δὲ ἡ ὀλιγωρία παρεκβάλλετο καὶ ἄλλων ἡ οἴησις ἐπαύετο· πάντες τε ἐπέειθον καταφρονεῖν τῆς δαιμονικῆς ἐπιβουλῆς, θαυμάζοντες τὴν δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Κυρίου Ἀντωνίῳ χάριν, εἰς διάκρισιν τῶν πνευμάτων».

Ἡ διδασκαλία τοῦ θεοῦ Ἀντωνίου, γεμάτη ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, ἀκούσε τέτοια ἐλξη, ὥστε «ἐγένετο καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι μοναστήρια καὶ ἡ ἔρημος ἐπολίσθη μοναχῶν», ποῦ ἐφαινοντο σὰν σκηνὲς ἀπὸ ἀγγελικὰς ὀμάδες.

Ὁ ἀσκητὴς Ἀντώνιος, ὅταν ἔμαθε γιὰ τὸ διωγμὸ ποῦ σήκωσε κατὰ τῶν χριστιανῶν ὁ Μαξιμῖνος τὸ 311, κατέβηκε καὶ μὲ ἄλλους μοναχοὺς στὴν Ἀλεξάνδρεια μὲ σκοπὸ νὰ μαρτυρήσῃ. Ἀλλὰ παρὰ τὶς προκλήσεις του πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς δὲν ἐπέτυχε τὸ σκοπὸ του. Ἔτσι περιορίστηκε νὰ προσφέρῃ τὶς ὑπηρε-

οίες του και την αγάπη του πρὸς τοὺς μάρτυρες μὲ τὴν ἡθικὴ ἐνίσχυσή του, τόσο στὰ δικαστήρια ὅσο και μέχρι τὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου των. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ διωγμοῦ ἐπέστρεψε στὸ ἀσκητήριό του στὴν ἔρημο Πισπὶρ, ἀφοῦ στοὺς χριστιανούς τῆς Ἀλεξάνδρειας ἄφησε τύπο και παράδειγμα «φιλοσοφίας» πρὸς μίμηση.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφή του και θέλων, ὁ ἅγιος Πατὴρ, νὰ ἀπομακρυνθῆ περισσότερο ἀπὸ τὶς μοναστικὲς κοινότητες πού εἶχε δημιουργήσει, ἀλλὰ και γιὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον, ἄφησε τὴν ἔρημο Πισπὶρ μυστικά και ἔφθασε στὸ ἔρημο ὄρος Κολτζιμ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Τὰ πνευματικά τέκνα του ὅμως τὸν ἀνεζήτησαν και τὸν ἀνεκάλυψαν. Ἐκτοτε τοῦ μετέφεραν τὸ ἀπαράτητο ψωμί ἀπὸ τὴν ἔρημο Πισπὶρ πρᾶγμα πού τὸν στενοχωροῦσε. Γι' αὐτὸ ζήτησε και τοῦ ἔφεραν «δικέλλαν και πέλεκυν και οἶτον ὀλίγον» γιὰ νὰ καλλιεργῆ μόνος του και νὰ ἐπαρκῆ στὶς ἀνάγκες του. Μετακινήθηκε πάλι σὲ κατάλληλο ἔδαφος ἐκεῖ πλησίον, ὅπου σήμερα ἀκόμη σώζεται ἡ κοπτικὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς ὁποίας, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσή τους, ἐκλέγονται οἱ Κόπται Πατριάρχαι τῆς Ἀλεξανδρείας. Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ πέρασε μακρὸ διάστημα τῆς γερωντικῆς ἡλικίας του ἀπ' ὅπου κατὰ καιροὺς μετέβαινε στὴν ἔρημο Πισπὶρ, ὅπου ὅλοι τὸν ἐβλεπαν σὰν πατέρα τους και τοὺς μετέδιδε πνευματικούς λόγους ἀπὸ τὴν πείρα του. Πολλοὶ μοναχοὶ και λαϊκοὶ τὸν ἐπεσκέπτοντο χάριν ὠφελείας, ἄλλοι γιὰ νὰ τὸν συμβουλευθοῦν και ἄλλοι γιὰ νὰ θεραπευθοῦν ἀπὸ ἀσθένειες ψυχικὲς και σωματικὲς.

Ὅταν ἦταν στὴν ἡλικία τῶν 87 χρόνων, δηλαδὴ τὸ 338, τὸν ἐκάλεσαν νὰ μεταβῆ στὴν Ἀλεξάνδρεια γιὰ νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀρειανισμό. «Παρακληθεὶς παρὰ τε τῶν ἐπισκόπων και τῶν ἀδελφῶν πάντων κατήλθεν ἀπὸ τοῦ ὄρους και εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς ἀρειανούς ἀπεκήρυξεν, αἴρεσιν ἐσχάτην λέγων εἶναι ταύτην και πρόδρομον τοῦ Ἀντιχριστοῦ». Στὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ ἅγιος Ἐρημίτης συνάντησε και τὸν παλαιὸν μαθητὴ του μεγάλου Ἀθανασίου, πού τότε εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν ἔξορία. Γιὰ τὴν ἀνάκληση ἀπὸ τὴν ἔξορία εἶχε συνεργήσει ἀποφασιστικά και ὁ ἅγιος Ἀντώνιος μὲ τὸ κύρος του στὸν αὐτοκράτορα.

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπεσκέφθη γιὰ τελευταία φορὰ τὶς μοναστικὲς κοινότητες τῆς ἐρήμου Πισπὶρ και ἔδωσε στοὺς μοναχοὺς τὶς πατρικὲς συμβουλές του, σὲ ἡλικία 105 χρόνων και μὲ πλήρεις τὶς πνευματικὲς και σωματικὲς δυνάμεις του, παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Κύριο μέσα στὸ ἔρημητήριό του κοντὰ στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Τὸ ἅγιο λείψανο τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐνταφίασαν οἱ μαθηταὶ του σὲ τόπο κρυφὸ κατὰ τὴν ἐπιθυμία του γιὰ νὰ μὴ τοῦ ἀποδώσουν τιμὲς πού δὲν ἤθελε. Οἱ δύο προβιῆς - μηλωτές, πού φοροῦσε σὰν ἐξωτερικὸ ἔνδυμα, ἐδόθησαν, σύμφωνα μὲ παραγγελία του, στὸν Μ. Ἀθανάσιο και τὸν λόγιον ἐπίσκοπο Σεραπίωνα Θμουέως. Ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀνεκήρυξε Μέγαν και καθώρισε νὰ ἐορτάζεται στὶς 17 Ἰανουαρίου.

Κάποιοι ἅγιοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἰδῇ τοὺς ἁγίους Πατέρας στὸν Παράδεισο. Ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸ θέλημα τοῦ δούλου του. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἁγίων δὲν εἶδε τὸν ἅγιον Ἀντώνιον. Στὴν ἀπορία του, πού εὐρίσκεται ὁ θεῖος Πατὴρ, ἅγιος Ἄγγελος τοῦ ἀπάντησεν, ὅτι εἶναι στὸν τόπο ὅπου και ὁ Θεός!

* * *

Ἄλλ' ἂς πλησιάσουμε πρὸς πολὺ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ, τὶς πράξεις και τὴ διδασχὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Κατ' ἀρχὴν κάνει βαθεῖαν ἐντύπωση ἡ ἀπόφασή του, νὰ διαμοιράσῃ τὴν παρουσίαν του στοὺς φτωχοὺς μὲ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου: «εἰ θέλεις τέλειος εἶναι...». Φαίνεται ὅτι ὁ νεαρὸς αἰγύπτιος χριστιανὸς ζοῦσε στὸ σπῆτι του μὲ πνευματικὴ ἐπιμέλεια ἐκτελῶν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ. Ἡ εὐλαβὴς ζωὴ του τοῦ συντηροῦσε τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς του και ἡ ἐργασία τῶν ἐντολῶν τοῦ καθάριζε σταδιακά τὰ μάτια τοῦ νοῦ, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, πρὸς τὰ ὁποῖα ἐκένωνε τοὺς θεοὺς πθόους του. Παράλληλα δὲ πρὸς αὐτὰ, ἡ ἰσχὺς τῆς θελησέως του δυνάμωνε συνεχῶς, μέχρι τοῦ σημείου νὰ κἀνῃ ἔργο τὶς ἀγαθὲς ἐπιθυμίες του, δηλαδὴ νὰ ἔξη ἰσοδύναμα τὸ «θέλεις» μὲ τὸ «δύνασθαι». Ἦταν δὲ τόσο ἰσχυρὴ ἡ πνευματικὴ αἴσθησις τῆς ψυχῆς του, πού ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐπεβλήθη μὲ δύναμη στὸ λογιστικὸ, τὸ θυμικὸ και τὸ ἐπιθυμητικὸ μέρος. Ἔτσι πραγματοποιήθηκε τέλεια ἁρμονία ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως και δουλώσεως ἐκουσίας τῆς ψυχῆς στὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διανομὴ τοῦ πλοῦτου και ἡ τε-

λεία ἀκτημοσύνη ἀπὸ τῆ μιᾶ ἡμέρα στὴν ἄλλη, δίνουν τὸ μέτρο τῆς ψυχικῆς εὐγενείας τοῦ εἰκοσαετοῦς Ἀντωνίου, τὸ μέτρο τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ μέτρο τῆς ἀνδρείας του.

Στὴ συνέντευξη θὰ μπορούσε νὰ ἐρωτήση κανεὶς κατὰ πόσον ὁ νέος Ἀντώνιος ἐρμήνευσε σωστά τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, τόσο μὲ τὴν ἐκουσία ἀλλοτρίωση ἀπὸ τὰ κτήματά του, ὅσο καὶ μὲ τὴ μορφὴ ζωῆς ποὺ ἐπέλεξε; Ἄν ἡ τελεία ἀκτημοσύνη δὲν συνιστᾶτο ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὡς προϋπόθεση ἄκρας ἐλευθερίας γιὰ τὴν πρὸς τὴν τελειότητα πορείαν, ἡ ἐρμηνεία ἀσφαλῶς θὰ ἦταν λαθεμένη. Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὑποδείγματα τῆς Π. Διαθήκης (Προφῆτες, Ἡλίας, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής), ἔμπρακτε ἐρμηνεία ἔχουμε τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, τοὺς Ἀποστόλους, τὶς ἐρμηνεῖες τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τὴ δικαίωση ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τόσο τῆς ἀκτημοσύνης, ὅσο καὶ τῆς ὡς ὑψηλῆς χριστιανικῆς ζωῆς μορφῆς τοῦ ἐρημιτισμοῦ. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν περιθώρια ἀμφισβητήσεων. Ὁ ἀντιωνιανὸς τρόπος ζωῆς, ὅπως θὰ δοῦμε, ἔχει βαθειὲς τὶς ρίζες του στὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἀπαραίτητο ἐπίσης νὰ διακριθῶσουμε τὸν τρόπο τῆς μεθελικιώσεως τῆς ψυχῆς τοῦ θείου ἐρημίτου, ὅσον εἶναι δυνατόν, ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ τεκμήρια, ποὺ γνωρίζουμε. Ὅπως εἶδαμε, στὴν ἀρχὴ τῆς ἀποταγῆς του ἡσκεῖτο στὸ πατρικὸ του σπίτι μόνος. Προφανῶς ἐδοκίμαζε τὸν ἑαυτὸ του. Τὰ ἀσκητικὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦσε (νηστεία, ἀγρυπνία, προσευγὴ), φυσικὰ τὰ εἶχε ἀντλήσει ἀπὸ ρητὲς ἐπιταγῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄλλὰ τὸ πρόβλημα γεννιέται στὴ χρῆσή τους, δηλαδὴ σὲ ποῖο μέτρο καὶ μὲ ποῖο τρόπο. Καὶ ὅπως εἶναι γνωστό στὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου ἂν καὶ ὑπῆρχαν σοποραδικὰ ἀσκητὲς, ὅμως ἔλλειπε τελείως ἡ ἀσκητικὴ γραμματεία. Ἄλλὰ καὶ Γέροντα δὲν εἶχε νὰ τὸν διδάξῃ.

Δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα νὰ ἀποκοινωνικοποιηθῆς ἀπὸ τὴ μιᾶ ἡμέρα στὴν ἄλλη, νὰ μονωθῆς καὶ νὰ μείνης μονάχος σου μὲ τὸν ἑαυτὸ σου. Στὰ ἀποφθέγματα τοῦ ἱεροῦ Ἀντωνίου βλέπουμε, ὅτι κάποτε – στὴ νεότητά του ἀσφαλῶς – ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζε τὸν τρόπο πολέμου κατὰ τῶν φυσικῶν ἀδυναμιῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν δαιμόνων, ἔπεφτε σὲ ἀκηδία. Ἐν αὐτὸ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ τοῦ δείξει

Τότε εἶδε μπροστά του ἕνα νέο μὲ σκῆμα μοναχοῦ πότε νὰ προσεύχεται καὶ πότε νὰ πλέκη τὴ «σειρά», δηλαδὴ νὰ κἀνῃ ἕνα ἐργόχειρο τῆς ἐποχῆς του. Ἀφοῦ ὁ νέος τοῦ ἔδωσε ὑπόδειγμα ἔγινεν ἄφαντος. Ἦταν ἅγιος Ἀγγελος. Κι' ἔτσι ἀπαλλάχτηκε ἀπὸ τὴν ἀκηδία.

Ἄλλὰ δὲν ξέρομε ἐπίσης τὸν τρόπο τῆς προσευχῆς τοῦ ἁγίου ἐρημίτου. Διδασκαλία του γιὰ τὴν προσευχὴ δὲν ὑπάρχει. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ γνωρίζουμε εἶναι ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑφίστατο ἀδιάλειπτο πόλεμο ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ ἀπὸ τὴ μὴ τέλεια ἀκόμη καθαρὴ φύση του, προσύχεται ἀδιάλειπτα γιὰ νὰ ἀντικρούη τὶς φαντασίες καὶ τοὺς λογισμοὺς. Βέβαια περὶ συστηματοποιημένης νοερᾶς προσευχῆς οὔτε λόγος νὰ γίνεται, ἂν καὶ βασικὲς ἀρχές τῆς (τὸ ἀδιάλειπτο καὶ ἡ ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ) ὑπάρχουν σὲ κάθε προσευχῇ.

Ὁ βιογράφος τοῦ ἁγίου Πατρός, Μ. Ἀθανάσιος, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἦτο «θεοδίδακτος» καὶ «ἀγχίνους ἦν καὶ συνετὸς ἄνθρωπος». Καὶ παρ' ὅτι δὲν ἐγνώριζε γραφὴ καὶ ἀνάγνωση, εἶχε ἀποσηθίσει λόγους τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ψαλτηρίου, ποὺ γέμουν ἀπὸ ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Θεὸ, μία ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἦταν προσφιλεῖς στοὺς ἐρημίτες: «Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχε, Κύριε, εἰς τὸ βοηθῆσαι μοι σπεῦσον». Ἐὰν λοιπὸν σ' αὐτὰ προσθέσουμε τὴ δύναμη καὶ τὴ σχετικὴ καθαρότητα τοῦ νοῦ του, θὰ πρέπη νὰ συμπεράνουμε τὴν ἰσχὺ καὶ τὸ εἶδος τῆς προσευχῆς τοῦ ἁγίου Πατρός κατὰ τὴν πρώτη περίοδο τῆς ζωῆς του.

Ἄν λάθῃ κανεὶς ὑπόψη τοὺς πολέμους ποὺ ὑπέστη ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ὅπως μᾶς παρέδωκεν ὁ βιογράφος του καὶ ποὺ ἀπεικονίζονται στὰ ἀποφθέγματά του, θὰ πρέπη βάσιμα νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι θριοκότανε σὲ διαρκῆ πάλη μὲ «τὶς ἀρχὲς καὶ ἐξουσίες τοῦ σκότους», ὄχι μόνον κατὰ τρόπο αἰσθητὸ, ἀλλὰ καὶ νοερό. Πάντως ἡ ἔνταση τοῦ πολέμου ἐρρυθμίζετο ἀπὸ τὸν Θεὸν μυστικὰ παιδαγωγοῦντα τὸν δούλον του, σύμφωνα μὲ τὶς δυνάμεις του. Γιὰ τὴν ἀντίκρουση τῶν λογισμῶν καὶ τῶν φαντασιῶν, σὰν δυνατὰ ποὺ ἦταν, μετεχειρίζετο πότε τὶς προσευχὲς καὶ πότε τὴν ἀντίρρηση. Μὲ τὶς ἐπικλήσεις κατέφευγε μὲ ταπεινὴ σὺν τὸν Θεὸ νὰ διαλύσῃ τὶς παγίδες τῶν δαιμόνων καὶ μὲ τὴν ἀντίρρηση ἀνέτρεπε

διά τοῦ Γραφικοῦ καὶ λογικοῦ λόγου τίς ἀντίθεες προκλήσεις των.

Μιά ψυχὴ ποὺ καθαρίζεται ἀπὸ τὰ ψεκτὰ πάθη της, δηλαδὴ ἀπὸ τὴ φιληδονία, τὴ φιλοδοξία καὶ τὴ φιλαργυρία, σ' ὄλες τίς λεπτομέρειες των, ἀποκτᾶ δύναμη, ἀγαθότητα καὶ ἐλευθερία. Τὸ θυμοειδὲς στρέφεται κατὰ τῶν δαιμόνων μονάχα, τὸ ἐπιθυμητικὸ μεταβάλλεται σὲ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ λογιστικὸ κινεῖται μὲ καθαρότητα στὴν προσευχὴ καὶ στὶς πνευματικὲς θεωρίες, ἐνῶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μὲ τίς ἄκτιστες ἐνέργειές του, πνευματοποιεῖ τίς φυσικὲς ἀρετὲς κατὰ τὸ μέτρο τῆς πίστεως. Μία ἀπὸ τίς ἀρετὲς εἶναι καὶ ἡ διάκριση. Ὅταν λοιπὸν ἀπὸ διάκριση διέγνωσεν, ὅτι μὲ τὴ χάρι τῆς Θεοῦ ὠρίμασε γιὰ μεζίζονες ἀγῶνες, ἐπέτρεψε στὸν ἑαυτό του μιὰ σταδιακὴ μετακίνηση σκληρότερης ἀπομονώσεως πρὸς τὴν βαθύτερη ἔρημο. Καὶ ἡ ἀκαταμάχητη δύναμη τοῦ ἀγωνιστοῦ ἀγίου Ἀντωνίου ἦταν, ὕστερα ἀπὸ τὸν Θεό, τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως, τὴν ὁποία διάκριση ἀνεβάζει, στὶς διδαχὲς του, στὴν κορυφὴ τῶν ἀρετῶν. Ὑπὸ τὸ φῶς λοιπὸν τῆς διακρίσεως ἐρρῦθμιζε τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ του. Γι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν, ὅτι «πολλοὶ ἀφάνισαν τὰ σώματά των στὴν ἄσκησι καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπέκτησαν διάκριση βρέθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεόν».

Μὲ τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ θείου Ἀντωνίου ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ὅτι ἦταν «ἀγχίνους» καὶ «θεοδίδακτος», πρέπει νὰ ἐννοήσωμε μιὰ προσωπικότητα συντεθειμένη ἀπὸ ἰσχυρὴ φυσικὴ καταβολὴ καὶ τὴ χάρι τῆς Θεοῦ. Ἡ ἄσκησή του ἐπομένως δὲν ἦταν μιὰ αὐτόνομη πράξη, ἀλλὰ τὸ μέσο γιὰ νὰ φτάσῃ τὸ σκοπὸ: στὸ «καθ' ὁμοίωσιν». Ἀφοῦ, ὅπως ψάλλει στὴ μνήμη του ἡ Ἐκκλησία, εἶχε «τηρήσει τὸ καθ' εἰκόνα ἀσώθητον», «ἐδίωκε» τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», ποὺ χαρίζει σταδιακὰ ὁ Θεός, κατὰ τὴν ἀναλογία τῆς δεκτικότητος. Ἀρχίζει μὲ τὴν ταπείνωση, ποὺ τοῦ ἀποκάλυψεν ὁ Θεός: «εἶδα ὄλες τίς παγίδες τοῦ σατανᾶ ἀπλωμένες στὴ γῆ καὶ μὲ στεναγμὸν εἶπα: ποῖός μπορεῖ νὰ τίς προσπεράσει; τότε ἄκουσα μιὰ φωνὴ ποὺ ἔλεγεν· ἡ ταπεινοφροσύνη». Καὶ ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ στάδιο τοῦ δουλικοῦ φόβου, ποὺ «κόλασιν ἔχει», ὅπως λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἔφθασε στὴν τελειότητα τῆς ἀγάπης, ποὺ «βάλλει ἔξω τὸν φόβον». Γι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος: «Ἐγὼ δὲν φοβούμαι πλέον τὸν Θεόν, ἀλλ' ἀγαπῶ αὐτόν».

διότι ἡ ἀγάπη διώχνει τὸν φόβον». Καὶ ὅταν ὁ ἄββας Δανιὴλ τὸν ρώτησε κάποτε, γιατί ὁ Θεὸς τὸν δόξαζε περισσότερο ἀπὸ αὐτόν, ἐνῶ εἶχε κάμει περισσότερους κόπους ἀπὸ αὐτόν; Ὁ θεῖος Ἀντώνιος ἀπάντησε χαριτολογῶν: γιατί ἐγὼ ἀγαπῶ τὸν Θεὸν πὺ πολὺ.

Χωρὶς ἀμφιβολία ἔγινε πνευματοφόρος καὶ θεοφόρος, γι' αὐτὸ ἔλαθεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὰ χαρίσματα τῆς προοράσεως καὶ διοράσεως, δηλαδὴ νὰ βλέπῃ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ πνευματικὰ θεάματα. Ἔτσι εἶδε τὴν ψυχὴ τοῦ ἀσκητοῦ Ἀμμουῦν νὰ λάμπῃ σὰν τὸν ἥλιον, ὅταν τὴν συνώδευαν Ἄγγελοι, ὅπως καὶ ἄλλα μυστικὰ θεάματα.

Ἐκφραστικὸ δὲ τῆς παρρησίας ποὺ εἶχε τὸν Θεόν, εἶναι καὶ τὸ περιστατικὸ ποὺ ἀναφέρεται στὸ «Γερωντικόν», σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, προκειμένου νὰ ἀπαντήσῃ, ὁ θεόπηγος Ἀντώνιος, σὲ ἐρώτηση κάποιων ἀδελφῶν γιὰ μιὰ φράση τοῦ Λευϊτικοῦ, ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν καλύβα του, στάθηκε σὲ προσευχὴ καὶ φώναζε δυνατὰ: «Κύριε, στείλε τὸ Μωϋσῆ νὰ μὲ διδάξῃ τί σημαίνει αὐτὸς ὁ λόγος». Καὶ ἔνας γέροντας ποὺ τὸν ἀκολούθησε κρυφά, ἄκουγε μὲν φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ συζητῆ με τὸν ἅγιον Ἀντώνιον, ἀλλὰ ὁ ἴδιος δὲν καταλάβαινε τί τοῦ ἔλεγε!

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχομε στὴ διάθεσή μας, βγαίνει ἀβίαστο τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ θεῖος Ἀντώνιος εὐρίσκετο μέσα στὸ κῶρο καὶ τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐκλεκτὸ καὶ τέλειο τέκνο της. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος λέγει ὅτι «τὸ ἦθος ἀνεξίκακος ἦν, καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινόφρων· τοιοῦτος γὰρ ὦν, τὸν τε κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ὑπερφυῶς ἐτίμα καὶ πάντα κληρικὸν προηγείσθαι ἤθελεν ἑαυτοῦ». Οἱ πηγὲς ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀντλοῦσε τὴ «θεολογία» του εὐρίσκονται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ καὶ μὲ τὴν κατὰ τὸ συννεπέτερο τρόπον ἀσκητικὴ ζωὴ του, ἐμόρφωσεν ἀπλανῆ κριτήρια καὶ δογματικὴ συνείδηση γιὰ τὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ. Καὶ ἀφοῦ ἔγινε «θεοδίδακτος», εἶναι ἐπόμενον ὅτι εἶχε ἐγκάτοικο στὴν ἀγία ψυχὴ του τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ τὸν ὀδηγοῦσεν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν». Ἔτσι πολέμησε σὰν «πρόδρομο τοῦ ἀντιχριστοῦ» τὸν ἀρειανισμό· «οὔτε γὰρ μελεπιανοῖς τοῖς οχιωματικοῖς ποτε κεκοινώνηκεν, οὔτε μαρικαίοις ἢ ἄλλοις πσιὸν αἰρετικοῖς ὠμίλησε φιλικὰ ἢ μόνον ἄκρι νοθεσίας τῆς εἰς εὐσέθειαν μεταβολῆς».

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, ὅπως εἶναι γνωστό, δὲν ἔγραψε τίποτε ὁ ἴδιος, ἀφοῦ δὲν ἐγνώριζε γραφή. Γι' αὐτὸ ὁλος ὁ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἐσωτερικὸς τὸν βίος μᾶς εἶναι σχεδὸν ἀγνωστος. Οἱ λίγες ἐπιστολὲς ποὺ ὑπαγόρευεν ἀπὸ καιρικὴν ἀνάγκη καὶ ἡ βιογραφία του ἀπὸ τὸν Μ. Ἀθανάσιο, δὲν ἐξαντλοῦν βέβαια τὶς θεῖες ἐμπειρίες του, οὔτε μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸν πλοῦτο μᾶς τόσο μεγάλης διανοίας, κινουμένης ἀπὸ μιὰ τόσο μεγάλη καὶ ἄγια ψυχὴ, μέσα στὴν ἀτελειώτη καὶ γόνιμη ἐρημικὴ σιωπῇ, ποὺ συνεχίσθηκε παρατεταμένα ὀγδόντα πέντε ὀλόκληρα χρόνια καὶ μὲ πλήρη σωματικὴ ὑγεία. Στὴν εὐλαβῆ ἐμπυρία μας, νὰ ἦταν δυνατὸ νὰ γνωρίζαμε τὴ «θεολογία» τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, θὰ μπορούσε νὰ ἀντιπαθῆ ἡ σκέψη, ὅτι, βέβαια, ἂν ἔγραφεν ὁ μέγας ἡσυχαστὴς θὰ ἐπλούτιζε τὴ γραμματεία τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως. Κατὰ θάθος ὅμως δὲν θὰ μᾶς ἔδινε παρὰ μιὰ παραλλαγὴ ἀπὸ τὶς παραλλαγὲς τῆς μυστικῆς θεολογίας μας, ἕνα ἀντωνιανὸν ἐκμαγεῖο, ποὺ θὰ προσδιόριζαν οἱ ἐνέργειες τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ ρυθμὸς, ἡ ἔνταση καὶ τὸ θάθος τῶν ὁποίων καθύριζεν ἡ προσωπικὴ ιδιοτυπία τοῦ ἁγίου αὐτοῦ τέκνου τῆς Ἐρήμου. Καὶ αὐτὴ τὴν παραλλαγὴν ἐβίωσεν ὁ θεοειδὴς Πατήρ, ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἀρκέσθηκε μόνο στὴ βίωση, γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα γιγαντιαῖο πρότυπο τῆς «πρακτικῆς» ζωῆς, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία περνοῦν ἡ φυσικὴ καὶ ὑπερφυσικὴ «θεωρία» καὶ τὰ «ὄργια» τῆς θεολογίας.

Ἐχομε ἤδη ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ Σωκράτη τὴν εἶδηση, κατὰ τὴν ὁποία ἔδωσε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν οὗ φιλόσοφο κοσμικὸ, ἀποροῦντα πῶς χωρὶς βιβλία μπορεῖ κανεὶς νὰ ζη πνευματικὰ: «τὸ ἐμὸν βιβλίον, ὦ φιλόσοφε, ἡ φύσις τῶν γεγονότων ἐστὶ καὶ πάρεστιν, ὅτε βούλομαι, τοὺς λόγους ἀναγινώσκειν πρὸς τοῦ Θεοῦ».

Βλέπει κανεὶς σαφῶς νὰ ἐπιβεβαιωθῆται ὅλη ἡ μετέπειτα ἀναπτυχθεῖσα πατερικὴ διδασκαλία περὶ τῶν λόγων τῶν ὄντων. Ποιὸς ἐδίδαζε τὸν ἀγράμματον αὐτὸν ἐρημίτη τὴν φυσικὴ θεολογία, τοὺς πνευματικὸς λόγους τῶν κτισμάτων καὶ ὅτι ἡ φύσις εἶναι «ὡσπερ τι βιβλίον ἔγγραφο τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ὑπαγορευόμενον», ὅπως λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ἂν ὄχι ἡ καθαρότης τοῦ νοῦ του ἐλλαμπομένη ἀπὸ τὴ χάρη;

Ἀλλὰ ἂς προσέξωμε καὶ ἕνα ἄλλο στοιχεῖο, ποὺ δίνει μιὰ βαθύτερη διίστασιν στὴν ἐσω-

τερικὴ ζωὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Ὄταν κάποτε συνάντησε τὸν γνωστὸ Δίδυμο τὸν Τυφλὸ τοῦ εἶπε: «Ἦ Δίδυμε, οὐδὲλως νὰ σὲ ταρῶσθαι, ὅτι ἔχασες τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς, χαίρει δὲ ὅτι ἔχεις ὀφθαλμοὺς, μὲ τοὺς ὁποίους θεωρεῖται ὁ Θεὸς καὶ ἐννοεῖται τὸ φῶς του». Στὴν πρώτη περίπτωσι βεβαιώνεται, ὅτι ὁ ἁγιασμένος αἰγύπτιος μοναχὸς ἀνέβαινε στὸν Θεό, στὴ γνῶσιν του, μὲ τὴν κλίμακα τῆς φυσικῆς λεγομένης ἀποκαλύψεως, μελετῶντας τὴ σοφία του, τὴν ἀγιότητα καὶ τὴ μεγαλειότητά του ἀναλογικὰ. Στὴν περίπτωσι τοῦ τυφλοῦ θεολόγου Διδύμου μᾶς ἀποκαλύπτεται, ὅτι ἐγνώριζε πῶς ὁ νοῦς θεοφοροῦμενος, ἔχει τὴν ἰκανότητα τῆς ἀμέσου προσελάσεως στὴ χώρα τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν, ὅπου «θεωρεῖ» καθαρὰ τὸ φῶς ποὺ ἐκπέμπεται ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ὡστε ὁ Μ. Ἀντώνιος δὲν ἦταν ἀπλῶς ἕνας «δυνατὸς ἀνήρ», ποὺ μὲ τὴ δύναμιν τῆς βουλήσεώς του καὶ τὴ χάριν τοῦ Θεοῦ ἀπέβη «νοῦς ἡγεμῶν κατὰ παθῶν ὀλεθρίων», ἕνας «πρακτικὸς» μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕνας νοῦς θεολογικὸς, δυναμένος νὰ ἐναλλάσῃ τὶς τρεῖς γνωστὲς στοὺς Μυστικοὺς ἀρεοπαγικὰς κινήσεις: κυκλικήν, εὐθειαν καὶ ἑλικοειδῆ. Καὶ μπορεῖ νὰ ὑποστηρικθῆ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, ἦτο καὶ Νηπτικὸς καὶ Μυστικὸς θεολόγος.

Γιατὶ ὁ νοῦς του, ὁ μέγας καὶ καθαρὸς, εὐρισκόμενος σὲ ἀνάκρυσιν μὲ τὸ θεῖο καὶ ἀκτιστο φῶς, ἐπόμενος ἦτο νὰ κινῆται ἐρωτικὰ, καταφατικὰ, ἀποφατικὰ, ἀποβλεπτικὰ, νὰ «πάσχει τὰ θεῖα», νὰ «πάσχει τὴν ἀφαίρεσιν» ἀπὸ τὶς πλοῦσιες ἐνέργειες τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἐπαλήθευε καὶ ἐσάρκωνεν, ὁ πρῶτος αὐτὸς Ἠσυχαστὴς, ὅλη τὴ μυστικὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἀνεπτύξε τόσο διεξοδικὰ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Καὶ μάλιστα ἔρχεται νὰ δικαιώσῃ τὸ μεγάλο θεολόγο τοῦ 14ου αἰῶνος, ποὺ ὑπεστήριξε, Βιβλικὰ καὶ Πατερικὰ, τὴν αὐτάρκεια τῶν θεῶν ἐντολῶν γιὰ τὴν τελειοποίησιν τοῦ χριστιανοῦ, χωρὶς νὰ ἔχη ἀνάγκη ἀπὸ τὴν κλασικὴν παιδείαν. Καὶ πράγματι, ἂν θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ ἀναλύσῃ τοὺς τρόπους τῆς ἀσκητικῆς του ζωῆς, δὲν θὰ ἔβλεπε, παρὰ μόνο τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν στὶς ἔσχατες συνέπειές των, ποὺ εἶναι ἡ ἐνοίκηση τῆς ἁγίας Τριάδος στὴν καρδίαν ἐκείνου ποὺ ἀγάπησε τὸν Θεό. (Ἰωάν. ιδ', 23). Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἀκρο ἄκρο τῆς τελειότητος τοῦ ἀνθρώπου.

ΤΟ ΚΟΝΚΟΡΔΑΤΟ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

ΥΣΙΚΑ ὁ κίνδυνος τοῦ Κονκορδάτου ἀκόμη δὲν ἐξέλιπε. Ἀγνοοῦμεν ὅμως σὲ ποιά φάση εὐρίσκεται ἡ ἐξέλιξη τῆς δυναμίτιδος αὐτῆς στὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους. Τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀγρυπνεῖ ἀνήσυχα. Στὰ πλαίσια τῆς προσπάθειάς του νὰ ἀ-

ληνορθοδόξου Ἱστορίας, ἀλλ' ἐπιβάλλονται εἴπερ ποτε ἄλλοτε σήμερον, ὅτε τὸ Ἔθνος ἡμῶν ἀντιμετωπίζει σοβαροὺς κινδύνους ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς, ἀπειλοῦντας οὐ μόνον τὴν ἀκεραιότητα αὐτοῦ, ἀλλά, ὕπερ ταῦτό, καὶ τὴν ἰδιοσυστασίαν καὶ ἱστορικὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ.

ποτραπῆ ἢ μὲ διπλωματικὸ μανδῦα ἐπιβουλή, ἢ Ἱ. Κοινότης ἀπέστειλε στοὺς ἀρμοδίους τῆς Πολιτείας, πού χειρίζονται τόσο λεπτὰ θέματα ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συνεπειῶν τῶν, τὴν κατωτέρω ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ, στὴν ὁποία ἐκφράζεται ἡ ἀνησυχία τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόφασίς τῆς νὰ ἀντιδράσῃ γιὰ τὴ ματαίωση τῶν παπικῶν σχεδίων εἰς βάρος τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι πολλῆς ἀπορίας, ἀλλὰ καὶ μεγάλης ἀνησυχίας ἀξία ἡ θετικὴ εἴδησις, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προῆλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Πάπα Ρώμης, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ παραδόξου κρατιδίου τοῦ Βατικανοῦ, πρὸς σύναψιν μετ' αὐτοῦ Κονκορδάτου, ἥτοι συνθήκης διπλωματικοῦ χαρακτῆρος δι' ἀνταλλαγῆς πρέσβων. Τὸ δὲ ἄξιον μείζονος ἀνησυχίας εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις αὗται ἐγένοντο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πολλὰκις καὶ σαφῶς ἐκπεφρασμένην γνώμην αὐτῆς.

ΑΡΑΔΟΣΙΝ ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐν ταυτῷ ἐθνικὴν ἀποτελεῖ διὰ τὸ Ἑλληνορθόδοξον ἡμῶν Ἔθνος ἡ ἀρχὴ τῆς «συναλληλίας» εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἥτοι τῆς ἁρ-

μονικῆς συνεργασίας τῶν δύο τούτων ὀργανισμῶν, καίτοι διαφερόντων κατὰ φύσιν καὶ σκοπόν. Μολοντοὶ δὲ ἡ ἰδεώδης αὕτη ἀρχὴ ὑπεκατεστάθη διὰ τοῦ καὶ σήμερον ἰσχύοντος «συστήματος τῆς νόμῳ κρατοῦσης Πολιτείας», ἐν τούτοις τὸ γεγονός ὅτι διὰ τοῦ Συντάγματος προστατεύεται τὸ ἀπαρασάλευτον «τῶν τε Ἱερῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἱερῶν Παραδόσεων», τοῦτο εἶναι ὅπωςδήποτε θεμελιῶδες στοιχεῖον τῆς ὑπάρξεως καὶ διατηρήσεως ἁρμονικῶν ἀκριβῶς σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Εἶναι δὲ νομίμως περικτὸν τὰ ἐπισημανθῆ καὶ τομῶθι ὅτι αἱ ἁρμονικαὶ αὗται σχέσεις δὲν ὑπεκαθεύονται μόνον ὑπὸ τῆς ἀχωρίστου Ἑλ-

ληνορθοδόξου Ἱστορίας, ἀλλ' ἐπιβάλλονται εἴπερ ποτε ἄλλοτε σήμερον, ὅτε τὸ Ἔθνος ἡμῶν ἀντιμετωπίζει σοβαροὺς κινδύνους ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς, ἀπειλοῦντας οὐ μόνον τὴν ἀκεραιότητα αὐτοῦ, ἀλλά, ὕπερ ταῦτό, καὶ τὴν ἰδιοσυστασίαν καὶ ἱστορικὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι πολλῆς ἀπορίας, ἀλλὰ καὶ μεγάλης ἀνησυχίας ἀξία ἡ θετικὴ εἴδησις, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προῆλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Πάπα Ρώμης, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ παραδόξου κρατιδίου τοῦ Βατικανοῦ, πρὸς σύναψιν μετ' αὐτοῦ Κονκορδάτου, ἥτοι συνθήκης διπλωματικοῦ χαρακτῆρος δι' ἀνταλλαγῆς πρέσβων. Τὸ δὲ ἄξιον μείζονος ἀνησυχίας εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις αὗται ἐγένοντο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πολλὰκις καὶ σαφῶς ἐκπεφρασμένην γνώμην αὐτῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν τὸ πρᾶγμα ἀφεώρα εἰς καθαρῶς πολιτικὴν ὑπόθεσιν, οὐδεμίαν ἴσως ἀνάμειξιν ἔδει νὰ ἔχη ἡ Ἐκκλησία, ἂν καὶ ὑπάρχουν ὑποθέσεις πολιτικοῦ χαρακτῆρος δυνάμεναι νὰ ἔχουν σοβαρωτάτας ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ καθόλου ἐθνικοῦ βίου καὶ ἄρα καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοιοῦτου, ὅποτε ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς φωνὴ τούλαχιστον μητρικῆ, θὰ πρέπη νὰ εἶναι οὐ μόνον σεβαστὴ ἀκουσμένη, ἀλλὰ καὶ ἐμπρόσως ζητούμενη ἐκ μέρους τῶν διαχειριζομένων τὰ ἐθνικὰ καὶ κοινωνικοπολιτικὰ ζητήματα. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ μετὰ τοῦ Πάπα Κονκορδάτου δὲν πρόκειται περὶ ὑποθέσεως πολιτικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πάντως ἐθνικοῦ τοιοῦτου. Καὶ τοῦτο, διότι διὰ τοῦ ἀπευκταίου τούτου Κονκορδάτου ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία θὰ ἔπρεπε ν' ἀναγνωρίσῃ εἰς τὸν Πάπαν - Παπμὸν ὅ,τι ἀκριβῶς ρητῶς καταδικάζει ἀπό

της ιδρύσεως αυτής ή 'Εκκλησία και ή αποστολικοπατερική παράδοσις αυτής, καθώς και συνόλη ή 'Ελληνορθόδοξος ήμων Παράδοσις και 'Ιστορία' δηλαδή τὸ ἀδύνατον και ἀπαράδεκτον τῆς συνυπάρξεως και ἀσκήσεως ὑπὸ προσώπου ἐκκλησιαστικοῦ και δι' Ἐπισκόπου ή Πατριάρχου ἐκκλησιαστικῆς ὁδοῦ και πολιτικῆς ἐξουσίας. Οἱ Θεόλεκτοι λόγοι εἶναι σαφέστατοι: «Ἡ βασιλεία ή ἐμὴ οὐ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τοῦτου» (,Ιωάν. 18, 36)· «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι και τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Μάρκ. 12, 18).

Τοὺς λόγους δὲ τούτους τοῦ Κυρίου ήμων Ἰησοῦ Χριστοῦ και ἄλλους παρομοίους τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ή 'Εκκλησία διηρμήνευσε και διευτύπωνε εἰς ασφαεῖς ἐπίσης Ἱεροὺς Κανόνας ἀπαγορεύοντας εἰς κληρικῶν τὴν ἀνάμιξιν εἰς «κοσμικὰς διοικησεις» ἐπὶ ποιηῆ καθαίρεσεως (βλ. 6ον, 81ον, 83ον Ἀποστολικὸς Ἱεροὺς Κανόνας και 3ον, 4ον, Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου κ.ἄ). Τοῦτο δὲ ἵνα μή ή 'Εκκλησία διὰ κοσμικῶν ἀσκολιῶν και ποικίλων συμβιασμιῶν καταντήση εἰς κοσμικὸν ἀκριβῶς ὄργανισμὸν ἀπὸ πνευματικῆς βασιλείας και κιβωτοῦ σωτηρίας. Ἄλλωστε πακρὰ ἱστορικὴ πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ή ἀνάμιξις και συνάσκησις ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας και διακονίας μετὰ πολιτικῆς εἶναι ἐν τοῖς πράγμασι «μίξις ἄμικτος και τέρας ἀλλόκοτον» (Ἁγ. Νικόδημος Ἀγιορείτης). Ἀποβαίνει δὲ διὰ τοῦτο πάντοτε μὲν εἰς θάρος τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλὰ και αὐτῆς τῆς Πολιτείας, ἥτοι τοῦ λαοῦ, ἐξαποτυμένου και ἐθιζομένου και τοῦ ἰδίου εἰς ποικίλους συμβιασμούς, ἐφ' ὅσον οὕτω βλέπει διάγοντας και πολιτευομένους τοὺς ταγοὺς αὐτοῦ.

Καὶ πράγματι αὐτὸ τοῦτο συνέβη εἰς τὴν Δύσιν, ἐνθα ὁ Πάπας - Πατριάρχης τῆς Ρώμης μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων, ἐνεκα συμβιασμοῦ και καινοτομιῶν εἰς τὴν πίστιν και τὴν ὀργάνωσιν τῆς 'Εκκλησίας, ἀπεκόπησαν τοῦ σώματος τῶν λοιπῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν και Ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολικῆς 'Εκκλησίας και τῆς μῖδος και γνησίας ἀποστολικοπατερικῆς Παραδόσεως αὐτῆς. Διότι, ὡς γνωστόν, μόνος ὁ Πάπας Ρώμης ἐπενόησε και οὐκ ἀναμάρκτως ἐπέβαλεν εἰς τὴν Δύσιν πρῶτον τὸ διπρόσωπον αὐτοῦ «πρωτεῖον», ἀγανακτιζόμενος ἔκτοτε μετὰ πείσματος, ἵνα ἐπι-

βάλῃ τοῦτο και εἰς τὴν Ἀνατολὴν και τὴν Οἰκουμένην ὀλόκληρον. Ἀποτυχῶν δὲ ἐν τοῖς πράγμασι νὰ ἐπιβληθῆ και ἐπὶ τῶν βασιλέων και τῶν πολιτικῶν Κυβερνήσεων τῆς Δύσεως, ἤρκεσθη εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ σκιῶδους και παραδόξου κρατιδίου τοῦ Βατικανοῦ, δι' οὗ και ἐξ οὗ θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς τὴν μόνην και πραγματικὴν «κεφαλὴν» πάσης ἐξουσίας ἐπὶ τῆς γῆς. Ἦδη σήμερον κατὰ τὴν χειροτονίαν-στέψιν τοῦ Πάπα τίθεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ή τρισεφῆς παπικὴ τιάρα (τὸ *triregnum*) και λέγονται εἰς αὐτὸν οἱ ἐξῆς λόγοι: «Λάβε τὴν διὰ τριῶν σιεφάνων κεκοσμημένην τιάραν και γνώριζε ὅτι οὐ εἶσαι ὁ πατὴρ τῶν βασιλέων και τῶν πριγκίπων, ὁ ποιμὴν τῆς Οἰκουμένης και ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κυρίου ήμων Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς».

Μολοντί δὲ τὸ σκιῶδες «προνόμιον» τῆς διαθέσεως και χρήσεως και πολιτικῆς ἐξουσίας εἶναι και διὰ τὸν ἴδιον και τὸ Βατικανὸν ἄνευ σημασίας, πλὴν ὅμως οὐδόλως παραιτεῖται τῆς ἀξιώσεως αὐτοῦ ταύτης, ἐπειδὴ οὕτω δύνανται νὰ ἐξυπηρετοῦνται αἱ πραγματικὰ ἀξιώσεις και ἐπιθυμίες αὐτοῦ πρὸς ὑπαγωγὴν και ὑποταγὴν πάντων τῶν χριστιανῶν ὑπὸ τὸν Παπισμὸν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐπενόηθη και συντηρεῖται καλῶς ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ, ὡς ἄλλος «δούρειος ἵππος», ὁ δόλιος ὄργανισμὸς τῆς «Οὔνιας». Ἐὰν δὲ τόσαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν και καταβάλλονται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ διὰ τὴν σύναψιν και Κονκορδάτου μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, τοῦτο ἀποσκοπεῖ πρωτίτως και κυρίως εἰς τὴν ἐξυπηρετήσιν τῶν προπαγανδιστικῶν και προσηλυτιστικῶν ὀργάνων τοῦ Παπισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἥτοι τῆς Παπικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς και τῆς τοιαύτης τῶν Οὔνιτων ἢ λεγομένων «Ἑλληνορρυθμῶν». Εἶναι δὲ οἱ Οὔνιται ἢ Ἑλληνορρυθμοὶ οὗτοι Ἕλληνες «πρώην» Ὀρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι ἀπηνήθησαν τὴν Ὀρθοδοξίαν και ἐγένοντο παπικοί, ὑπετάγησαν δηλαδή πνευματικῶς εἰς τὸν Πάπαν!

Ἀκριβῶς, ἰδοὺ ὁ πρῶτος και μέγιστος κίνδυνος διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλλάδα ἐκ τοῦ παπικοῦ Κονκορδάτου και τῆς διὰ τούτου ἀνέτου ἐξασφαλίσεως τῆς παπικῆς και Οὔνιτικῆς προπαγάνδας: νὰ πληθυνθοῦν οἱ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι θὰ ἀρνηθοῦν τὴν Ὀρθόδοξον πί-

στιν αὐτῶν καὶ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν Ρωμαιοκαθολικισμόν, μετὰ συγχρόνου ἀμβλύνσεως τῆς Ἑλληνορθοδόξου καὶ ἐθνικῆς αὐτῶν συνειδήσεως, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν πάντα λόγον οἱ Οὐνίται οὗτοι νὰ ὑποστηρίζουν τὸ ἀντίθετον. Ἡ ἱστορία τῆς ἀπαισίας μνήμης Φραγκοκρατίας καὶ τὰ θαθῆα ἔκνη αὐτῆς εἰς τὰ Ἐπιάνθησα εἶναι ἐπαρκῶς γνωστά, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ ὑπομνήσωμεν τὰς ἀπαρχὰς αὐτῆς, δηλ. τοὺς παπικοὺς διῆθεν «σταυροφόρους», κατ' ἀλήθειαν δὲ σταυρωτὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας αὐτοῦ...

Ἐξ ἄλλου δὲν χρειάζεται ν' ἀναφέρωμεν, ἔστω διαγραμματικῶς, τὰς μεγάλας καὶ ἀγεφυρωτάς διαφοράς Ὁρθοδοξίας καὶ Παπισμοῦ εἰς τὴν πίστιν καὶ ζωὴν, ἥτοι τὸ δόγμα καὶ τὸ ἦθος, ἵνα διαφανῇ ἔτι σαφέστερος ὁ κίνδυνος ἀμβλύνσεως καὶ ἀλλοιώσεως τῆς Ἑλληνορθοδόξου καὶ ἐθνικῆς συνειδήσεως τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ Παπισμοῦ. Ἄν δὲ σήμερον συμβαίη νὰ ὑπάρχουν δυστυχῶς πολλοὶ μὴ ἔκοντες συνειδησιν οὐδὲ ὑποψίαν τοῦ μεγίστου κινδύνου ἢ καὶ εὐρίσκοντες τὸν Παπισμὸν εἰς πλεονεκτικὴν γενικῶς θέσιν ἔναντι τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦτο ἀποδεικνύει ἀκριβῶς ὅτι ὁ Παπισμὸς ἔχει ἐπιτύχει, εἰς ἐκείνους τοῦλάχιστον, τὴν ἀμβλυνσιν τῆς Ὁρθοδόξου συνειδήσεως καὶ ζωῆς, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας συντόμως ἢ βραδέως θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ἡ ἀμβλυνσις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως.

Ἦσως νὰ μὴ εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ Βατικανὸν διὰ τῆς Οὐνίας ἐν Ἑλλάδι καὶ τῶν «Ἀρχιεπισκόπων» του ὑπὸ τὸ Κονκορδάτον θὰ δρᾷ ὅχι μόνον ἐλευθέρως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ διπλωματικῆν κάλυψιν εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῶν συμφερόντων του εἰς θάρος βεβαίως τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς δὲν πρόκειται νὰ ἐξαίρεθῇ τὸ Ἅγιον Ὅρος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὅπωςδήποτε θὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἀθωνιτῶν Πατέρων, οἵτινες ὑπῆρξαν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀληθὲς κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παπισμοῦ.

Διὰ πάντα λοιπὸν ταῦτα καὶ πάντως διότι οὐ μόνον ἀσύμφορος ἐθνικῶς, ἀλλὰ καὶ παράλογος εἶναι ἡ διατάραξις τῶν σχέσεων Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας χάριν τοῦ Παπισμοῦ, πρέπει ἡ σύναψις παπικοῦ Κονκορδάτου μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ν' ἀποκλεισθῇ καὶ ὡς ἐνδεκόμενον εἰς

τὸ μέλλον.

Ἄν δέ, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δὲν θελήσῃ ν' ἀναθεωρήσῃ τὴν περὶ Κονκορδάτου σκέψιν ἢ ἀπόφασιν αὐτῆς, ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους διὰ τῆς παρούσης διακηρύξεως δὲν ἐκφράζει ἀπλῶς τὴν ἐντονον ἀνησυχίαν τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν ν' ἀγωνισθοῦν μετὰ πίστεως καὶ σθένους, πρὸς ἀποτροπὴν τῆς πραγματώσεως τῆς ἀπευκταίας συνθήκης καὶ τῶν ἐκ ταύτης εἰς θάρος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν Ἑλληνορθοδόξων Παραδόσεων συνεπειῶν. Ἡ βαρεῖα κληρονομία τῆς Ἀγιορειτικῆς συνειδήσεως ἐπαβάλλει εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὴν παρούσαν περίπτωσιν τὸ Ἅγιον Ὅρος νὰ φανῇ ἀντάξιον τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἥτοι «Ἀκρόπολις τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ ἄγρυπνος φύλαξ τῶν ἐθνικῶν Παραδόσεων.

→ ἀπὸ σελ. 8

πὸ τὴν ἀγάπην τοὺς στὸν Λόγο-Χριστὸ, πὸν τὸν οικειοῦνται διὰ μέσου τῆς ἐν μετανοίᾳ καρδιακῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ὀνόματός Του. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη πάλι πρὸς τὴν Παναγία ἀυξάνει τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Μονογενῆ τῆς Υἱὸν καὶ τὸν πόθο γιὰ περισσότερη κοινωνία μαζί Του διὰ μέσου τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς. Γιατὶ ὅπου εἶναι ὁ Χριστὸς ἐκεῖ καὶ ἡ Παναγία καὶ ἀντιστρόφως.

Ἄς ἐνώσουμε λοιπὸν ὅλοι τὶς προσευχές μας, ὥστε ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐνοικῆ πλοσίως ἐν ἡμῖν (Κολαο. γ' 16).

Ἔτσι θὰ ὑποχωρῇ ἀπὸ τὴν καρδιά μας, τὴν οἰκογένεια, τὸ ἔθνος καὶ τὸν κόσμον μας ἡ ἀλογία τῶν παθῶν, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ἀπιστίας, τῆς ἀδικίας καὶ τῆς κακίας καὶ θὰ θριαμβεύῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εἰρήνη Του, ἡ «πάντα νοῦν ὑπερέχουσα» (Φιλιπ. δ' 7).

* Πρόκειται γιὰ τὸ ἐτήσιο Χριστουγεννιάτικο Μήνυμα Ἀγάπης, πὸν ἀπευθύνει ὁ σεβαστὸς ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου Ἀρχιμ. κ. Γεωργίου. Καὶ τὸ συγκεκριμένον πνευματικὸ δῶρο του, εἶναι ἡ σύστασις μὲ τόσο θερμὸ τρόπο τῆς ἐπικλήσεως ἀδιαλείπτου τοῦ γλυκυτάτου ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ.

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΕΝΟΣ ΕΡΗΜΙΤΗ

ΨΣΤΕΡΑ από είκοσιπέντε χρόνια, ή χάρις του Θεού μου θύμισε κάποια κιοινιασμένα και λίγο εφθαρμένα χειρόγραφα ενός ερημίτη, που κινδύνευσαν να γίνουν οητιόβρωτα από την αμέλειά μου σε μια άκρη του κελλιού μου. Πρόκειται, κατά την ιαπεινή μου γνώμη, για τις αξιόλογες και όσιακές εμπειρίες ενός ηουχαστού, που έκοιμήθη εν Κυρίω κατά τη δεύτερη δεκαετηρίδα του αιώνας που διανώμουμε, όπως τοδλάχιστον ύπολογίζω. Γιατί τα χειρόγραφα αυτά μου παρέδωσε ένας φίλος μου Γέρων Μοναχός προ τριανταπέντε χρόνια για να τα φυλάξω και να τα χρησιμοποιήσω όπως νόμιζα καλύτερα.

Πράγματι, αφού τα διάβασα κατά την νεότητά μου, τόσο με εντυπωσίασαν — θέβαια με τα κιοιήρια του τότε άρχαριου στη μοναχική ζωή — που διαν άργότερα ο Κύριος επέτρεψε να γραφή με το χέρι μου το βιβλίο «Μεταξν ούρανοϋ και γης», θυμήθηκα τα χειρόγραφα του ερημίτη. Έπειδή το βιβλίο αυτό έγράφει με απολογητικό σκοπό για τόν Μοναχισμόν, χρησιμοποιήσα όχι μόνον μερικά βιογραφικά στοιχεία του ερημίτη, όπως μου τα μετέδωσεν ο φίλος μου Γέρων Μοναχός, αλλά και μία - δύο σελίδες των χειρογράφων του, που είχαν σχέση με την απόφασή του να γίνει Μοναχός.

Παρ' ου το «Μεταξν ούρανοϋ και γης» κυκλοφορεί ήδη σε τρίτη έκδοση, πολλοί άναγνώσται των Α.Δ. άσφαλώς δέν θα τó διάβασαν. Γι' αυτό αντιγράφω 2 - 3 αποσπάσματα από τόν βίο του άγιου έκείνου ερημίτη, που είναι στις σελίδες 181 - 197, του βιβλίου, για να συνεχίσω ύστερα τόν

λόγο περι τών χειρογράφων, τα όποια άποτελοϋν τó θέμα του άρθρου αυτού.

«... Ο Έρημίτης Νικόδημος έζησε πενήτηκοντα συναπτά έτη εις μίαν «αετοφωλήαν», εις τα Άσκητήρια της νοτιοανατολικής άκρωρείας του Άθωνος... Εις όλον αυτό τó διάστημα έβλεπε τόν ήλιον, που εφώτιζε τó ήρωϊκόν και όσιον γήρας του, ... να διαγράφη την αυτήν ευεργετικήν τροχιάν του «επι δικαίους και άδίκους». ... Εις ποίαν μακαριότητα έπλεεν!... Ηοθάνετο ότι ήδη εύρισκετο εις τόν προθάλαμον της αιώνιου χαράς... Ο Έρημίτης φίλος μου Νικόδημος ήτο ζωσ έβδομήκοντα έτων. Σεβασμία μορφή, φωτιζόμενη από τās ιεράς άνταυγείας της κεκαθαμένης εν Χριστώ ψυχής του... Συνήθιζε, πάντοτε να σιωπά... Όταν όμως μου ώμιλούσε άργά και με πολύ βάθος, κυριολεκτικώς με ήχηματώτιζε. Τό πρόσωπόν του εξέπεμπε συνήθως μίαν άπροσδιόριστον λάμψιν και ή φαντασία μου με μετέφερεν άσυνασθήτως εις τó Θαθώριον Όρος. Θεέ μου, τί άπερίγραπτος άνθρωπος ήτο ο γέρον αυτός Άσκητής! Η μακρά και λευκή ως κιών κόμη του έπλασίωνε με άφελή αισθητικήν την όσαν μορφήν του και ήλυοτο επί των ώμων του εις κονδροϋς έλικοειδεϊς βοστρύχους... Καί, παρ' όλην την ερημιτικήν του άπλότητα, ειχεν εν τω συνόλω του την μεγαλοπρέπειαν Ρωμαιού Συγκλητικοϋ και συνεδύαζε την μετρημένην άυστηρότητα Έλληνοσ φιλοσόφου με την έλκυστικήν γλυκύτητα άγιου της Θηβαϊδος του τετάρτου αϊώνου.

... Είχεν έμβαθύσει εις τó πνεϋμα των Πατέρων... και εγνώριζε με σαφήνειαν τούς άρχαίους Έλληνας συγγραφείς... Κυρίως όμως τās «οκιάς», ως άπεκάλει την φιλοσοφίαν, τās διέλυεν εις τήν βαθειάν καρδίαν του τó φως που εξέπεμπεν ο Πανάγιος Σταυρός του Κυρίου. Η άγάπη εξετόπιζε την σκέψιν. «Συνεσταυρωμαι»... μου έλεγε πολλάκις. Ο γέρον άνέπνεεν «Ίησϋν Χριστόν

καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον». Ὡ, ὁ Σταυρός! Διὰ τὸν φίλον μου Ἐρημίτην, ἦτο ὁ μοναδικὸς ἔρως...».

«... «Τέκνον ἐν Κυρίῳ Θεόληπτε. Ὁ Κύριος με καλεῖ. Χαίρω διότι μεταβαίνω πρὸς τὸ ἀνέσπερον φῶς... Ἐλθέ τὸ ταχύτερον, ἵσως με προλάβῃς. Ἄν ὄχι, σὲ ἀσπάζομαι ἐν φιλήματι ἀγίῳ καὶ σοὶ καταλείπω τὴν βιβλιοθήκην μου, τὰ χειρόγραφα μου καὶ τὴν αυτοβιογραφίαν μου. Χαίρε, ἀδελφέ καὶ μνημόνευε τοὺς τύπους τῶν ἡλῶν» μου. Ὁ Ἐρημίτης φίλος σου Νικόδημος».

— «... Πῶς αἰσθάνεσθε; ἡρώτησα πλησίον εἰς τὸ οὖς του. Ἐμειδίασεν. Ἀργῶς καὶ βαθῶς, μόλις ἀκούμενος, ἀπεκρίθη: Πορευόμεαι. «Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει· ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν». Σὺ, φύλαττε τὴν παρακαταθήκην, τὴν ἀγάπην... Καὶ ἐσιώπησε. Καὶ μετ' ὀλίγων: Τὴν ἀγάπην, ἀδελφέ... Καὶ πάλιν ἐσιώπησε...»

Αἶφνης, τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐρημίτου ἐφωτίσθη. Ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν εἰς χαιρετισμὸν καί, ἐλθέ, ἀμήν, ψελλίσας, ἀφῆκε τὴν τελευταίαν πνοήν, τὴν ἀγίαν του ψυχὴν...»

«... Διενυκτερούσαμεν προσευχόμενοι ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὴν ἐπομένην ἐψάλαμεν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν τῶν Μοναχῶν, κηδεύσαντες τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ἥρωος τοῦτου τῆς Πίστεως, με πολλὴν καὶ ἀπέριπτον τιμὴν... Ἀντιπλάζαμεν ὀλίγες σκέψεις, καὶ μετὰ δύο ὥρας ἔλαβον, κατὰ τὴν «Διαθήκην», 4-5 βιβλία τῆς ἐκλογῆς μου, ἐδίπλωσα τὰ κάπως ὀγκῶδη χειρόγραφα καὶ τὴν αυτοβιογραφίαν τοῦ ἐν μακαριστοῖς φίλου μου Νικοδήμου καὶ ἐκαιρέτισα, ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν μας...».

Μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ κατεχωρίσθηκαν μερικὰ ἀπὸ τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα, πὸν εὐρίσκονται στὴν βιογραφία τοῦ δόσιου ἐρημίτη, πὸν τὴ συνέχισε ὁ Γέρον Μοναχός, ὁ ὁποῖός μου ἐνεπιστεύθη τὰ χειρόγραφα.

Ὅπως ἤδη ἔγραφα πρόκειται γιὰ διακεκασμένα ἀξιόλογα ἐμπειρίες μιᾶς ψυχῆς ἀγνισμένης στὴν ἡσυχία καὶ στὴν κάμινον τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, ἀφοῦ πέρασε διὰ τὰ στάδια τῆς ἀσκητικῆς ἀγωγῆς, τὴν ὑπακοή, τὴν ταπεινώση καὶ τὴν ἀ-

γάπη.

Ἀπὸ τὰ χειρόγραφα προκύπτει, ὅτι ὁ ἐρημίτης Νικόδημος ἦτο ἄνθρωπος με πολλὰς γνώσεις, με θεολογικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ἡ πλατειὰ του ἀγάπης ἀγκάλιαζε ὄχι μόνον ὀλόκληρο τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ τὸν κόσμον. Σὲ ἐπαφῇ με πολὺν κόσμον δὲν φαίνεται νὰ εὐρίσκοιτο, ἐνῶ προσευχότανε με πόνο καὶ ἀγάπη «ὡπὲρ πάσης ψυχῆς».

Ἐκεῖνο πὸν προκαλεῖ ἐντύπωση εἶναι, ὅτι αὐτὰ πὸν ἔγραφε ἀπὸ ἀνάγκη ψυχῆς, δὲν ἦσαν ἀπλῶς σκέψεις, δὲν ἦσαν θεολογικὴ ἐσωτερικὴ ἀπλῶς διεργασία, δὲν ἦσαν «μελέτες», ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἴδια ψυχὴ του, τὸ αἷμα τῆς καρδιάς του, ἡ ἐντονη αἰσθησιὶ τῶν πνευματικῶν του ἐμπειριῶν. Ὁ Ἐρημίτης Νικόδημος ἔφθασε σὲ προσωπικὴ σχέση ἀγάπης καὶ ἔρωτος με τὸν Θεόν. Γι' αὐτὸ οἱ ἐμπειρίες του παίρνουν τὴν μορφή συνουσίας με τὸν Χριστό.

Τὰ χειρόγραφα εἶναι σὲ γλῶσσα καθαρῆς με ἀρχαϊκὰς ἐκφράσεις, πὸν τὶς συναντᾷ κανεὶς σὲ κείμενα τῆς λογίας γλώσσης, τὰ ὁποῖα ἐγράφοντο πρὸ μισοῦ αἰῶνος. Σήμερα, με τὴ ραγδαία ἐξέλιξη πρὸς τὴν ἀπλὴ καθαρῆς καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν δημοτικὴ, πὸν μορφώνεται μιὰ διάφορη γλωσσικὴ αἰσθησιὶ, τὰ κείμενα αὐτὰ ἀσφαλῶς θὰ ἔχχαναν τὴν ὁμορφίαν καὶ τὴ δύναμή τους. Γι' αὐτὸ με πολὺ σεβασμὸ, πρὸς τὴν ψυχὴ πὸν διαλέγεταί με τὸν Θεόν, θὰ φροντισῶ ὥστε νὰ ἀποδώσω ὅσο πιὸ γνήσια εἶναι δυνατὸ τὴν ἐν ἀγάπῃ φλεγομένη ψυχὴ καὶ τὸν καθαρὸ νοῦ τοῦ δόσιου αὐτοῦ Ἐρημίτη. θ.μ.δ.

λυκύνετε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, τί νὰ σοῦ ἀνταποδώσω γιὰ τὶς ἀνέκφραστες δωρεές σου; Σήμερα πὸν εἶχα βυθισθῆ στὴ μελέτῃ τοῦ ἁγίου Ἐδαγγελίου σου καὶ τὸ ἅγιό σου Πνεῦμα ἐφλεγεν ἄκανοια τὴν ἁμαρτωλὴ καρδιά μου, ἐθαύμαζα τὴν θεϊκὴν ἀγάπην σου σὲ μᾶς τὰ «κατ' εἰκόνα» σου πλάσματά σου.

Βροχὴ οὐράνια οἱ καθарοὶ διαλογισμοὶ μου γιὰ τὴν ἀπειρὴ δόξα σου, στὶς ἐωθινὰς γλυκύτατες καὶ κρινόλευκες ὥρες, ὕ-

σιερα από την οδωρινή προσευχή μου μέσα στο άπεριτιτο ασκητικό καλύβι μου, πού μου χάρισε, Χριστέ μου, η πατρική σου αγάπη.

“Ω, η ψυχή μου πώς φτερουγίζει σε Σένα! “Ω, η ψυχή μου πώς είναι πυρακτωμένη από τον θείο ξρωτά σου και «αετρωμένη αγάπης», Κύριε! Πώς με επισκοιάζει η χάρη σου έμένα τον ανάξιο; Και πώς φωτίζει τον νούν μου, πώς φλογίζεις την ταλαίπωρη καρδιά μου;

... Μελέτησα στο θείο Έυαγγελίό σου για την ανεννόητη Σάρκωσή σου. Τί άρρητος πλούτος αγάπης και ασήκωτο βάρος δόξας για τους ανθρώπους! “Όσο θυτιζόμωνα στην έφικτή για μένα γνώση του θεικού μυσηρίου της Σαρκώσεώς σου, τόσο θαύμαζα την σοφία σου και όσο εθαύμαζα τόσο αγαπούσα και όσο καιόμωνα έρωτικά, τόσο ό νοūs μου έφωτίζετο στην γνώση σου...

Μέσα στην αδιατάρακτη σιωπή της Έρημης, πού την πλασιώνουν το ύγρο σιοιχείο μιας καθαρής θάλασσας με τις άκραίες αντιθέσεις της και η σιερέα φύση του κισιού κάλλους σ' όλη την κλίμακα της πολυμορφίας «των έργων των χειρών σου», Ίησοϋ μου, έκλαπα από άπεραντη εύτυχία και εύγνωμοσύνη...

Θά πρέπει όμως να έξηγηθώ. “Όταν η ψυχή μας είναι πλασμένη να ένοη, να γεύεται και να αγαπά όσα συγγενέουν στην άλλη και «θεία» φύση της, πώς, Χριστέ μου, να μη σιοκιοτά και να μην αγάλλεται από τα τόσα μεγαλεία πού μας έφερε η Σάρκωσή σου, πού μας επιβάλή άφρανία από θαυμασμό; Βέβαια, αν η χάρη σου δέ φωτίζε το νοϋ, έστω σύμμετρα, και δέν έλευθέρωνε τις ψυχικές αισθήσεις από την καταδυναστεία του κακού, δέν θά ένοοόσα και δέν θά αισθανόμωνα τίποε. Άλλά τώρα, επέβλεψες στην ταπεινώσή μου και μου μεταποίησες κάπως τις διεστραμμένες από την άμαρτία αισθήσεις της ψυχής μου σε πνευματικές. Κι' έτσι, με τη φιλόνηρωπη χάρη σου, μπορώ να σε γνωρίζω «εκ μέρους» και να σε ανώ μέσα στην πλουτισθείσα πτωχεία μου.

“Άλλωστε, Κύριέ μου, γι' αυτό δέν ήλθεσ στην άμαρτωλή και επανασιατημένη ψυχή μας; Δέν «έκλινες ούρανοϋς» για να μας καθάρσης το «κατ' είκόνα», πού «έ-

φθάρη τοίς πάθεσ», να μάς χάρισης «το άρχαίον άπλοϋν», το «πρωτόκισιον κάλλος» και να μάς δώσης έτσι τη δυνατότητα της όμοίωσης με Σένα, για να γίνουμε «θείας φύσεως κοινωνοί» και «θεοί κατά χάριν»; . .

“Ω Κύριε Ίησοϋ, δίνε μας φωτισμό να σε ένοοόμε· δίνε μας γνώση να σε αγαπούμε· δίνε μας πνευματική αισθηση να σε θαυμάσομε· φλόγιζε την καρδιά μας να σε λατρεύομε και δίνε μας κατάνυξη να κλαίμε τις άμαρτίες μας και δάκρυα γλυκά για να σε δοξάζομε. . .

Άλλά τί είναι η Σάρκωσή σου, η ένανθρώπησή σου; Η θέωση των πάντων. Και τί να θαυμάσω πιο πολύ; Την φιλανθρωπία σου, πού δέν άφησες «των χειρών σου το πλασιούργημα υπό του πλάνου τυραννούμενον» ή γιατί πέρα άπ' τη σκύλευση του άδου, αντιμετάδωσες την θεότητα σου στην προσληφθείσα φύση μας; Με πόσα σιοκιοτήματα στην καρδιά μου και με ποιά νοήματα στο νοϋ μου διαβάζω την τόσο λιτή περιγραφή του πιο συγκλονιστικού ιστορικού γεγονότιος, της Γεννήσεώς σου, Κύριε. «Και έτεκε τον υίόν αυτης τον πρωτότοκον, και έσπαργάνωσεν αυτόν εν τη φάτινη, διότι ουκ ήν αυτοίς τόπος εν τω καταλύματι».

Γιατί, Ίησοϋ μου, γεννήθηκες μέσα στις συνθήκες αυτές της άκρότατης πτωχείας; Θέλησες να διδάξης τους ανθρώπους την άκρα ταπεινώση από την ασύλληπη σε ανθρώπινο νοϋ Σάρκωση ενός άπειρου Θεού; Άλλά και αυτή η ένανθρώπησή σου τί άλλο είναι από άρρητη κένωση; Πώς μποροόμε να αξιολογήσομε όχι άπλως θεία πράγματα, αλλά αυτή την σαρκωμένη Άγάπη, τον ανθρωποποιημένο Θεόν; Τα γεγονότια αυτά υπερβαίνουν την ικανότητα νοήσεως και ανθρωπων και Άγγέλων. Είναι Μυστήρια. Και πρέπει με δέος, με κατάνυξη, με χαρά, με θαυμασμό, με αγάπη, φλογισμένοι, άλλοιωμένοι, ταπεινωμένοι και γονατιστοί, με πλήρη σιωπή σιόματος και νοϋ, κλαίοντες από εύγνωμοσύνη και έκοτατικοί να ύποδεχόμαστε τα Μυστήρια του Θεού. Γι' αυτό και «εκχέω την καρδιαν μου», Δόγε, μπροσιά σιη φάτινη των άλόγων, όπου άνάκειομαι οϋ «ό Βασιλεύς των βασιλευόντων «εν μορφή δούλου»! . .

“ ΓΙΑ ΕΝΑ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟ ”

ΑΙ ΜΟΝΟ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως εἶναι ἀρκετὸ νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ποιότητα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ δοκιμίου τῶν 120 σελίδων. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐργασία τοῦ γνωστοῦ πρωτοπρσβυτέρου ρουμάνου π. Δημ. Στανιλοάε, ἀναφορικά μὲ τὰ

προβλήματα ποῦ δημιουργεῖ ὁ ἀντορθόδοξος οἰκουμενισμός. Συγκεκριμένα ὁ σ. — ποῦ παρεκλήθη ἀπὸ τὸ γνωστὸ θεολόγο κ. Παν. Νέλλα νὰ δώσῃ σχετικές ἀπαντήσεις — πραγματεύεται μὲ ἐκκλησιολογικὴ βαθύτητα γιὰ τὶς συνέπειες ποῦ ἀνακύπτουν ἀπὸ τὸν αἰρετικὸ οἰκουμενισμό: τὴν intercommunión.

Πράγματι, ἐξετάζοντας τὴ «δια-κοινωνία» ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ τριπτύχου ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - ΠΙΣΤΗ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἀποκαλύπτει ἓνα πληθὸς ἀντινομίων, στὶς ἔσχατες συνέπειες τῶν ὁποίων εἶναι ἡ... κατάργησις τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ, ἐπάνω στὸ ὅποιον εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐνωθῇ ἓνας αἰρετικὸς, ἓνας ποῦ δὲν εἶναι μέλος Του. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀκόμη ἡ συγκεκριμένη ὑπερουσία πραγματικότης, ἡ Εὐχαριστία, ἀποτελοῦν γιὰ τὸν π. Στανιλοάε — καὶ φυσικὰ γιὰ ὅλη τὴν Ὁρθόδοξη — τὸ ὕψιστο καὶ ἀψευδὲς κριτήριον, ἐπάνω στὸ ὅποιο δοκιμᾶνται ὅλες οἱ «μορφές» τοῦ «χριστιανισμοῦ» ποῦ, χωρὶς νὰ ἐπιθυμοῦν τὴν πλήρη ἐνωσμάτωσίν του, διὰ τῆς κοινῆς πίστεως, ἀξιοῦν τὴ «δια-κοινωνία».

Κατὰ τὸν π. Δημήτριον, «ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα, ἡ ἐνότητα στὴν πίστι καὶ ἡ ἐνότητα στὴν θεία Εὐχαριστία εἶναι οἱ τρεῖς συντεταγμένες ποῦ δὲν διαχωρίζονται καὶ ποῦ ἀλληλοεξαρτῶνται γιὰ τὴν ὁλοκληρωμένη κοινωνία καὶ ζωὴ ἐν Χριστῷ. Ἐπομένως, γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ «δια-κοινωνία», ποῦ διαχωρίζει τὴν κοινωνία τῆς θείας Εὐχαριστίας ἀπὸ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα εἶναι ἀπαράδεκτη. Πιο σωστά, εἶναι ἓνας κίνδυνος διαλύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διαλύσεως τῆς ἐνότητάς τῆς πίστεως καὶ διακοπῆς τῆς θείας Εὐχαριστίας» (σ. 29).

Τὸ σπουδαῖο αὐτὸ δοκίμιον μετέφρασεν ὁ θεολόγος κ. Ἐλευθ. Μάϊνας σὲ ὥραια δημοτικὴ καὶ γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ διαβασθῇ ἄνετα ἀπὸ τὸν πολλὸν λαόν μας γιὰ νὰ κατανοήσῃ πόσο ἀδόκιμη, ἀντορθόδοξη καὶ ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ λεγομένη «δια-

κοινωνία» γιὰ τὴν Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

Ἐπίσης σύνδρομη καὶ καταποιστικὴ εἶναι ἡ Εἰσαγωγή τοῦ φίλου κ. Νέλλα, ἀφοῦ ἄλλωστε ὡς εἰδικὸς Καθασιολόγος εἶναι θεδαρμένος καὶ μὲ τὴν εὐθύνη τῆς ἐρμηνείας τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπως τὴν ἀναλύει ὁ φίλος τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Νικόλαος Καβάσιλας.

Ἐὰν τὸ θέμα τῆς «δια-κοινωνίας» ἀποτελεῖ ἓνα σύγχρονον πειρασμὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μιὰ πρόκλησις γιὰ θεολογικὴ ἀντιμετώπισή του, — πλὴν τῶν ὅσων καλῶν βιβλίων ποῦ ἤδη ἐκυκλοφόρησαν μὲ ἀντιοικουμενιστικὸ περιεχόμενον —, τὸ μικρὸ βιβλίον τοῦ ρουμάνου θεολόγου ἐνδείκνυται νὰ διαβασθῇ ἀπὸ κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς μὲ προσοχή. Στὶς λιτὲς γραμμὲς του καθρεφτίζεται ὅλο τὸ πρόβλημα καὶ προτείνονται οἱ σωστὲς λύσεις του.

“Ὅλες οἱ Τοπικὲς Ἐκκλησίες πρέπει νὰ ἰδοῦν τὸν Οἰκουμενισμό σὰν ἓνα μεγάλο κίνδυνον μὲ ἐνέργειες ἀποσυνθετικὲς καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ νὰ τὸν καταπολεμήσουν ἀποφασιστικὰ. Ὅσον ἐρωτοτροποῦν σὲ ποικίλον βαθμὸν, τόσο δείχνουν τὴν ἄγνοιά τους στὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ χαμηλότητα τῆς πνευματικῆς τους στάθμης, ἀλλὰ καὶ προετοιμάζουν θεομίσητα σχίσματα καὶ μάλιστα σὰ μιὰ ἐποχὴ ποῦ τόσο ἔχομεν ἀνάγκη «τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ ἀγίου Πνεύματος». Περιθώρια διλημμάτων δὲν ὑπάρχουν. Ὁ Οἰκουμενισμὸς — τὸν ὅποιον στιγμάτισε τόσο ζῆληρὰ ὁ π. Ἰουστίνος Πόποβιτς στὸ ὁμώνυμον βιβλίον του — ἀπὸ αὐτὴ τὴ φύση του μάχεται τὴν Ἐκκλησία.

ΤΑ 400 ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΜΑΞΙΜΟΥ

ΕΟΥΝ ΜΕΛΙ καὶ γάλα» «Τὰ 400 κεφάλαια περὶ Ἁγάπης» τοῦ ἀγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Καρπὸς ἁγίας ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ ὕψλης πνευματικῆς ἐμπειρίας, ἀποτελοῦν ἀπλανῆ κανὼν πνευματικῆς ζωῆς καὶ βοηθοῦν στὴν βίωσι τῆς ἀγάπης, χωρὶς τὴν ὁποία ἀποβαίνομε, παρ' ὅλες τὶς ἀρετὲς μας, «χαλκὸς ἤψων καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον» ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸν ὕμνον τῆς ἀγάπης.

Ἡ ὅλη ἔκδοσις διακρίνεται γιὰ τὴν καλαίσθητη ἐμφάνισή της, διακοσμημένη μὲ βυζαντινὰ

κλισέ επί χάρτου καλής ποιότητας. Ή μετάφρασις σέ ἀπλή καθαρεύουσα, ἡ Ἐισαγωγή καί τὰ Σχόλια ὀφείλονται στό Μοναχό Θεόκλητο Διο-
νυσιάτη. Τήν ἔκδοσιν ἀνέλαβε τὸ βιβλιοπωλεῖον «Κυψέλη», Καμβουνίων 1, Θεσσαλονίκη, τηλ. 266.755. Συγχαίρομεν καί συνιστῶμεν ἐκθύμως τὸ Πατερικὸν βιβλίον.

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΒΛΑΤΑΔΩΝ

Ε ΜΕΓΑΛΗ καθυστέρηση παρουσιάζει ἡ παρούσα στήλη τὸ σπουδαιότατο βιβλίον τοῦ φίλου κ. Γ. Στογιόλου, βοηθοῦ στῆ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, πού πραγματεύεται γιὰ τὴν ἱστορικὴ αὐτῆ Μονῆ τῆς Θεσσαλονί-

κης. Ἡ μονογραφία ἐπεκτείνεται σέ πλείστους τομείς (ἱστορίας, τέχνης, πολιτισμοῦ, θεολογικῆς δραστηριότητος) καί παρέχει πολύτιμα στοιχεῖα γιὰ τὴ δράσιν πού ἀνέπτυξε τὸ μοναστήρι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸν τὸς αἰῶνες τῆς ὑπάρξεώς του. Ἀπὸ ἀγιορειτικῆς πλευρᾶς παρουσιάζει ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, τόσο γιὰ τοὺς δεσμούς τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά μετὰ τὸν κατὰ σάρκα ἀδελφὸς κτίτορας Βλατῆδες, πού ὑπῆρξαν μαθηταὶ του, ὅσο καί γιὰ τὴν ἐπίδρασιν πού ἤσκησε στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μοναχισμοῦ ἐν Θεσσαλονίῃ καί γενικώτερα στὴν πνευματικὴ κίνησιν τῆς βυζαντινῆς μεγαλοπόλεως. Εἰδικώτερα δὲ ὁ σ. ἐκθέτει ἀπὸ ἱστορικῆς πηγῆς τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὶς ἐξελίξεις τῶν θλιβερῶν συγκρούσεων τῶν μέσων τοῦ 14ου αἰῶνος μεταξύ Καντακουζινοῦ καί Παλαιολόγων, πού διαφωτίζουν καί τὴν πορείαν τοῦ Ἑσυχαστικοῦ προβλήματος.

Τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβε τὸ Πατριαρχικὸ Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν στῆ σειρά «Ἀνάλεκτα Βλατάδων» μετὸν ἀριθμὸ 12. Συγχαίρομεν τὸν σεμνὸν ἐπιστήμονα γιὰ τὸν μόχθον τῶν 400 σελίδων πού γέμουν ἀπὸ πολύτιμα καί τόσο ἐνδιαφέροντα ἱστορικὰ στοιχεῖα.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

ΤΗΝ ΑΓΡΥΠΝΗ μέριμνά του γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ ποιμνίου του, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ἐξέδωκε τελευταία μία σειρά βιβλίων, πού προστίθενται σὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἔργα του. Τὰ νέα βιβλία του εἶναι: 1. «Κυριακάτικο

Ἀντίλαλοι», ἐκ 350 σελίδων καί ἀποτελεῖ ἕνα σύνολο Κυριακάτικων ἄρθρων με εὐαγγελικὰ θέματα πού ἐδημοσίευσεν σὲ τοπικῆς ἐφημερίδες, τὰ ὁποῖα διακρίνονται γιὰ τὴν κατηχητικὴν μορφή, γιὰ τὶς ἀπλές καί προσιτῆς στοὺς πολλοὺς ἔννοιες καί τὸν πρακτικὸ χαρακτήρα τῶν, πρᾶγμα πού τὰ καθιστᾷ — μετὴν ὥραία δημοτικῇ — εὐχάριστο ἀνάγνωσμα γιὰ τὸν κουρασμένο ἄνθρωπο, πού ἔχει ἀνάγκη «γάλακτος». 2. Μετὸν τίτλο «Μ' ἐρωτοῦν οἱ γονεῖς καί ἀπαντᾷ», ὁ σ. δίνει σὲ ἕνα κομψὸ βιβλίον 200 σελ. ἀπαντήσεις, πού ἐδημοσιεύθησαν πάλι σὲ τοπικῆς ἐφημερίδες, γιὰ «θέματα πού θίγουν ἐρωτήσεις τῶν γονέων... καί ἔχουν σχέση μετὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν. Οἱ ἀπαντήσεις... ἔχουν ἀναφορά στὸν αἰώνιο Λόγο τοῦ Θεοῦ καί ἐπαφῇ μετὰ τὴν πραγματικότητα». 3. Μετὸν τίτλο «Ἡ ἀλήθεια γιὰ τοὺς ἰερωτάτους», ὁ σεβ. προσφέρει ἕνα βιβλίον 90 σελ. στὰ πλαίσια τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος πού διεξάγει στὴν ἐπαρχία του κατὰ τῶν ἀντιχριστῶν ἰερωτάτων, προσιτὸ καί ἐκλαϊκευμένο καί 4. ὑπὸ τὸ τίτλο «Κηλίδες στῆ σύγχρονη κοινωνία» ἕνα βιβλίον 80 σελ., πού ἀναφέρεται σὲ μία σειρά κοινωνικῶν κηλίδων - κακιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ σ. ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ τοῦ ποιμνίου του καί ὑποδεικνύει τρόπους διασφαλίσεώς των,

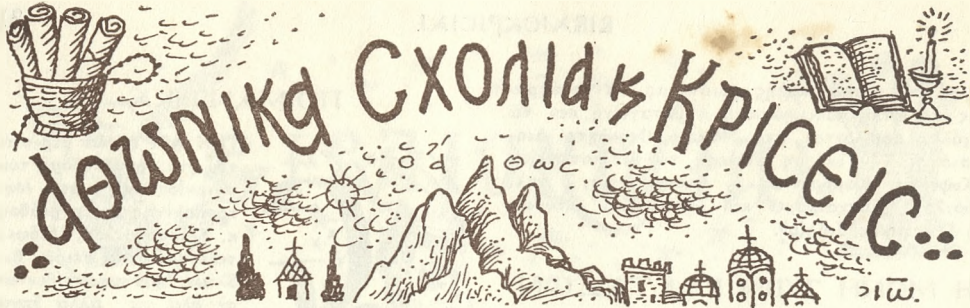
Καί αὐτὰ ὅλα δείχνουν τὴν ἀνύστακτὴ μέριμνα τοῦ καλοῦ ποιμένου ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου «Χριστὸς ἀπέθανεν». «Ἄξιός ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ», εἶπεν ὁ Κύριος.

→ ἀπὸ σελ. 7

«πολυπόθητος Κύριος Ἰησοῦς» νὰ ὀργισθῆ, φέρει τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα. Πράγματι εἶναι πεισικότατον. Καί ἀκόμη πείθει ὅτι ὁ πιστὸς δούλος θὰ ἐπαινεθῆ ἀπὸ τὸν κύριόν του, ἀκριβῶς λόγῳ πολλῆς πιστότητος καί τελείας ἀσφαλείας. Ἔτσι ὁ ἅγιος Πατὴρ διασφαλίζει τοὺς μοναχοὺς τόσο ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν πλανῶν μετὰ τὰ ὄνειρα, συνιστῶν τελείαν ἀδιαφορίαν, ὅσον καί ἀπὸ τὰς ἀμφιβολίας μήπως προκαλέσουν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ εἰς περιπτώσιν ἀπορρίψεως ὄνειρου πού στέλλει ὁ Θεός.

ΜΙΑ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ

ΑΡΑ ἀληθινὴ μᾶς προξένησαν οἱ πληροφοροῖες ποὺ μᾶς ἐκόμισεν ἁγιορείτης ἱερομόναχος ἀπὸ τὸ ἐν Ρωσίᾳ ταξειδίον του. Ἀλλὰ ἡ χαρὰ μας δὲν ἦτο χωρὶς

κάποιες ἐπιφυλάξεις γιὰ ὅσα περιέγραφε μὲ τόση θέρημῃ καὶ εἰλικρίνεια. Ὁ ἀναγνώστης ἤδη ἀνέγνωσε τὴν περιγραφή στὸ τεῦχος τῶν Α.Δ. 39 - 40. Γράφομεν, διὸ διατηρήσαμε ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα ὅσα ἐξ ἀγαθῆς διαθέσεως μᾶς μετέφερε, ἐπειδὴ, ὅπως εἶναι γνωστόν, οἱ πληροφορίες εἶναι ἀντιφαικῆς καὶ τὸ «σιδηροῦν παραπέτασμα» καλύπτει καὶ τὴ ζωὴ τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ σχόλιόν μας ἐπὶ τῆς περιγραφῆς τῶν ἐντυπώσεων τοῦ ἀδελφοῦ ἱερομονάχου ἐσημειώσαμεν, διὸ «ἐκφράζομεν τὴν ἐγγνωμοσύνην μας διὰ τὰς χαροποιούς εἰδήσεις του καὶ ἐυχόμεθα ἐκ ψυχῆς νὰ ἀνταποκρίνονται μέχρι κεραίας εἰς τὰ πράγματα». Ἴδου ἡ ἐπιφύλαξις μας.

Κατόπιν τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν διατὶ δυσαρροσθήτηκαν κάποιοι προσφιλεῖς ἀδελφοὶ μὲ τοὺς Α.Δ. Πάντως προκειμένου νὰ μορφώσουμε σωστὴ ἀντίληψη, ὡς πρὸς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζονται οἱ καιροσάσεις αὐτῆς — δηλαδὴ ὁ διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Καίσαρος — πρέπει νὰ γνωρίζομε καλὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορίαν ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς. Διαφορετικὰ, θὰ

σκεπτόμαστε ἀνθαίρετα καὶ ἄδικα. Τὸ μαρτύριο δὲν εἶναι ἡ μόνη λύση ἀπέναντι τῶν διωκτῶν.

→ ἀπὸ σελ. 14

Αὐτὸς ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἐλέγχων τὸν ὁμώνυμόν του Ἐπίσκοπον Νύσσης, διὰ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν κλασσικὴν - Πλατωνικὴν - φιλοσοφίαν, γράφει: «...ρήτωρ ἀκούειν μᾶλλον ἢ χριστιανὸς ἠθέλησας; ἀλλ' ἔκνηψον ὄψε γοῦν καὶ πρὸς σεαυτὸν ἐπάνελθε... καὶ μὴ μοι τὰ κομψὰ ταῦτα καὶ ρητορικὰ ῥήματα εἴποις: τί δέ, οὐκ ἐχριστιανίζον ρητορευῶν; οὐδαμῶς ὦ θαυμάσιε...».

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπὸ ποίου σημείου ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ἡ σχέση τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν πρὸς τὴν κλασσικὴν παιδείαν; Θὰ ἀπαντήσωμεν μὲ μίαν φράσιν τοῦ θεολόγου Γρηγορίου πρὸς τὸν Μ. Ἀθανάσιον: «...τούτ' ἐκ τῶν ἔξω κερδησαί λόγων, τὸ συνιδεῖν, ὦν ὑπεριδεῖν ἐδοκίμασε καὶ ἀπήλασε μόνον τὸ παριδεῖν καὶ ἐσχηκέναι τὸν Χριστὸν προετίμησεν».

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις ἀποτελοῦν ἀντικείμενον εὐρυτάτης ἀναπτύξεως τοῦ θέματος. Ἀλλὰ ὁ κῶρος διὰ τὴν σκιαγράφην τῶν μεγάλων τούτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐξηγητήθη. Εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται ὅπως, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, φωτισθῶμεν τὰς καρδίας, διὰ νὰ γνωρίσωμεν διὰ μυστικῆς πείρας τὸν Χριστὸν· καὶ τότε καὶ ἡμεῖς θὰ γίνωμεν φωστῆρες, ἕκαστος «κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως» καθὼς οἱ τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες τῆς τρισηλίου Θεότητος. Καὶ ἐντεῦθεν θὰ κληρονομήσωμεν, ὡς αὐτοί, τὴν οὐράνιον βασιλείαν, διὰ πρεσβειῶν των. Ἀμήν.

θ.μ.δ.

«Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ
ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιο-
σύνη κατοικεῖ» (Β' Πειρ. 3, 13).

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΣΩΤ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ - ΠΕΡ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ
Βαλαωρίτου 14, Τηλ. 536.910, Θεσσαλονίκη

ΑΘΗΝΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

44 / 45

ΑΠΟΡΡΗΤΙΚΟΝ

ΠΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ

ΕΘΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

